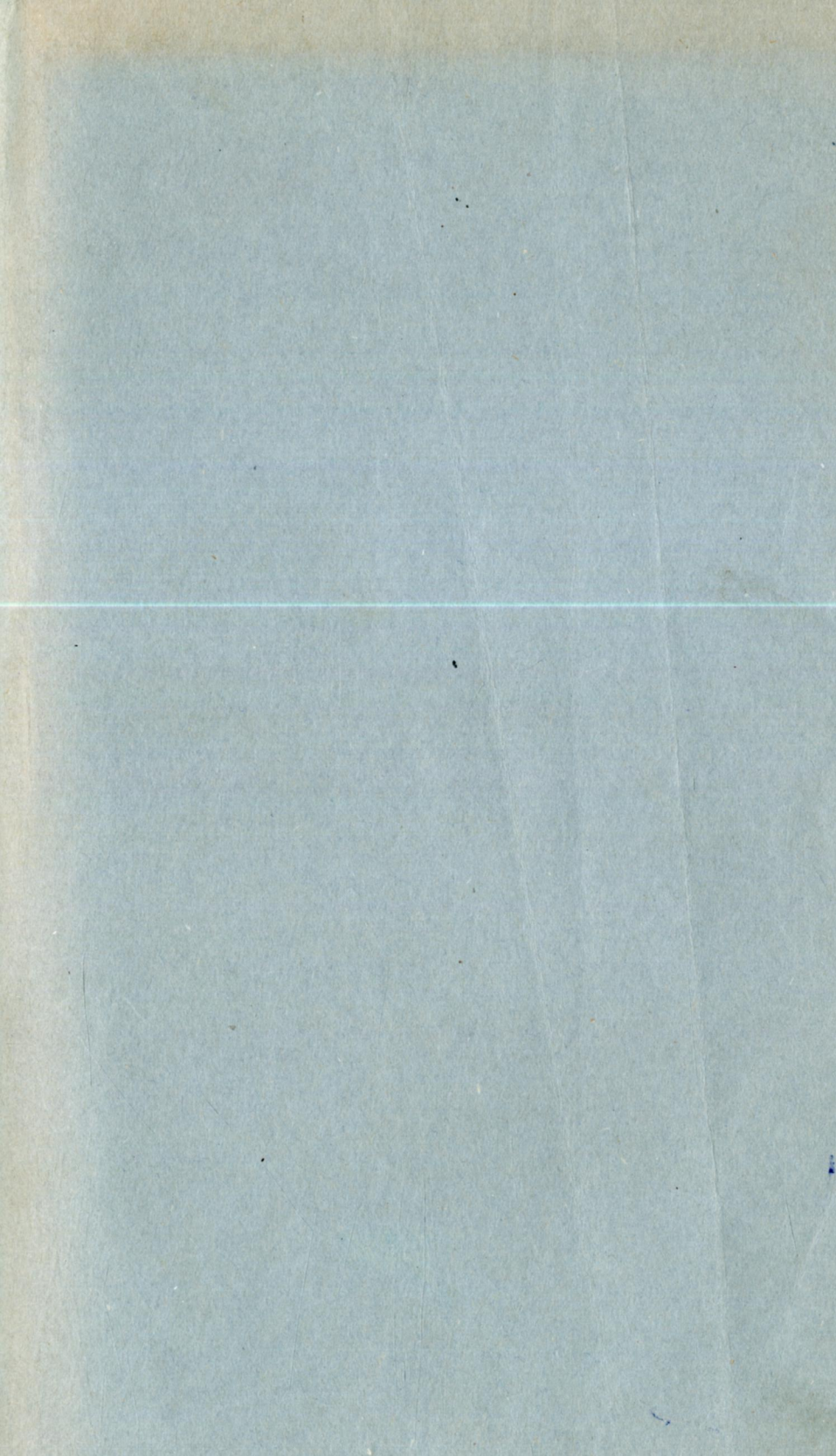

ЛННБ України ім.В.Стефаника

01155403 (J)

МЕТАМОРФОЗИ

РВІДІЯ-НАЗОНА.

УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИЙ ПЕРЕКЛАД

ІВАНА СЕРДЕШНОГО.

У ЛЬВОВІ, 1893.

З друкарні Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

1.50

Збірка М. С. ВОЗНЯКА

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА

АН УРСР

№ И- 36 157

25476

ПІСНЯ ПЕРША.

1. Створіння всесвіту.

- Думка мене натиха засьпівать про обертаннє тварі.
Боже — ї-ж ти зміняв — поможи ти у ділі моєму,
Дай ти до краю мені довести мою пісню натхнену,
Пісню про давні часи від створіння всесвіту й по нині.
- 5 Перше і море й земля і безмірно широке небо
Все удавало одну нелагодну картину хаосу.
Сей же незмірний хаос із великої купи складав ся,
Де елементи усі істнування, помішані, мали.
Сей то безкрайї хаос ані ладу не мав ані виду.
- 10 Сонце блискуче тоді над землею живучо не сяло,
Місяць серпом золотим не блищав на блакиті прозорій.
В світі й землі не було, що тепер в рівновазі повисла.
Довгих заливів своїх Океан ще не міг простягати.
В дальні країни землі, а прозора вода і повітря
- 15 В купі з землею були перемішані в темнім хаосї...
Плавають в морях не могли, на землі-ж то ходить, а в повітрі
Сьвітло не сяло й ніщо сегочасної форми не мало.
Навіть у купі отїй елементи на завжди змагались :
Все, що холодне з палким, а усе, що сухе із вохким.
- 20 Все, що тверде із м'яким і важке з неваговою річю
Тільки природа і Бог покінчили борню їх велику
Бог відділив від землі злотохвилю широкою воду.
Небо прозоре підняв від землі на повітря туманне.
Міцно-ж поставивши сьвіт, що вже вийшов із темної купи,
- 25 Бог породив на нему довговічну гармонію й згоду.
Швидко країна вогню піднялась і сховалась в етері,

- Місце узавши собі на середині неба ясного.
 Нижче під тонким вогнем розливаєть ся море повітря
 Наша-ж могутна земля, що зложилась з міцних елементів
- 30 Дужа тверда і міцна, — і на ній то остання стихія —
 Сьвітлі моря розляглись, оточивши всю землю собою.
 Бог, владнувавши хаос і привівши увесь его в статність,
 Сьвіт, що утворено їм, поділив на однакові частки.
 Перше, щоб наша земля закругляла ся рівно повсюди,
- 35 Бог зодягає її у розтягнену круглую форму.
 Далі звелів він на ній хвилювати морям повновидим,
 Землю кругом обмивать і від дужих вітрів колихатись.
 Потім додав він сюди глибоченні стави і криниці,
 Річки-ж, що ллють ся у низ оточа берегами кривими.
- 40 Досить із срібних річок чи у щілки землі увіходять,
 Чи аж до моря течуть і, як скуплять ся з хвилями морю,
 Замість річних берегів обмивать починають морські.
 Бог повелів і степам розтягнутись, долинам спуститись,
 Горам піднятись звелів, а гаєм зодягти ся листвою.
- 45 Поміж пяти поясів, що по два перерізають небо
 Зліва і зправа, по вік визначаєть ся спекою пятій.
 Бог, Утворитель сьвятий, і земний розвільні країни
 Ділить на пять поясів і дає розмаїту їм вдачу.
 В тім, що середній між них, не живуть, бо страшенна там спека,
- 50 В двох розлягли ся сніги; а в останніх змішавши порівно
 Холод міцний і тепло, дарив він помірний їм климат.
 З верху над ними лежить, обгорнувши всю землю, повітря
 Се-ж бо важчіш над вогонь, як і море над землю важчіше
 В нему на різних місцях повелів він сідати туманам,
- 55 Хмарам і грізним громам, що людські почування турбують,
 Блискавкам тим і вітрам, що на землю несуть прохолоду.
 Бог же дозволив вітрам не по всій атмосфері сідати,
 Отже без сего й тепер не без сили їх можна втримати,
 Щоб подиханням своїм не розвіяли сьвіту сі вітри, —
- 60 Так то велика в братів неприязнь і ворожая злоба!
 Евр відійшов до Зорі в Набатійську країну далеку,
 В Персію, в гори сумні, що политі сьвітлом Аврори.
 В теплих краях західних оселив ся Зефір злотокрилий.
 Лютий, холодний Борей обібрав собі Скитію й Північ.
- 65 Південь, найрадісний край із родючою завше землею,
 Мокрий бува від дощів, що приносять ся Австром до него...
 Крім же сего у горі оселив він етер свій прозорий, —

- Сей то далекий етер від земляного пилу слободний!
 Ледве всі речі устиг розмістити Він в гармонію дивну,
 70 Низка блискучих зірок, що були у одвічнім хаосі,
 Швидко на небо зійшла і блакить его ясну заткала.
 Бог не хотів же, щоб сьвіт існував й зостававсь запустілим,
 Зорям і різним богам повелів Він селитись на небі.
 Води відкрились тоді і вмістили рибок золотистих.
 75 Зьвірив забрала земля, а повітря — летючу птицю.
 Тільки найвищих істот, щоб могли заправлять вони рештом,
 Повні свободи й добра, на землі не було іще зовсім.
 От народивсь чоловік... Невідомо, яким тільки робом, —
 Чи сотворив его Бог із великого божого сімя,
 80 Чи розкішная земля, що тепер відрізнилась від неба,
 В темній своїй глибині затримала початки етеру,
 Син же Япета колись обросивши їх добре водою,
 Схожими їх поробив на богів, що панують в блакиті.
 Справді, як тварі другі із видами понурими ходять,
 85 Втвореним людям він дав у високість повернені лица,
 Навіть дозволив усім на блакить золоту задивлятись.
 Так то поволі земля, що була і груба і без форми,
 Нарис ясний добула і житлом чоловікови стала.

2. В і к и.

- Перший був вік золотий. Залюбки тоді всі поважали
 90 Честність і правду сьвяту і тримать ся могли й без законів.
 Кар не було ніяких; не читали на дошках законів.
 Кожний бо нарід землі і без них обіходивсь безпешно.
 Всім тоді добре жилось без лякучих судів і законів.
 Судна з нагірних ялин не пускалась в прозорні хвилі,
 95 З тим, щоб попливши у них, завитать в невідомі країни
 Опріч своїх берегів моряки й не чували про другі
 Всі тоді міста були без усякого захисту завше.
 Сурм і салдацьких рожків, як тепера, народи не мали.
 Шлему й меча не було, й без війни і ворожих змаганнів.
 100 Всюди народи жили, розкошуючи в мирі й покої.
 Навіть плодюча земля, не поорана зовсім сохою.
 В груди не ранена ще, доставала ужинки народам.
 Люди, вдоволені тим, що земля без зусилля давала,
 Овочі стиглі й емашні по ярам і узгір'ям збирали.
 105 Брали суницю в ланах і шовковную добру і терен,
 Жолуди гарні для них, що спадали з могутнього дуба.

- Весна стояла по вік і Зефіри щораз хвилювали
 Море квіток розкішних, що зросли без усякого сімя.
 Опріч того і земля, не поорана, колос давала.
- 110 Часто жовтіли лани від настиглого дуже ужинку.
 Річки текли молоком і кришталевим нектаром чистим.
 З дуба зеленого мед в течії золотистій котив ся.
 Тільки, як дужий Сатурн відійшов до темрявого Пекла,
 Небо Юпітер зайняв і почавсь тоді вік уже срібний, —
- 115 Гірше він золота був, але краще від жовтої міді.
 Бог укорочав Весну й на чотири розбив її доби, —
 Себ то — на літо, весну й на холодні - осінь та зиму.
 Перша довічна Весна незрівняно коротчою стала.
 Літком тоді в новину розпекло ся повітря від спеки,
- 120 Те-ж від морозів уперш затверділа на вітрі краплина.
 Люди тоді почали від морозів міцних захищатись
 Скривь по печерах, кущах, в курінях із прутів і соломи.
 Ниви засіяли вперш дорогим для нас сім'ям Церери.
 Жалібно стали ревти у ярмі і воли молодії.
- 125 Третій був вік мідяний. Хоч були тоді люди суворі,
 В війнах кохались страшних, але все-ж не робили злочинства.
 Тільки в залізний той вік розповсюдилось зло між людина;
 Здирство, ганебність лиха до людей увірвали ся хижо.
 Сором, сумління съвяте неворотне з землі повтікали,
- 130 Їх же місця зайняли нашіпгована злобність та брехні,
 Думи злочинні, зло і кохання до грошей прокляте.
 Стали пускатись в моря, хоч моряк і не знав їх гарненько.
 Дужі ялини із гір, що усіх їх повернено в судна,
 Згорда тепер поплили по невідомим досі їм хвилям.
- 135 Землю — добро задля всіх, як і сонце лене і повітря,
 В довгій межі поділив геометр обережний на частки.
 Вже не слугує земля для людей за родючую дбаху, —
 Стали тепер досягати і в її що найглибший нутра.
 Все, що далеко вона у Стигійських тінів приховала,
- 140 Нині з'явилось на сьвіт і зробилось джерелом змаганій, —
 Так із її глибиниявило ся золото й залізо,
 З ними з'явилась війна, що ведеть ся залізом і золотом, —
 Нині вояка трясє у кривавій руці своїй зброю.
 Люди з злодійства живуть; не безпечний і гість задля гостя.
- 145 Тесті не вірять зяттям, між братами порідчала щирість.
 Жінку страждає чоловік, а вона чоловіка лякає.
 Мачуха в злості лихий для дітей своїх робить отруту.

- Син з нетерплячкою жде, щоб умер его батько скоріше.
 Лишена віра в богів і щаслива богиня Астрея
 150 З гнівом, остання з богів, покида́ таки землю прокляту.

3. Гіганти.

- Чутка старезна мовля, що Гіганти, бажаючи в небі
 Владу віднять у богів і посіяти сум і змагання,
 Стали по саму блакить будувать величезну башту.
 Цар же Юпітер, на них надіславши страшну блискавицю,
 155 Миттю Олімп зруйнував і розбив Пеліон і всю Оссу.
 От, коли куна тих гір, розваливши ся, вбіла Гігантів,
 Здавлена міцно земля і горячою кровю полита,
 В кров ту дихання влила і усю її враз оживила,
 Так що з тієї землі уродились нащадки новітні;
 160 Нові нащадки людей, залишивши сьвяті почування,
 Прагнули лютих убивств і уславились хижим зухвальством,
 Всяк би, заневино, вгадав, що вони уродились від крові.

4. Лікаон.

- Мудрий Сатурновий син, роздивившись на вчинки народів,
 З горем на серці зітхнув і, згадавши недавній учинок,
 165 Се-б то мерзотний обід у Аркадія царя Лікаона,
 В гнів невимовний прийшов і людям таки кару придумав.
 Він собі кличе богів і вони без змагання з'явились.
 В небі протягнуто шлях, що виблискує ясно в блакиті, —
 Всі его „Млечним шляхом“ за білявість его узивають.
 170 Сим то шляхом і прийшли до владки запрошені гості.
 Зправа і зліва були по краям того довгого шляху
 Пишні палати богів, що вславляли ся дивною міц'ю, —
 Всі їх палати й доми біля дому владки стояли,
 Хори-ж незначних богів споружали доми свої далі.
 175 Я-б помилитись не зміг, як би взвав осі дивні оселі
 Пишним палацом одним золотої блакити етеру.
 В салі занадто бучній позбирались боги задля ради.
 Цар же на троні усівсь й на берло обіперши ся мовчки,
 Кучері грізно тряхнув і навислі брови насупив.
 180 Небо, земля і моря затремтіли від сего страшенно.
 В думі смутній на чолі до богів обернув ся Юпітер:
 „Стільки нерадісних дум і дбаня про весьсвіт величезний,
 Други, не мав я й тоді, як могутній куни Гігантів
 Небо хотіли зайнять, а мене неповинно змертвити.“

- 185 Сі бо мої вороги хоч і мали велику силу,
 Все-ж я боров ся тоді із одним тільки хижим народом;
 Нині-ж потрібно мені скоренити народи усюди,
 Де тільки чутний Нерей, і клянусь я вам Адом підземним
 Всіми річками єго і Стигійським темрявим джерелом
- 190 Треба, не гаючись, те, що заражено в тілі відрізати,
 Щоб і здорові частки в несподіваний недуг не впали.
 Досить у мене тут є півбогів і селянських Сатирів,
 Фавнів, Наяд божеських і Сільванів, що мають ся в горах.
 Так як не можна їм бути у палатах святих на блакиті,
- 195 Ми дозволяли їм жить в подарованих нами мастках,
 Нині-ж, боги, і на них небезпешність велика чигає, —
 Вже бо й мені Лікаон заподіяти лихо заміривсь,
 Бачте, мені, перед ким і земля тріпотить і блакиття!⁴
 Гнів обіймає богів і вони, роздратовані, волють,
- 200 Щоб лиходій Лікаон до святаго їх суду явив ся..
 Так, коли злі вороги, одурівши від злоби, бажали,
 Цезаря згину віддати, а Цезарію — Рим скасувати,
 Всесь добре мислячий сьвіт від злодійського діла вжахнув ся,
 Й Август з коханнем гледів на прихильність до себе Латинян,
- 205 Так, як Юпітер тепер на кохання богів своїх рідних.
 От він рукою махнув і коли то замовкли поволі
 Гуки богів голосні і в палаті настало мовчання,
 Цар до могутних богів з величезною постатю мовив:
 „Ні, не турбуйтеся про те! Лікаон вже покараний мною.
- 210 Краще я вам розкажу про злодійство єго у дрібниці;
 Часто і перш я чував про злодійські учинки народів, —
 Тільки не вірив у те, що казали мені і колись то
 Я залишаю Олімп й по землі чоловіком блукаю.
 Довго прийшлося би мені про злодійство народів казати, —
- 215 Я тільки те вам скажу, що такого не ждав я ніколи!
 От поминув я Менал і печері з дратованим звіром,
 Гірський Лікей поминув і повкрити гаями Кіллену.
 Ніч'ю, коли тумани на заснулую землю злетіли,
 Я, притомившись, прийшов до царя Аркадян Лікаона.
- 220 Тут я сказав, що я бог і усі мені стали молитись.
 Тільки оден Лікаон над всіма посьміявши ся мовив:
 Я не повірю вам так, на спробунку я краще дізнаюсь,
 Правду він каже, чи ні, як зове себе богом могутним, —
 Ніч'ю-ж він просто мене заміряв ся на ліжку зарізати:
- 225 Так міркував він в душі розпізнати й довідатись правди!

- Се ще не все, — Лікаон і заручнику з рода Молосців
 Горло розрізав ножем і понехтував право народів;
 Потім від него шматки положив він в гарячу воду,
 Частку-ж запік на вогні, що зробив він у грубі широкій.
- 230 От, коли зжарив він їх, то зложив на стілець їх, злочинець.
 Я-ж у відомсту ему підпалив его дім нечестивий...
 Той ужახнув ся й побіг, і коли досягнув до рівнини,
 Щось то промовить хотів, але раптом завив і замовкнув...
 Хижо скрививсь ему рот і злодій у єдину хвилину
- 235 Вовком дратованим став, що по вдачі прихильний до вбивства.
 Шерстю увесь він поріс, а із рук его лапи зробились.
 Він же і в шкурі вовка заховав таки сьлїд чоловіка:
 Сьє ему сивина, на виду его хижість палає
 Очи зобливі его, як і перш, розлютовані дуже.
- 240 Я не вдоволений тим, що царя покарав по заслужі,
 Те-ж і країну его в панування Еринїї призначив,
 Так що другий би мовляв, що і всі Аркадійці злочинці.
 Певно, що кодло людей покарати нам треба найважче!“
 Всі похвалили тоді невідмінний Юпітерів присуд,
- 245 Навіть одні із богів погодили ся з ним безперечно.
 Тільки вже потім вони жалкували про долю народів:
 — „Хто-ж, запитали вони, тимиян тоді буде палить нам?
 Що-ж то без наших людей і без зьвіру лучить ся з землею?
 Може ти, царю сьвятій, віддаси її зьвірам у владу?“ —
- 250 Так розмовляли вони, та Юпітер їх тугу утішив:
 „Я, пак, мовляв він богам, заміряю ся божеським чудом,
 Знову людей породить, хоч людей і не схожих на перших.“

5. Потоп. Девкалїон.

- В гнїві Юпітер хотів по всесьвіту вогні порозкидать,
 Тільки він потім згадав, що і небо пак згинуту може,
- 255 Ледве великая вісь від палкучої іскри затліє.
 Він же до речи згадав, що судило ся спокон ще віку
 Всїй неоглядній землі і етеру зайнятись в хвилину,
 Так що незміряний сьвіт в небезпечности буде великий.
 Він залишає вогонь й блискавіці — роботу Цикльопів,
- 260 Грїшним народам усїм присудив бо він кару другу, —
 Людський бажає він сьвіт затопить неозорим потопом.
 З купою злістних вітрів, що розгонюють темряві хмари,
 Він Аквільона загнав у широкі печери Еола.
 Замість же вітрів сухих закликає він мокрого Нота:

- 265 Вилинув темрявий Нот, що оточений хмури́м туманом.
Мокре волося єму; з бороди єго ллють ся потоки,
Хмари сидять на чолі і по грудях краплини збігають.
Ледве похмурий той Нот придавив свої хмари рукою,
Грім над землею ревнув і дощі полились із етеру.
- 270 Тут і Ірида ясна зодягла свою одіж і хутко
Воду з морів достає й достача їх хмаринам суворим.
Дощ той врожаї побив, хлібороби вже плачуть до Бога, —
Праця кривавая їх від потону того поцувалась.
Що-ж, розлютований цар не вдоволений карою сею :
- 275 Він вимагає води і в могутного брата Нептуна.
Той свої кличе річки і, коли вони швидко стекли ся,
В дім володаря свого, то Нептун ім величний промовив:
„Що там із вами казати й марнувати свій час неслободний!
Миттю ключі відчіпіть і, як прорвете хвилями греблі,
- 280 Швидко до мене течіть з золотою своєю водою.“
Так він річкам повелів і вони, послухаючись бога,
Води блискучі свої покотили, не гаючись, в море.
Сам же могутний Нептун ударає тризубцем об хвилі, —
Море, відкрившись тоді, прийняло повноводді річки.
- 285 Ті понесли ся швидко по зеленим ланам та рівнинам.
Все покриває у мить неосяжна обшир Океану,
Де-ж і зостав ся ще дім, що від бурі утік ненароком,
Швидко платом водяним поливаємий був він, сердешний.
В грізній безодні землі і високої башти пірнули,
- 290 Так що ріжниця уся між водою й землею пропала.
Все удавало тоді неоглядну морську рівнину...
Люди, вжахнувшись, біжать на високі узгір'я до човнів.
Наче змислений моряк на човні вже кермує селянин, —
Він проїжджає тепер над залитим селом, над рілею.
- 295 Часто єму на шляху зустрічають ся риби в дібровах;
Якор від човна єго попадає почаству в долину,
Часто густий виноград поминає рибалка на човні.
Там, де щипали траву на розвіллі жартливі кози,
Нині поважно лягли, щоб погрітись на сонці, тюлені.
- 300 Німфи глядять у страху на гаї і оселі в безодні.
В нетрях дельфіни плвуть і боками торкають ся балок,
Віти столітних дубів під штовханнями їх зариніли.
Вівці з вовками плвуть і по хвилям гойдають ся тигри.
Вгорі не має кнуру ні з кликів, ані з міці ратунку.
- 305 В морі і олень плве — не в ратунок швидко єму ноги!

- Птахи, що скрізь не знайшли ні шматочка слобідного місця,
Падають в море страшне, притомились, бо линуть без краю.
Ся невблагана повіль не одні наведнила рівнини:
Хвилі, мов військо буйне, піднімають ся навіть на гори.
- 310 Досить народів тоді неворотне загинули в морі,
Ті-ж, що від хвиль і втекли, з голоднечі потратили сили.
Землю Актейських людей відділяє від Ети Фокіда.
Дуже родюча була до потопу людського Фокіда.
Нині-ж розвільно по ній хвилювало ся море холодне.
- 315 В сій то відомій землі і підносились Парнас аж до зірок.
Двоє з Парнаських шпилів піднімало ся вгору далеко.
Ледве то Девкаліон і дружина палка его Пірра
В човні сюди прибули і на взгіря високе ступили,
З жінкою він розпочав до Теміди і німфів молитись.
- 320 (Тут бо Теміда була за божеською жрицю у Феба)
Жінка й її чоловік добросерді були і побожні;
В світі людей не було правосердніш над них і честніше...
Глянув Юпітер на низ і коли він побачив, що всюди
Море хвилює води, й на скелистому згір'ї Парнасу
- 325 Двох неповинних людей, що богів панували на завше,
Хмари він сиві прогнав й Аквилона до себе покликав,
З ним він дощі розігнав і від хмар своїх небо прояснив,
Швидко над морем води засіяла блакить золота.
- Миттю і буря пройшла і Нептун, як поклав свій тризубець,
330 Води свої зупинив і покликав до себе Тритона.
Бог в баговинні морськїм із безодні піднявся до Нептуна.
Зараз Нептун повелів протрубить тоді відклик над морем,
З тим, щоб мутні річки по домам розтікали ся швидче.
Взяв той увігнутий ріг, що при нему знаходив ся завше,
- 335 Був він порожний увесь і на верхньому краї розходивсь.
Ледве блакитний Тритон подавав ним гучні свої гасла,
Гуки его голосні і на схід і на захід несли ся.
Так що й тепер, коли бог приложив ся до рогу і в голос
Став понад морем сурмить для річок несподіваний відклик,
- 340 Всі его вчули вони і, зібравши широкі води,
Швидко додому прийшли і джерела глибокі замкнули.
Море ввійшло в береги і від лютої бурі приинишло.
В річках вода відійшла і з'явили ся скелі із моря.
Вирнула з моря земля і на сонечку вислохла швидко
- 345 Вирнули з вод і ліси, хоч і голі з шматочками гильок,
Віти-ж побитих дерев оповиті були баговинням.

- От, коли вийшла земля, то здобула і першу форму..
 Мовчка та пара глядять на пустельну, безлюдную землю.
 З жалем на яснім виду чоловік до дружини промовив :
- 350 „Жінко моя дорога, ти одна із жінок тільки жива!
 Пірра, ти рідна неня завдяки Прометееви-батьку,
 Міцно звязало нас перш одружінне, а нині-ж і горе,
 Ми, тільки двоє людей зратувались із роду людського,
 Всі бо останні лежать попід хвилями хижого моря.
- 355 Я-ж і тепер не скажу, що доконче я втік від загину :
 Що коли хмари найдуть і дощі полетять на нас знову?
 Слухай, ну що коли-б я та пірнув у безодню з другими,
 Як би ти малась тоді? Ти, запевне, всего-б тут лякалась!
 Як би ти горе знесла і у кого знайшла-б ти утіху!
- 360 Ну, коли-б, жінко, й тебе ухопило несетеє море,
 Я, признаюсь тобі й сам за тобою пішов би в безодню.
 От коли-б міг я, мов бог, оживить тепер знову народи!
 От коли міг би я в них зрозумілії душі вложити!
 Ні, таки певно, що ми, як останні із роду людського,
- 365 Будемо жити самі в запустілому, кинутім сьвітї!“
 Так він з риданнем мовляв і обоє вони зміркували
 Йти до Теміди тоді-ж і спитати ся ради від неї.
 Вкупі швиденько вони до Кефіссу до річки прямують.
 Він вже ввійшов в береги, хоч і був іще трохи темрявий.
- 370 Пірра й її чоловік із Кефіссу, водиці набрали,
 Одїж собі облили і пішли аж до храму Теміди.
 Стріха будови тії зеленїла від моху старого.
 В храмі низенькім її вївтарі не палали вогнями.
 Ледве вони досягли до старенького храму Теміди,
- 375 Впали на землю у двох і, цілючи ганок, мовляли :
 „Ще як ми можем прохать неблаганих богів молитвами,
 Ще коли лютий їх гнів ізмінити ся може на милість,
 Ти їх, Темідо, спитай, чи вони не заладять нам діла,
 Те-ж і сама поможи безталанним, що зникли в безодні!“
- 380 З жалем на їх молитви добросерда Теміда мовляла :
 „Зараз від мене ідїть, завяжіть собі голову міцно,
 Потім кидайте з руки материнські кістки поза спину“.
 Ті здивували ся перш і щасливая Пірра у ляці
 Вибачить просить її, що вона таки справді не може
- 385 Виконать конче оте, що вчинить їй велїла Теміда, —
 Сим бо образить вона дорогу свою неню без краю.
 Ну, а проте вони вдвох розмірковують відновідь чудну.

- Їм вона геть неясна і слова в ній таємні занадто
 Швидко-ж ясний чоловік, утішаючи жінку, промовив:
- 390 „Я чи убогий на глузд, що сю відповідь враз не второпав,
 Чи наш оракул сьвятий і дає нам високу пораду.
 Ненька — се певно земля; за кістки-ж то її без зневіря
 Треба каміння лічить і того почнемо ми їх кидать!“
 Що-ж, хоча присуд такий і в тямки уже Піррі дасть ся,
 395 Все-ж то надію сьвяту із думок її гонить зневіря.
 Ну, попитатись не гріх, і як вийшли у двох від Теміди,
 Вид свій закрили вони і коли сорочки розв'язали,
 Кидать назад почали, як казала Теміда, каміння.
 Ті-ж то каміння — та хто-б без переказу ввірив би чуду,
 400 Твердість губить почали й через деякий час вони навіть
 Стали, мов віск той, м'які і як форму непевну придбали,
 В зріст величезний пішли і зробились високими хутко;
 Вкупі-ж із ростом отим прийняли вони постагь людською.
 Тіло міцне їх було на різьбу марморову похоче,
 405 Де ще мистець не устиг а нічого, як сьлід, обробити.
 Частка в каміннях м'яких, що полила ся вохкістю моря,
 В дужих новітних тілах поделіла користною кровю.
 Їх же частини хибкі повернулись в кістки здоровенні
 Риси темряві жил і у тілі zostали ся тим же.
- 410 Швидко по волі богів чоловіка розмяккле каміння
 Радісний вид прийняло молодого пишного юнака;
 Камінь, що жінчиний був, повернувся у жінок чарівливих.
 Так уродив ся наш рід, загартований в праці і дбанні,
 Рід, що нам ясно мовля, що земля наша неня суспільна.

6. П і т о н.

- 415 Інші істоти земля народила із себе без ліку;
 Ледве від спеки вогню розпеклась її вохкість і всюди
 В мулі і плесах мутних почалось від жару парування
 Перші зарідки річній, чи трібні елементи, що в купі
 В рідній живучій землі, мов під серцем у нені лежали,
 420 Згодом рости почали і вдягли ся у різні форми.
 Так, коли Ніль золотий, що леліє сема рукавами,
 Кинув лани розвільні і вернув ся до першого ложа,
 Сьвіжий і вимоклий мул розпалив ся від сонця й тоді-то
 Силу замерлих істот ратаї познаходили в нивах.
- 425 Деякі з тих от істот почали тільки в час тої родитись,
 Деякі зовсім були не з покінченим нарисом тілу,

- Навіть без часток трібних, у одних же в незкінченим тілі
 Частки єдині жили, а другі пробували землею.
 В ті бо часи, як вони набирають тепло собі й вохкість
- 430 В рівних частинах — тоді і життя в них з'являєть ся, певно
 Навіть, коли і вогонь із водою змагаєть ся, пара
 Речи нові утвора, бо для сімя змаганне сприяє.
 От, коли вохка земля, що намокла уся від потопу,
 Вбрала у себе тепло від жароти і сьвітищ етерних,
- 435 Зараз вродила вона незлічені істоти й частинно
 Давні їм форми дала і вродила дивогляди нові.
 От хоч не хтіла-б вона, а й тебе таки, Пітоне дивний,
 Страх для новітних людей — незнасму змию породила.
 Всім ти страху завдала і великі ти згіря займала.
- 440 Бог, що із луком літа, із яким він на кіз та оленів
 Завше полює в степах, сагайдак свій увесь опорожнив,
 Тисячу стріл погубив, аж поки то не встиг тебе вбити,
 Темна отрута тоді полила ся у Пітона з рани.
 Потім, щоб славу про се не змогла давнина покусувати,
- 445 Грища сьвячені борець заснував задля згадок і дав їм
 Ймення Пітейських, бо так величезну змию узивали.
 Тут, на сіх грищах сьвятих молодик, що в візка або пішки
 Других встигав подоліть, — обирав собі гильку дубову.
 Лавра тоді не було і волосям оздоблене чоло
- 450 Феб першим ліпшим вінком переक्вічувать міг собі завше.

7. Д а ф н е.

- Вперш Апольон покохав Пенієєву донечку — Дафне.
 Фебу її віддала не пригода, а гнів Купідону.
 Феб, що пишавсь через край одолінням над змием, уздрівши,
 Як Купідон молодий натягав тетиву через силу,
- 455 Мовив: „Для чого тобі величезна ся зброя здала ся?
 „Нам тільки здатна вона, бо з такою тяжкою вагою
 Можем ми рани робить ворогам своїм лютим і зьвіру,
 Нам, що змертвили ураз незліченими стрілами змя,
 З черевом, здутим аж геть, що займало не дві десятини,
- 460 Ти-ж вдовольняй ся собі ліхтарем, щоб палити якієсь
 Любощі в людях дурних, — і не квап ся до нашої слави!“
 Син-же Венери мовляв, хоч твій лук і усіх уражає,
 Мій-же уразить тебе, і на скільки усе, що істніє,
 Нижче від тебе тепер, то настільки ти нижчий від мене!“
- 465 Мовивши, крила підняв і, полинувши тихо в повітря,

- Став на темрявім шпилю золотого Парнасу і вийняв
Стріли, що мав при собі і що різне призначеннє мали, —
Перша коханнє вбива, а другá запалї єго в людях.
Та, що кохання дає позолочена й гостра на краї,
470 Та, що вбиває тупа і настрільник у олива має, —
Се він у Дафну встромив Пенїєєву донечку-нїмфу,
Друге-ж встромив Купідон Апольону в кістки єго білі.
Зараз оден покохав, а друга утікає від него.
Дафне блука по гаях і у здобичу з хижого зьвіру
475 Має змагання палке із дівчиною Фебою завше.
Стрічка пишна оточá розкуйовджені кучері Дафни;
Всі добувались її, а вона, від усіх одкаснувшись,
Всюди по нетрях жила, не бажаючи жить з чоловіком.
Її ненависний Гімен і життє з чоловіком і розкіш;
480 Часто їй батько казав: „Ти повинна знайти мені зятя!“
Часто сюди додавав: „І онуками втішити мусиш!“
Дафне, що шлюб той лихий ненавидїла, наче злочинство,
Вся червошила тоді і, соромлючись, в тихім коханнї
Голову батька свого обгорнувши руками, мовляла:
485 „Батеньку, милий ти мій! та дозвољ же мені ти, коханий,
В тебе по вік дївувать, бо дозвољив се перш він Дияні“
Батько послухавсь її, тільки будь тобі, чим ти бажаєш,
Врода пишна не дає і подоба твоя чарівлива.
Феб закохав ся у нїї і бажає побрати ся з нею,
490 Повний надїї на се, — обдурив єго власний оракул.
Так, як солома пала, що збулає колосків золотистих,
Так, як займаєть ся тин від огню, що якимсь то мандрівцем
Близько покинений був чи у ранку залишений тута, —
Так от зайняв ся і Феб, і в груди єго дуже палає
495 Марна надїя й думки про кохання оте неприступне.
Бачучи, як повилось золоте її волося на плечах, —
„Що то ще буде тоді, як вона їх зачеше?“ — мовляв він.
Бачить він очи її, що мов зорі ясні сияють,
Бачить уста чарівні і не може на них надивитись.
500 Хвалить він пальці її і далеко обголені руки.
Те-ж, що невидко єму, уважає він кращим занадто.
Дафне, мов вітер летить, і на сї не зупинить ся речи:
„Нїмфо, трївай бо, прошу, за тобою-ж сьлїдкує не ворог.
Нїмфо, постїй-же, бо так утікає від вовка ягнятко,
505 Серна від лева біжить, від орла ж у тремтїнні голубка, —
Всі від свого ворога... ну, а я-ж тебе стежу з коханнєм!

- О, я нещасний! гляди-ж, не впади, щоб тобі не сколоти
 Білих своїх поженят і собі не сподіяти муки, —
 Ти не по рівнім біжиш, — не спіши-ж бо, прошу тебе, німфо!
- 510 Те-ж за тобою і я сьлідкувати му нині тихенько.
 Слухай, завваж бо, кому до впадоби припала ти, доню!
 Я не туболець із гір, не чабан, не вартую я, дикий,
 Тута коров і овець, і не знаєш ти нині, дурненька,
 Ким осе нехтуєш ти і від кого тікаєш — мені-ж то
- 515 Дельфи, Клярос, Тенедос і палац Паторея слугує
 Батько Юпітер мені; через мене ясуєть ся людям
 Все те, що буде й було. Я погоджую голос і співив...
 Певна у мене стріла, хоч певчіше таки від моєї
 Та, що вразила мене в осередок порожного серця.
- 520 Ліки я видумав теж: запомагачом хворого сьвіту
 Люди взивають мене і слухняні усі мені зїлля, —
 Горе-ж мені, що нема від кохання ніякого зїлля,
 Так що дотепність моя не дає мені ліків, як інчим.“
 Марно-ж осе він казав, бо Пенеева доня — втікає,
- 525 Феба не чує вона і слова єго вітер розносить.
 Ще вона краще тепер: вітерець оголив її тіло;
 Потяг єго запашний хвилював її одіж легеньку;
 Лехке повітря назад відкидало їй кучері довгі.
 Врода їй краще тепер, і розпалений бог вже не хоче
- 530 Дарма слова загублять і за нею сьлідкує ще швидче —
 Дуже бо серце єго розпалі невимовне кохання.
 Так коли зайця вбача в далині тільки Гальська собака,
 Заяць ратунку шука, а собака здобичі ногами.
 От вже здасть ся, єго наганяє собака і морду
- 535 Геть притягнувши вперед, мов у сьлід того зайця впила ся.
 Засць, зневірений в тім, чи не вхоплений він уже, — швидко
 Рветь ся від морди тії і собаку лишає далеко.
 Так ота німфа і бог — то з надії, то з ляку — швиденькі.
 Все-ж таки той, хто жене, завдяки своїм крилам кохання
- 540 Швидче і швидче біжить, не бажає спочину... вже близько
 Спина втікачки і він досяга її кучер диханням.
 Збїдла з несили вона і, розбита з утоми втікання
 Скрикнула в тузі важкій, дивлючись на Пенееві хвилі:
 „Батьку, рятуй же мене! Відійми в мене, земле кохана,
- 545 Вид мій ясний, за який до впадоби припала занадто.
 Вид, за який я тепер невимовній образі підлежу.“
 Ледве скінчила вона, як німота їй сціпила тіло

- Перса її розкішні покривають ся зразу корою.
 Кучері листом взялись, рученята біленькі гілками.
 550 Тільки що бистра нога упиваєть ся в землю корінням.
 Віти її вкрили уста і зосталась одна її блискучість.
 Феб її любить і так: приложивши її руку до цівки,
 Чує, що серце її під корою новою тріпоче.
 Віти обняв він тоді і з коханцем гарячим, мов тіло,
 555 Віти цілує оті, хоч вони поцілунків тікають.
 Потім мовляв Ахелой: „Хоч не можеш дружиною бути,
 Деревом будеш моїм, і до віку ти, лавре мій пишний,
 Будеш на кучерях в нас, на міцних сагайдаках і лірах.
 Завше ти висіти меш на латинських державцях, як будуть
 560 Їхні триюмфи сьпівать й Капітолий побачуть їх помпи.
 Ти мов чесний вартовий в присіненній у Августа будеш
 Гордо, мій лавре, стоять, покриваючи дуб осередній: —
 Потім, як в мене по вік голова кучерява чорніє,
 Так і у тебе нехай на гілках розкошує зеленість.“
 565 Кончив промову Пеан і схилив тоді лавр свої віти,
 Навіть здалось, що хитнув верховіттем він, наче у згоду.

8. I o.

- Є у Гемонії край, що оточений горами всюди,
 Лісом укритими знов, — на імення він Темпе — у нім то
 В піні хвилює, Пеней, що з підніжа від Пінду леліє.
 570 В дужій своїй течії тумани за собою він тягне,
 Ті, що зрошають дощем по шпирях густотинні діброви.
 Гуком суворим своїм потомляє він все над околom.
 Се її дім затишний, і оселя і сьвятитище річки.
 Тут у печері сумній, що лунає музикою завше,
 575 Німфам, що в водах були подавав він права і закони.
 Сходять ся перше туди земляки-течі і не знають, —
 Батька в нудьзі розважать, чи у щасті єго віншувати?
 Сперхій рожденик тополь, Еніпей, непокійний по вдачі,
 Дуже старий Епідан, і Амфиз не шумливий і Еас,
 580 Потім і другі річки, що течуть, куди нахил несе їх,
 Котять у море ясне за блукання потомлені хвилі.
 Тільки Інаха нема, що сховавшись в глибокій печері,
 Збільшує воду плачем. Бідолашний оплакує батько
 Втрачену Іо свою і не зна, чи вона вже між тіньми,
 585 Чи проживає іще? — і піде її бідну не знайде.
 Думає — доні нема, і в душі своїй горе тримає.

- Іо Юпітер уздрів, як ішла вона з річки і мовив :
 „Люба дівчино моя, що Юпітера Вишнього варта,
 Хто ти, не знаю я сам, але будеш ти, певно, моєю.
 590 Йди-ж в холодочок під гай, — і Юпітер вказав на діброву,
 Доки ще сонце палке у горі на блакиті сияє.
 Може і страшно тобі увиходить самій у діброву,
 Ну, так з тобою і я, невидимий, у гай почвалаю.
 Знай, що не простий я бог, але той, хто рукою міцною,
 595 Вишне тримає берло й блискавиці страшні насилає.
 Що-ж ти біжиш?...“ А вона утікала від його й мпнула
 Лерни лани розкішні і Лярцеї степи і діброви.
 Бог же навів тод тьму і, покривши всю землю імлюю,
 Іо в дорозі піймав і одняв її сором без жалю...
 600 В тую годину з небес на степи поглядала Юнона.
 Диву дала ся вона, як уздріла, що лехкі сутіни
 Нічку зробили із дня і збагнула вона, що запевно
 Вийшли оті тумани не з землі і не з срібної річки.
 От оглядає вона і на небі шука чоловіка,
 605 Їй бо знаємі були потайні его жарти давно вже.
 В небі его не було і з словами: „Чи я помиляюсь,
 Чи я образу терплю“ — полетіла Юнона з етеру,
 Стала на лоні землі й туманам розійти ся звеліла.
 Жінку почувши свою, повернув величезний Юпітер
 610 Доню Інаха пишну на хорошу біляву телицю...
 Хвалить подобу її, хоч і супроти волі Юнона,
 Наче нічого не зна і питає свого чоловіка :
 „Відки взяла ся вона, і з якого відбила ся гурту?“
 Бреше Юпітер й мовля, що вона із землі спородилась,
 615 Се, щоб питання скінчить! А Юнона собі її просить, —
 Що тут у сьвіті робить? Віддавати коханки не можна,
 Ну, а не дать, так біда! І хоч сором і рає останнє,
 Рає кохання друге, — і кохання зломило-б той сором...
 Тільки-ж, коли-б він не дав незабутній сестрі і дружині
 620 Сего дарунку, то та-б запідзорила в ній не телицю!
 Взявши дарунок собі, не збулась того ляку Юнона,
 Дуже її бо вразив несподіваний вчинок дружини.
 Іо вона віддала доглядати до Аргуса бога.

9. А р г у с.

- В Аргуса того була голова величезна стоока,
 625 Двоє у него очий до спочину лягали по черзі,

- Другі не спали тоді і стояли на чатах пильненько.
 Як би там він не стояв, а усе таки бачив він Іо,
 Навіть, хоч він повертався, то була в него Іо на очах.
 В день дозволя їй пастись, а як сонце заходить під землю,
- 630 Він замикає її й накидає налігач на шию.
 Їсть вона листя з дерев і травицю гірку і, нещасна,
 Вже не на ліжку ляга, а на голу землю частенько.
 Не-ж вона воду мутну із брудної нечистої річки.
 Раз-же, як хтіла вона простягнути до Аргуса руки,
- 635 З горем згадала тоді, що нема в неї рук і вустами,
 Повними сліз жалібних, заревла вона так, як телиця.
 Страх її тут обгорнув і вона своїх гуків злякалась.
 Раз от вона забрела до Інахових хвиль, де недавно
 Гралась вона, і як в них свої роги новітні уздріла,
- 640 Сповнилась жаху ізнов і сама від самої побігла.
 Німфи не можуть пізнати, не пізна її й батько нещасний.
 Дафон сьлідкує за ним і за сестрами те-ж, дозволяє
 Брати руками себе і здивованим німфам даєть ся,
 От, назривавши трави, подає її батько телиці.
- 645 Лиже ті руки вона і цілує кохані долоні,
 Слези пекучі іллє, і як би вона мовить здолала,
 Долю-б сказала свою і прохала-б собі запомоги.
 Тутечка літера та, що вона на пісочку зробила,
 Замість журливих розмов змалювала єму її долю.
- 650 „О, я нещасний!“ мовляв бідолашний Інах і, обнявши
 Роги і шию її, що блищали білявостю, скрикнув:
 О, моя доле тяжка! Не тебе-ж я шукав хіба всюди?
 Плач мені легш тоді-б був, коли-б я не знайшов тебе зовсім!
 Нині-ж мовчиш ти, німа, не даєш мені в голос відмови,
- 655 Тільки зітхання важке із грудий випускаєш ти з жалем.
 Тільки понуро ревеш, бо тобі тільки се і можливо!
 Я-ж, що нічого не знав, готував тобі бучне весілля,
 В мене надія була і онуків і зятя придбати, —
 Нині-же мати меш ти чоловіка й дитий із отари.
- 660 Сю-ж невимовну нудьгу покінчить мені годі вже смертю!
 Смертного спочину двері для мене замкнено на віки.
 Слези точитись тепер із очей моїх будуть до віку!“
 Тут її Аргус лихий відорвавши від батька сумного,
 Люто за роги потяг на далеку зелену пашу,
- 665 Сам же, зайняв він шпилі неоглядно широкого згіря,
 Відки дивити ся міг на усї широчезні узбоча

- Більше Юпітер палкий нездолає дивити ся з неба,
Як Фероніду гнітять, і покликавши сина Плеяди,
Сина, що він породив, повелів ему Аргуса вбити.
- 670 Той забарив ся на те, щоб до ніг приладнать собі крила,
Взяти спотворний ціпок і волося покровом укрити.
От, приладнавши усе, із блакити він скочив на землю.
Там свої крила він зняв, залишив і покрови, і тільки
В себе zostавив ціпок, — і тоді, мов вівчар таки справжній,
- 675 В полі погнав собі кіз, що захоплено їм по дорозі,
Поки-ж іде, то усе награв на солом'яній дуді.
Аргус, що зваблений був чарівливою піснею, мовив :
„Хто-б ти, вівчарю, не був, а зо мною сїдай ти на камінь,
Кращої паші, як тут, для скотини не знайдеш ніде ти,
- 680 Тут же й для нас, вівчарів, холодок таки добрий занадто“.
Сїв тут Юпітерів син і цілісїнький день біля него
Всякі розмови казав, а під вечір гранням жоломийки
Пробує Аргусу він невсипущї очі приспати.
Той же змагаєть ся ще із нав'яним соном і в него
- 685 Частка очий уже спить, а друга ще поважно чатує.
Аргус тихенько пита про знайдення тиї жоломийки,
Ту бо сонілку тоді ще придумано справді недавно.
Бог же відмовив ему : „У підвалини згїр'їв Аркадських
Нїмфа Серінга жила межі інчих дряд Понакриїських,
- 690 Саме найкраща з усіх. Не оден вона раз утікала
Все за уроду свою від богів і сатирів, якими
Повні тїняві гаї і шовкові лани широченні.
Нїмфа в дївоцтві своїм слугувала Ортігїї вишній.
Наче Діяна ясна підперезана тая Серінга
- 695 Всїх омилила-б з виду, і коли-б не було у них ріжних
Луків із злата й срібла, то і брали-б її за Лядону.
Все-ж омиляла вона: на Ликейськїм узгїрї колїсь-то
Пан її вбачив палкий, підперезану гилькою й мовив.“
Тут зоставалось йому доказать тільки, як ото нїмфа
- 700 Повна прирїзтва й нудьги по лісам і насовіскам бігла,
Доки вона не дійшла до піщаного струму Лядону.
Тут, коли хвилі ясні не давали їй бігти, Серінга
Сестер благать почала, щоб вони її вид помінили.
От, коли Пан сподївавсь захопити кохану красуню,
- 705 Він замість тіла її захопив очеретину з плеса.
От, як зітхав собі Пан, вітерець очеретину рушив,
Зараз із неї почувсь несподїваний гук жалкування.

- Бог, зачарований весь надзвичайною грою, промовив:
 „От що зостанеть ся нам, дорога, суспільним і зараз
 710 Воском м'яким заліпив не порівняні дуди і дав їм
 Німфи палкої імя, — от на них тепер люди і грають.“
 Се розказать він хотів, коли глянь, аж у Аргуса очі
 Міцно склепились давно, бо витав уже сон понад ними.
 Він перестав розмовлять і, наводючи сон іще більший,
 715 Став над очима єго чарівливим ціпочком проводить.
 Потім, як той вже хитавсь, то ножем, що походив на косу,
 В шию єго уразив і сполитою темною кривю
 З каміню скинув єго і зросили ся кривю узгіря.
 Аргус, ти мертвим лежиш і палке твоє світло, що сяло
 720 В очах твоїх, не горить, — бо усі вони вкрились пітьмою.
 Доня Сатурна вийма і містить їх на піря свої
 Птахи, — отак її хвіст зоряною оздобою вкрив ся.
 Знов розпалилась вона і не хоче ховать свого гніву
 Очам і думці отій Арголідській телиці ворожій
 725 Люту Еріннію шле, божевільність вкладає їй в серце,
 Так що увесь вона світ обійшла у блуканні із ляку.
 Ніль зостававсь їй оден після довгого часу блукання.
 От, як вона надійшла до широкого Нілю й поклала
 Ноги свої на пісок, то піднявши високу шию,
 730 Вид повернула у верх до блискучих зірок і в риданні,
 В гірких невпинних слезах і з мугиканням, близьким до плачу,
 Наче молилась вона і кінця свого горя прохала.
 Дужий Юпітер, тоді обійнявши дружину, благає
 Кару її закінчить і, мовлявши: „На пришлість страшную
 735 Кинь ти усякі страхи, бо вона вже не буде ніколи
 Туги тобі завдавать“ — болотами він Стиксу клянеть ся.
 Ну, змилоствилась та і тоді повернулась телиця
 В першій форми свої, позбулась вона бридкої шерсти,
 Роги її зникли у мить, поменчають ся очі блискучі;
 740 Вузить ся рот їй тоді-ж і вертають ся руки і плечи.
 Зникло й копито її і зробилось п'ять нігтиків з него.
 Окрім білявості їй від телиці нема вже нічого.
 Німфа здоволена тим, що з'явило ся двоє їй ніжок,
 Стала на них; а мовлять, щоб ізнов не зробило ся реву,
 745 Поки не зважить ся ще, і пригадує речи забуті.
 Нині в покровах вона поважаєть ся, наче богиня.

10. Епиф.

- Вірють, що в неї вродивсь від Юпітера дужого врешті
Син, незабутній Епаф, що по містах, у рівні із батьком
Шану по храмах прийма. Фаетон, що родив ся від Феба,
750 Був з ним ровесник тоді і, як раз перед славним Епафом
Батьком хвалитись він став, то Інахів онук не втримав ся:
„Що се ти, дурню бридкий, — обернувся він до него — вважаєш
Брехням, що матір мовля, не своїм ти пишаєш ся батьком!“
Весь зчервонів Фаетон, і, образу від гніву забувши,
755 Нені Клімені своїй переказує лайку Епафа:
„Ненько, ще більше нудьгуй, — додає він Клімені, — що дужий
Я єму змовчав тоді; превеликий нам сором, що нині
Лайку зложили на нас і таку, що її не відбив я:
Слухай, коли тільки я народив ся з небесного роду,
760 Дай ти ознаку мені і мене приєднай до етеру!“
Мовив, і шюю її обгорнувши руками, з благанням
Він заклинати почав головою своєю, Меропа,
Навіть коханням сестер, щоб вона єму батька вказала.
Тут не відомо чого, чи піддавшись благанням синовим,
765 Чи у образі на те, що її оббрехали, Клімена
Руки до неба зняла й дивлючи ся на сонце блискуче,
Мовила: „Сьвітлом отсим, що у сьйві проміння золотого
Дивить ся нині на нас, і вважає нам нині, клянусь я,
Сину, що ти народивсь від сего, що вбачаєш ти, сонця;
770 Сонця, що має всесьвіт, — а коли я вигадую брехні,
Хай у останій се раз на очах мені сонечко сяє...
Що-ж, і не важко тобі познайомитись з батьківським домом,
Звідки виходить наш Феб, бо спускаєть ся він аж на землю;
Ти, коли зважний, піди і про се запитай у самого“.
775 Радий від нені біжить Фаетон по дорозі і в думці
Цільний етер обійма, і минувши своїх Етиопів,
Індів пройшовши своїх, що зоріють під полум'ям сьвіту,
Він досягає туди, відкіля єго батько виходить.

ПІСНЯ ДРУГА.

1. Фаєтон.

- Феба палац розкішний піднимав ся на слупах хороших,
Сяючи злота ясным і піропом, штукованим дивно.
Баня палацу пишна у оздобі з слонової кости.
Двері двоїсті его відбивають ся сріблом блискучим.
- 5 Хитра-ж робота его матерял затемняла красою,
Там бо мистець той Вулкан наробив пречудових малюнків:
Землю, блакитний етер і моря, що блищать під повітрям.
В хвилях прозорих морів розмаїті боги пропливають:
Видко Трітона в воді, характерника бога Протея,
- 10 Там і борець Егеон, що рукою вбиває дельфінів.
Там і Дориди сімя, — кучерявіє дочки морські:
Частка їх в хвилях пливе, на великих усівши ся рибах,
Частка на скелях морських золоті свої кучері сушить,
Всі вони схожі лицем, як і треба сестрицям коханим.
- 15 З боку малюнок землі із містами, людьми і звірима,
З річками, колами німф і другими земними богами.
Зверху морів і землі розлило ся блакитнеє небо...
Там же на дверях пишних сребрять ся визнаки Зод'яків.
Ледве юнак Фаєтон по взволокам високої стежки
- 20 В батьківський дім надійшов і пройшов через двері чудові,
Зараз він стать забажав перед батьківські очі ясніє.
Раптом сьлінучий тут сьвіт відійти его далі примусив.
Батько ясний его Феб, в золоту одягнувшись порфіру,
Мовчки на троні сидів, що оздоблено тию смарагдів.
- 25 Тут біля трону его розмістили ся зправа і зліва
Місяці, Роки, Віки і Години поділені рівно.

- Тута і Весна була у вінках золотистих квітчастих,
Літечко годе в вінку, з колосків уже жовтих, настиглих,
Осінь, полита уся виноградовим соком хорощим.
- 30 Тута була і Зима із волоссям, посипаним сьнігом.
Глянуло Сонце вперед і, нагледівши сина, що з ляком
В гору на него дививсь, навернулось до него й мовляло :
„О, Фаетоне ясний, дорогий ти мій син від Клімени, —
Що се тебе привело у далекий палац Апольона?“
- 35 Син же єму відповів: „Золоте всегосьвітнє сонце,
Фебе, мій батьку ясний, (коли ти таки справді мій батько!)
Дай то визнаку мені, щоб усіх то здолав я запевнить
В тім, що Клімена твоя із гріхом не ховаєть ся зовсім,
В тім, що я сином твоїм безперечно звивать себе можу!“
- 40 Зияв проміястий вінець і покликав тут Феб свого сина
Вгору до трону свого, та, обнявши, мовляв єму любо :
„Сину, не вартий пак ти, щоб від тебе я міг відкаснутись,
Ти таки справді мій син і Клімена тобі не збрехала,
Щоб же запевнить тебе у правдивости слів моїх щирих,
- 45 Ти, коли хочеш, благай найлюбого від мене дарунку :
Все тобі, сину, я дам, хоч і Стіке отут свідчити буде!“
Феб вгамував ся казати; Фаетон тут, не гаючись, просить
На день у него коний та злотої єго колісницї.
Острах на Феба напав і ганьбить себе він вже за хуткість
- 50 Він головою хитнув, що в промінні блищала, і мовив :
„— Через бажання твоє нерозумна моя обіцянка, —
От коли-б клятьбу вернуть, бо не можна вволить твою волю!
Ну, схаменись бо ти сам, бо бажання твоє не безпешне,
Те, що ти просиш собі, не по силі тобі, не по зросту,
- 55 Синочку, ти-ж чоловік, а бажаєш дарунків божистих,
Ти бо благаєш про те, що самим і богам не під силу.
Хай вони хвалють ся всі міцногою й могутністю дуже,
Все-ж із богів а ніхто кермувать мою вісь не здолає,
Я тільки можу оден із своїми управитись кіньми
- 60 Навіть найбільший наш бог, управитель Олімпу — Юпітер,
Той, що з небес розкида вогненосні перуни на землю,
Самий найдужчий із нас кермувать моїх коний не зможе!
Шлях мій і вперше крутий і могутні коні і вранці
Їдуть на силу в нему, по середній-ж він найстрашніше!
- 65 Острах мене забира, як дивлюсь я одвіттиль на море,
Серце у грудях вмлїва і колїна тремтять мені дужі.
В самім кінці він впала і тримати тут коний потрібно :

- Навіть і неня моя, що мене в своїх хвилях чекає,
 Дуже боїть ся, щоб я не упав ненароком в безодню.
- 70 Ти-ж завважай і на те, що і небо в швидкому крутіні
 Тягне з собою зірки і кружа їх і швидко і шпарко.
 Я тільки їду одон без уваги на теє кружання,
 Хай воно дуже аж геть, та мене не потягне з собою!
 От я тобі і віддам злotosяйву свою колісницю,
- 75 Що-ж ти поробиш тоді? Не почнеш же ти з вісю змагать ся!
 Може ще думка твоя, що і там в простороні етеру
 Міста стоять і гаї і багато церків з тимиамом!
 Шлях твій страшенний лежить недалеко від звіврів злобливих;
 Хай і не зблудиш ся ти ні разу із своєї дороги,
- 80 Все-ж доведеть ся тобі поминати Тельця рогоносця,
 Злого Центавра-Стрільця і голодного Лева прожору,
 Теж Скорпіона того, що сховав біля клешнів отруту,
 Рака, ясную зорю, що стращать тебе клешнями буде;
 Опріч же сего тобі кермувать таки буде не лехко
- 85 Кіньми, що пашуть вогнем із грудини своєї і ніздрів;
 Так то, мій сину, дивись, щоб тобі не приніс я загину.
 Доки в нас маєть ся час, відкаснись від лихого бажання;
 Ти, щоб запевнитись в тім, що і справді я батько твій щирий,
 Просиш у мене тепер дорогого без краю дарунка, —
- 90 Що-ж, признаю я тебе за коханого сина і навіть
 Згожуюсь з ляком в душі і відать тобі те, що ти просиш...
 Глянь-же ти, синочку мій, хоч на вид мій, покривлений сумом,
 О, коли-б поглядом ти зазирнув у смутну мені душу,
 Скільки побачив би ти таємничих скорбот, сумування!
- 95 Врешті назад озирнись і поглянь на мою скарбівницю,
 Скільки добра тут всего і дарунків земних та небесних,
 З них ти, що хоч обирай, і тепер ти не стрінеш відмови,
 Тільки, благаю тебе, відкаснись від страшного бажання;
 Ти бо жадаєш собі не дарунку пишного, а згину!...
- 100 Любиї, для чого-ж мене обіймаєш ти міцно руками?
 Кляв ся я Стіксом тобі і свою обітницю я вволю:
 Ти, чого хочеш, проси та користного тільки дарунку!
 Батько пораду скінчив, але син его марно не вважив!
 Твердий у него замір на баских таки конях проїхать...
- 105 Що-ж тут поробиш? і Феб, що зломив ся відвагою сина,
 Сумно приводить его до Вулканових праць — колісниці.
 Дишла, голоблі були із найщирого золота в неї,
 Спиці були із срібла, із срібла-ж були двоє і колес,

- Куна пишних камінців, що блищали на зброї чудовій,
 110 Очи сльїпили ясні і на сонечку грали та сяли.
 Доки в веселощах син дивував ся тій праці Вулкана,
 Гарна дївчина Зоря відмикає на сході яєному
 Дверці червоні свої і повитїї рожами сїни.
 З неба зірки утїкли, бо прогнала їх зграю Аврора.
- 115 Сам же Люціфер зїйшов із блакїті блїдої останнім.
 Ледве забачив тут Феб, що земля зодягаєть ся в барви,
 Те-ж, що і місяць яєний з золотими рогами зникає,
 Хутко він Горам звелїв, щоб вони запрягали вже коний.
 Зараз ті Гори пішли і, привївши з небесної станї
- 120 Фебових коний баских, напоїли їх нектаром чистим,
 Швидко усіх запрягли і, як мога хутчіш, зануздали.
 Феб Фаєтонови від запашною омастою змазав,
 Щоб захистити єго від пекучого полумя спеки.
 Голову-ж синові він обложив золотистим промінням,
- 125 Потім він важко зітхнув і до сина засмучений мовив:
 — „Ну, Фаєтоне, хоч тут завважай вже ти батьківськїї радї,
 Віжки міцнїше держи і на коний гукать стережи ся,
 Конї бо рвуть ся і так: навпаки, їх притримувать треба.
 Теж і пяти поясів попильнууй ти далеко минути:
- 130 Є бо найздатнїший шлях, що іде кривиною по небу,
 В краї аж трех поясів розлягаєть ся шлях осей рівний,
 Геть від Ведмедиць страшних і південно-полярного краю,
 В нему ще видко сьлїди колїсницї моєї злотої...
 Щоб же земля і етер добували тепла собі рівно,
- 135 В гору бо ти не бери, та і низько зовсїм не спускай ся,
 Землі усі та етер запалають від сего відразу,
 Краще в серединї їдь і тобі тодї буде безпечнїш!
 Далї, щоб колесом ти не звернув до Дракона на право,
 Чи в несподїваний скїк не звернуло до Вївтаря влїво,
- 140 Ти вже, мїй сину, кермууй і тримайсь межи ними середку.
 Врештї на долю ти здайсь і нехай тобі щастя поможе!
 Бачиш, темрявая нїч досягає Гесперїї швидко,
 Нїчого мешкатись тут, бо вже час і в дорогу рушати:
 Он вже засяла Зоря, що з землі розїгнала темноту,
- 145 Ну лиш, за віжки берись, — а чи може ти думку залишиш!
 Кинь лишень замір лихий і зостаь ся у мене в палатї.
 Замість того, щоб нестись у моїї колїсницї в етері,
 Краще послухайсь мене і не лїнь до запевної смерти,
 От я осяю всесьвіт, — ти-ж на сєє диви ся безпечно.“

- 150 Ні, без уваги гордун в колісницю ускочив моторно,
В радости палкій узяв поводи дороги і широ
Батькови зараз зложив за дарунок великую дяку
Бистрий Гой, Піроент і Флегонт швидкокрилий і Етон,
Четверо коний баских, що велавляли ся зростом і міццю,
- 155 Полуям млосним іржуть і ногами товчуть об поруччя.
Ледве поруччя міцні відімкнула старезна Фетіса,
Так що крилатим коням розвернулась пряма дорога,
Коні полинули геть, тільки ноги мигтять їх в етері!
Швидко у гору знялось хуткокрилих тих четверо коний,
- 160 Шпарко літають вони, попережують Єврів у хмарах:
Лехка була їм вага, па звичайний тяжар не похожа,
Разом тоді й Фаетон попустив ще потягнені віжки.
Наче ті човни криві, що у морі без клажі малої
Швидко летять у перед та гойдають ся мірно на хвилях,
- 165 Так колісниця єго по етері з прискоками лине,
Можна сказать, що вона і керманича зовсім не має.
Коні, що вчули у мить несподівану дивну свободу,
Бігти пустили ся геть і ураз повернули з дороги.
Острах бере їздеця і не зна він, куди єму їхать,
- 170 Тільки хоч він би і знав, то єго-б не послухались коні!
Дуже нагрілись тоді від проміння жаркого Триони,
Дарма змагались вони в заборонені води пірнути...
Теж і великий Дракон, що містив ся в країнах полярних,
Зовсім замерзлий тоді і від того на завжди безпешний,
- 175 Надто нагрів ся тоді і велику тут виявив хижість.
Навіть, здаєть ся, Боот, нерухоме відвіку ледащо,
В ляці страшному побіг, хоч візок боронив єму дуже.
Бідний їздець Фаетон, як оглянувся з високостей неба
Вниз на громаду країн, затремтів у безкрайому жаху,
- 180 Ввесь, мов мертвяк той, поблід і коліна єму підгорнулись...
Він і в сльїпучім вінці у очах своїх вбачав темноту.
Гірко покаяв ся він в нерозумному нині бажанні.
З ляку нехтуючи те, що придбав собі батька він Феба,
Згодив ся-б лічить тепер і Мерона за рідного батька.
- 185 Бідний летить, мов байдак, що від борва розбитого зовсім
Кинув керманич давно у бурхливому морі на волю.
Що-ж єму нині робить? Простороні проїхав він досить,
Досить і їхати ще, — виміряючи перше і друге,
Він то на захід глядить, до якого єму не доїхать,
- 190 Або на схід погляда і, не бачучи викруту з лиха,

- Знов в перелазі тремтить і хоча поводів і не кида,
 Коний усе-ж не втрима, бо нікого не зна їх наймення.
 З жахом побачив він скрізь в розмаїтих країнах етеру
 Різну скотину, звіря і усякого кодла почвари.
- 195 В небі лежить Скорпіон, що дугою скривив свої клешні;
 Він своїм довгим хвостом і низками покритлених клешнів
 Просторонь дальну займа в Зодиякових двох аж визнаках,
 Тільки уздрів Фаетон у отруті политого зьвіра
 З гострим прегострим джалом, що мов рану зробить замірялось,
- 200 В жаху зомлів він увесь і пустив поводи свої зразу.
 Ледве від віжок кінці приторкнулись до спин отих коний,
 Коні звернули ізнов і вперед понеслись без упину.
 В краї, новому для них, не такого, як перш, і повітря.
 Вітри-ж у силі своїй додали ще їм хуткості більше...
- 205 Часто, мов фуга, вони налинають на сьвітлі зорі,
 Часто літають вони у найвищих країнах етеру,
 Чи заїзджають у низ і по скелям біжать над землею.
 Хмари палають в вогні і, дивуючись, дивить ся місяць,
 Як осе коні его опинились в горі понад сонцем.
- 210 Наша скелиста земля, як і небо, палає в пожежі.
 От затріщала вона, загубила всю вохкість і всохла
 Ниви вогонь закурив, дерева усихають із листям;
 Збіжжя в ланах золотих від пожежі займаєть ся зразу.
 Геть я тоді жалкував, що пожежі, що землю повкрили,
- 215 Силу спалили країн із містами всіма і людина.
 Вкупі з гаями горять і обгорнені полумям гори:
 Тавр Киликийський, Тімол та Афон крутобокий та Ѓта,
 Іда, джерело річок, а тепер таки висхлая зовсім.
 Гем, не Ѓагровий ще, Гелікон, що вклонявсь тоді Музам;
- 220 Ѓта з вулканом своїм запалала в подвійній пожежі.
 Ѓріке, високий Парнас, височезний Отріс і Мікала,
 Кінф і Родопа гора, що на їй вже розтаяла крига.
 Діндім і горб Кіферон, що осьвячений сьвятами Вакха;
 Скитії холод страшний не подав від пожежі ратунку.
- 225 Осса та Пінд та Олімп та величний Кавказ запалали.
 Альпи скелисті горять, Апенін, що сягає за хмари...
 Бачить в нудзьі Фаетон, що земля запалала усюди,
 Бачить й не сила єму і самому виносити спеки!
 Згусло повітря усе, мов у килиху надто вузькому.
- 230 От колісниця его розпеклась від вогню вже без краю.
 Швидко закутав ся він у густісїнькі хмари димові;

- В темряві грізних хмарин Фаетон вже не бачить дороги,
Він безнадійно стоїть в колісниці, що носить ся кіньми.
Коні-ж, що збились з шляху, без мети по етеру гасають.
- 235 Думають, буцім тоді, як смола, Етиопи зчорніли,
В них бо гарячая кров від вогню того вийшла на зверхність.
Лівія всохла уся, бо води погубила занадто.
Німфи річок та струмків в сумоті попрощались з водою.
Дірка, джерело ясне, у далекій Беотії всохло.
- 240 Аргос та місто Коринт загубили Пірен, Аміону
Навіть палають річки, де вода через край бурхотіла:
Так запалилась вода в Танаїді, у річці великій,
Давний Теней запалав і могутний Каїк Тевтрантрейський.
Срібнохвилястий Ісмен, Єврімант, що зрошає Фокіду,
- 245 Ксант запалав у вогні, а за Ксантом Лікорм жовтоводий.
Хуткий, шумливий Меандр, що водою виблискував завше.
Висох Лідійський Мелас і Тенарський Єврот повноводий.
Висох широкий Євфрат і шумливий Оронт закурив ся.
Висохли Фазіс, та Істр, Фермодонт швидкокрилий і Гангес.
- 250 Води в Алфеї киплять, в берегах запалав собі Сперхий.
Злого у Тазі мутнім від вогню непримітно розтало.
Птахи, що сьнівами все розлягались в краю Меонійців,
В річку попадали скрізь і в воді тій, нещасні, зварились.
Ніль, що злякав ся вогню і в далекі країни полинув,
- 255 Так свої жили сховав, що не знайдено їх ще і доси;
Сім єго пишних долин із сема рукавами усохли.
Лютий вогонь посушив і Тракийські річки злотохвилі, —
Гебр та глибокий Струмон, на заході-ж тихесеньку Рону,
Рейн повноводий і По і слаутного Тибра швидкого.
- 260 Тріснула всюди земля і проміння, що влізло щілками
В Пекло, злякало на смерть господаря самого Плутона.
Море, що всохло усе, виявля тепер косу піщану, —
Гір височезних горби, що не бачили зроду їх в морі,
Вийшли на зверхність води і добільшили купу Циклядів.
- 265 Риби втекли в глибину і дельфіни криві не здолають
Вирнуть на поверх морський і піднятись, як перш, на повітря.
В горі на спинах пливуть погорілі у спеці тюлені.
Чутка іде, що й Нерей та Доріда з своєю сімєю
Самі від спеки втекли у темряві печері гарячі.
- 270 Тричі суворий Нептун із безодні висовував руки,
Тричі й знести не здолав невимовної спеки пожежі!
Наша-ж кохана земля, що оточена морем усохлим,

- Вгору свій вид піднесла, що ужинки для нас достачає,
 В збірці хвилястих річок і джерел, де вода ще леліла, —
 275 (Всі бо у неї ввійшли, як зібрались туди від усюди!),
 Потім закрила свій вид, і в страшенно важкому тремтінню
 Глибше в безодню ввійшла, чим звичайно була воїна завше.
 Далі нещасна Земля проказала сьвятими вустами:
 — „Боже, найвищий у нас! коли я наробила вже шкоди,
 280 Чом не караєш мене?! Покарай мене швидче перуном,
 Хай від твоєї руки за накоєну шкоду я згину, —
 Я хоч покійно умру із знаттем, що ти є мій згубитель...
 Я вже не можу й казати, бо сьліпить мені курява очи,
 Кучері в мене в вогні і, як бачиш ти, в попелі вид мій!
- 285 Ось вона дяка мені за мою величезну родючість!
 Я хіба марно терплю від сохи та від борони рани?
 Даром мордують мене хлібороби по цілому року?
 Даром хіба я для вас тіміями роджу запащні,
 Людям хліби розкішні, а скотині травцю і лєстя!
- 290 Ну, вже нехай таки я дослужилась до кари сіві, —
 Чим її брат заслужив, що орудує морем глибоким?
 Чим же оте з'ясувати, що вода в Океані вже висхла?
 Що-ж, як не жалко тобі ні землі ані висхлого моря,
 Ти хоч етер пожалкуй, — подиви ся, могутний, на него,
- 295 Глянь бо з усіх вже боків задимили ся полюси давні,
 Хай їх запалить вогонь, так тоді і палац твій загине!
 От і Атлант свою вісь через силу тримає на плечах,
 Ну, а як згинуть моря та земля та небесні країни,
 Знову-ж почнеть ся Хаос... Помози ти нещасному сьвіту!
- 300 Дужий вогонь погаси і зрятуй хоч останок від сьвіту!“
 Тільки й устигла сю річ бідолашна Земля допроводить, —
 Швидко задушливий дим ані слова не дав їй промовить.
 Зараз Земля увійшла до мерців у глибокі печери.
 Тут-то Юпітер сьвятий, возвістивши богам та і Фебу,
- 305 (Сей безрозумний віддав недотепному хлопцеві коний) —
 Швидкий кінець усього, коли так ще хоч трохи пробуде,
 Високо вгору злетів і на скелю прилинув, одвідки
 Хмари на землю він шле та закидує блискавки й громи...
 Тільки у него тепер ні дощів, ні хмаринок немає,
- 310 Чим би вогонь він залив, як здавив би їх міцно рукою.
 Він тільки вмить загремів та з розмаху пустив в Фаетона
 Блискавку дужу свою, та звалюючи єго з колієсниць
 Дух з него вибив тоді і вогні затушив пак вогнями.

- Четверо коний прудких, що від жаху метнули ся набік
 315 Вирвались всі з хомутів, поводи у хвилину порвавши.
 Там вудила їх лежать, хомути та поцсовані дншла
 Колес отут обідки і без краю потрощені спиці.
 Вся колісниця тепер на манюсінські частки побита.
 Сам же іздець Фаетон, що попалено кучері в него,
 320 Впав з колісниці тоді і полинув далеко в повітрі,
 В леті швидкому своїм покидаючи сльід за собою,
 Наче та зірка злота, що неначе впадає з блакиті
 Він же таки і не впав, бо далеко від рідного краю
 Хлопця вхопив Єрідан та умив єму вид єго милий.
 325 Тіло-ж єго, юнака, що попалено дуже вогнями,
 Німфи сховали в землі і єму на труні написали:
 Схований тут Фаетон, колісниці злотої машталір,
 Він кермувать хоч не зміг, але все-ж ізза неї загинув!
 Батько похмурій єго, оповитий нудьгою на серці,
 330 Вид свій тоді заховав і, як можна поїнять тільки віри,
 Сонця весь день не було, достачали бо сьвітло пожежі, —
 Так що від лиха була хоч маленька користь задля сьвіту.
 Неня Клімена, в нудзї проказавши усе, що здолала
 Вимовить в лиху таким, у скорботі великій, нещасна,
 335 Груди бючи на собі по всесьвіту великім шукала,
 Перше частин неживих, а далі і кісток свого сина.
 Врешті знайшли ся кістки, що поховано в далекій країні...
 Тихо схилилась вона і, на мarmorі бачучи ймення,
 Сльіми зрошала єго та одвертими персами гріла...

5. Геліяди.

- 340 Теж Геліяди сумні надаремне мерцєви в дарунок
 Слезі приносять свої і, вдаряючи в перси руками,
 Кличуть до себе щораз неспроможного чуть Фаетона,
 Кличуть і в день і в ночі, припадаючи всі до могили,
 Коло вже місяць сповняв, у четверте вже роги ізливши,
 345 Що-ж, як звичайно вони (бо від звички народить ся звичай)
 Плач свій тримають, як перш. Коли старша з сестер Фаетуза
 Кажє, що лєдвє вона до могили припасти бажала,
 Ноги їй сїднило щось, а коли в заплємогу до неї
 Пишна Лампеция йшла, то її затримало коріння.
 350 Трєтя, коли у руці розметати збиралась волося,
 Лєстя із себе зрива, та ридає, що цївками стали
 Ноги її, а друга, що зробили ся вітами руки.

- Поки їх жах забира, обіймає кора вже їх стегна,
 Лізе відтіль на живіт, та на груди, на плечі і руки.
- 355 Рот їм zostав ся оден, що вони іще неньку їм кличуть.
 Матері що-ж тут робить, як не те, щоб у дужій турботі
 Бігать туди і сюди із цілунками, поки можливо!
 Се ще не все, бо й тіла із гилля вона вирвати хоче,
 Гильки тиндітні ірве, але відти зненацька струмочком,
- 360 Наче із рани тії, вибігають краплини криваві.
 „Мамо, прошу, пожалій!“ у зітханні вигукує кожна;
 Нене, благаю тебе, бо із деревом рвеш ти нам тіло.
 Нї вже, на віки прощай!“ і корою їм вхоплено слово,
 Слезі по вітам біжать та на сонці блискучім твердють
- 365 Бурштином сьвітлим, новим, що прийнявши до себе у хвилі
 Річка прозора дає на оздобу Латинкам вродливим.

3. Ц і к н.

- Ціки, Стенелея онук, на пригоду оту задивляв ся, —
 Ціки, що по нені одній хоч і був, Фаетоне, з тобою
 З'єднаний кровю, але по душі приязніший ще більше...
- 370 Він, Лігурийців своїх і місяця свого царства лишивши,
 Галасом став наповнять золоті береги Єрідану,
 Хвилі блискучі єго та гаї, що збули ся від сестер.
 Тут єго голос притих і сріблястее пір'я змінило
 Волос єго голови, із грудий єго довгая шия
- 375 В гору знялась, на ногах опинила ся плінка червона...
 Пір'ям укрились боки, простягнув ся і дзюб єму з рота:
 Птахом зробивсь він новим та не впевнивсь Юпітеру й небу:
 Добре бо згадував він про вогонь, що послав той даремне!
 Плес, болотів він шука, та вогонь ненавидючи надто,
- 380 Завше ворожий єму, обирає річки собі житлом.
 В горі великім тоді Фаетона засмучений батько,
 Сяйво своє кленучи, у сутінях, немов при заході,
 Сьвітло ненавидить він, і себе та і день той у купі,
 Духом сумує усе, та додавши до горя образу,
- 385 Більше не хоче сьвітить. Споконвіку була мені, каже,
 Доля турботня усе, та й обридло мені вже занадто!
 Хай, хто бажає, бере сьвітодайну мою колісницю,
 Ну, як нікого нема і в несилі боги об'явились,
 Хай він веде її сам, бо як буде він віжки тримати.
- 390 Лише він блискавки ті, що богів сиротять ані за-що!
 Впевнить ся цар наш тоді, міцноту моїх коний пізнавши,

Як не заслугував той, що не гарно управив, загину...
 Сонце, що плакало так, оточають боги незабаром,
 Пильно благають вони, щоб всесвітү всего не кидало
 395 В темряву вічну воно. Вибачення блага і Юпітер
 В тім, що перуни метав, хоч при сему й погрожує сонцю.
 Феб тут збирає усіх божевільних від страху і доси
 Коний своїх і жене батогом їх без жалю в сумоті,
 Тим він жорстокий до них, що вкоря їх загинулим сином...

4. Калліста.

400 Батько всеможний богів, обіходить розвільнії стіни
 Неба і дивить ся скрізь, щоб не впало що небудь зненацька.
 З сили палкого вогню; і як все він міцним, нерухожим
 В світлій блакиті знайшов, то огледів і міста земнії:
 Більше-ж усєго єго запала про Аркадію дбанія.
 405 Він там джерелам ясним та річкам, що не сьміли лелїти,
 Знову текти повелїв; зодягає він землю в травицю,
 Листя дає деревам, зеленїти дібровонькам каже.
 Часто блукаючи, він закохавсь в Нонакрійську дївчину,
 Любощі в тілі єго загорїли ся полумям гострим.
 410 Дівці було байдуже розволочувать з прядива вовну,
 Потім волося чесать. Гапличком завязавши свій одїг,
 Кучері пишні собі посплїтавши у стрічечку білу,
 Швидче хапалась вона сагайдак свій узяти чи стріли,
 Фебі корилась вона: на Менал ні одна не ступала
 415 Трівїї більш любязна. Але жадна могутність не довга!
 Сонце високе тоді на середній шляху стояло.
 Ледве ввійшла вона в гай, що не рубано звїку рукою,
 Знявши із пліч своїх лук і злотий сагайдак, Нонакрійка
 Тихо на землю лягла, що в травиці покрита шовковій,
 420 Тут же, на свій сагайдак обіперши ся шиєю сцїльно.
 От, як Юпітер її без усякого захисту вбачив,
 Мовив він нишком: „Про сі не дізнаєть ся жарти дружина!
 Ну, а як взнає, так що-ж? Бо хїба нам страшні таки сварки!
 Зараз, зодягши себе у подобу та одїг Дїяни,
 425 Він їй промовив: „Дївча, із моїх товаришок єдина,
 Де полювала ти тут?“ — і, піднявшись з мурїжку, дївчина
 В одповідь каже єму: „Божество, що шаную я завжди
 Навіть Юпітера більш...“ І регочеть ся, батько, зачувши,
 Як він підносить ся сам і цїлує він милую жрицю
 430 Палко і так гаряче, що дївчина-б сєго не зумїла!

- Їй, що готова була про своє полювання повідать,
 Він і казати не дав, і в обіймах з'явив ся з злодійством...
 Стільки змагала ся та, аж о скільки дівчина здолає!
 Дуже-б ти добра була, коли-б взнала про сєє, Юноно!
 435 Все сперечаєть ся та, — але може хіба подоліти
 Дівка чи й бог той єго: переможцем відлинув Юпітер...
 Тій же не милі тепер ні лісок, ні діброва, як свідки.
 З лісу пішовши того, вона трохи узять не забула
 Стріл в сагайдаці своїм та свого іще луку, що висів...
 440 От з своїм хором пишним ідучи по Мєналу, Діктінна
 Повна без міри пихи, що багато звівря вона вбила,
 Кличе уздрівши її. і від клику побігла дівчина, —
 Перше лякалась вона, чи не схований в німфі Юпітер?
 Потім, як вздріла вона недалеко ще німф біля неї,
 445 Бачить, що брехень нема і сама до їх гурту пристала
 Ох, тільки трудно бува на обличчі не виявить шкоди!
 Ледве підводить вона від землі свої очі і більше
 Вже не посьміє іти із богинею поруч, як перше.
 В тихім мовчанні вона виявля свою страту румянцем.
 450 З тиці усяких ознак, коли-б Феба була не дівчина,
 Взнала-б вона її гріх, та за неї вже німфи дочулись!
 Роги у місяця вже наповнялись в девятую кюлю
 В час, як від спеки тиї в полюванні втомившись, Діяна
 В гай зелененький зайшла відкіля з бурхотінням повільним
 455 Срібний струмочок лелів та пісок розмивав на зернини.
 Місце оте хвалючи, доторкнулась до хвиль вона тихо,
 Потім мовля любязно: „Біля нас отут свідків немає,
 Ке-лиш ми голі усі у сріблясті хвилі поринем!“
 Пал Парразійку обняв, і як всі, поздіймали покрови,
 460 Гасть ся тільки вона; з нерішучої одіг здіймають.
 Ледве зголили її, як із тілом з'явилась їй шкода.
 От, як в турботі вона замірялась прикрити живіт свій,
 Мовила Цінтія: „Геть, не брудни-ж ти сьвяченого струму!“
 Сим і звеліла вона із великого кола її вийти.
 465 Чула про се вже Громовержця дружина палкая,
 Тільки покару важку відкладала до слухного часу.
 Гаятись нічого більш і Аркас уродив ся хлопятко.
 Гнівна Юнона на те, що хлопя народилось від циндрі.
 От, повернувши на ню, розлютований погляд і думи, —
 470 „Ще тут чоґо не було, загукала вона, любодійко?!
 „Як, щоб з приплodom твоїм та примітною стала для сьвіта

- Прикра паруга ося та Юпітера дужа ганебність;
 Дурно осе не мине, відберу я у тебе обличчя, —
 Як не кохане воно і тобі й чоловіку моєму.“
- 475 Тут, ухопивши її за волося над чолом хоросим,
 Кинула гнівна її. Простягла ота руки з благанням,
 В чорне волося тоді почали покриватись її руки.
 Лікті зігнули ся її, і, в кривій кістки повернувшись,
 Стали за ніженьки її, а Юпітеру обвід коханий,
- 480 Мірно приймати почав широчезного рота подобу.
 Потім, щоб душ не могли прихилать її палкі благання,
 Вхоплено слово її і сердиті та повні погрози
 Гуки страшенні одні вилинають з горлянки хрипкої;
 Розум же давний її і в ведмедциї тим-же zostав ся.
- 485 Стогіном горе своє виявляючи з сумом безкраім,
 Руки, які там не є, підіймає усе вона в небо, —
 Так хоч не в слові, в чутті невдячливість Юпітера каже.
 Боже, як часто вона спочивати не сьміючи в гаї,
 Всюди по нивам старим перед житлом колишнім блукала;
- 490 Часто по скелям вона, що бреханням нацькована песім,
 Навіть мисливка сама, перед злими ловцями втікала.
 Часто, забувши свій стан, від зьвіря вона в гаї ховалась;
 Часто лякалась вона, хоч ведмедця, ведмедів в горах,
 Часом лякалась вовків, хоч і батько її був між ними.
- 495 От Лікаонії син, що не знав ще питомої нені,
 В лісі з'явив ся Аркас на п'ятнадцятій весні від роду.
 Стежить він зьвірив в гаю і долини, що найкращих, шукає.
 Він у лабети міцні оточивши гаї Єріманта,
 Неню зненацька спіткав, що, Аркаса побачивши, стала,
- 500 Наче признала его. Але він утікає від неї:
 Тих нерухомих очей, що на него піднято без краю,
 Він, як не знав, ізлякався і побачивши близько потвору,
 Груді замірив ся її проколоти кінцем смертодайним.
 Тільки его затримав всемогутній Юпітер і знявши
- 505 В гору від зла їх обох, у порожняву вітром закинув,
 Там на блакить встановив і зробив із них зірок сусідних.
 Гнівом Юнона взялась, як між зорями циндря погана
 Стала блищать і вона завіта до Тіфеї у море,
 Де ще був дід Океан; до яких шанування почасти
- 510 Ясних вражало богів і мовля про мету свою старцям:
 „Ви, запитали, чого господарка етерних будників,
 Чому я тут? Та тепер на блакиті орудує друга!

- Хай я збрешу, як тоді, коли нічка обкутає землю,
 Ви не побачите зор, — бідування моє, — що на небі
 515 В шані недавно блищать аж отам, де у вісі на краї
 Коло останнє кружля й найкороче там крутить ся в небі.
 Справді, чого-ж бо кому не образити нишком Юони!
 Чом перед нею тремтїть, коли, й шкодючи, я допомагаю!
 Скільки-ж зробила то я, а яка в мене дужа могутність!
 520 От вже богиня вона, — я-ж людиною будь боронила...
 Так я караю лихе і така моя влада безкрая!
 Краще він людський їй вид повернув би, віднявши звїрячий,
 Так, як колись то давно Фаронїді Аргосській зробив він.
 Що-ж він її не веде, відкаснувшись від жінки Юони
 525 В пишну свїтлицю мою, не бере Лікаона за тестя.
 От, коли вас забира за годованку вашу образа,
 В синю безодню свою семерих не пускайте Тріонів, —
 Зорі, що вято в блакїть за брудоту — від себе женїте,
 Так щоб у море ясне не здолала та погань пірнути.“

5 *Коронїда. Крюк.*

- 530 Згодились з нею боги, і Сатурнїя тут в колїсницї
 Лине в прозорий етер на пишних колерових павичках, —
 Так розмальовано їх, коли Аргус загинув стоокїй.
 Був же колись то і ти свїтозорим таким, як павички,
 Крюче, швидкий на язик, та дано тобі чорнїй крила.
 535 Перше сріблястїй ти був із прозористим шрячком свїтлим,
 Перше бо схожий ти був без усяких ознак з голубками,
 Ти й гусакам не вклоняєсь, що зрятьють колись Капітолїй
 Голосом гучним своїм, анї лебедю, другови струму.
 Ввів тебе в шкоду язик: балакучий отой язичище.
 540 Так поробив, що з'явивсь замісьць білого колїра чорнїй.
 В цїлій Гемонїї скрїзь над оту Коронїду з Ляриссу
 Краще дївчат не було; і запевно вона тобі, Фебе,
 Милою перше була, як ховала ся в чистїй нїжнотї.
 Раз тїльки Фебовий птах перелюбство почув і щоб зразу
 545 Шкоду з'явить потайну, неблаганий доказець приходить
 Миттю до пана свого. А сьлїдком за тим шпегом, щоб знати,
 Все, що бажало ся їй, говїркає злинає ворона;
 Шляху прочувши мету — „у недобру ти линеш дорогу,
 Мовила кряку вона. Язика мого ради не пехтуй,
 550 Чим я була і що є, подивись і спитай ся, за що се.
 Щїрість згубила мене, — бо колись то у давнюю добу.

- Сина, що неньки не мав, Гріхтоння се-б то, — Паллада
 В кошик маненький з лозин, що в Актеї ростуть, заховала,
 Потім дівчаточкам трем двообразого Кекропса доням
- 555 В схови вона віддала, але що там таке, не мовляла,
 Навіть зложила наказ, щоб вони не дивились у кошик.
 Схована листом рясним густотінного вяза, дивлюсь я,
 Що вони стануть робить і Пандроза та Герза по правді
 Те, що їм тра, стережуть. А єдина Аглавра до себе
- 560 Кличе сестер боязких, мотузки розтинає і бачить
 Хлопця малого і тут біля него-ж під боком дракона; —
 Я се богині кажу і за те залучила я дяку
 Тим, що вважають мене за вигнанку з поруки Мінерви, —
 Гірше я птахів нічних. Так нехай моя кара велика
- 565 Птахів навчить язиком не скликать лихоліття на себе.
 Що-ж за починок не мій, не за те, що об тому прохала,
 Взято до неї мене, — запитай хоч самої Паллади, —
 Нині в образі вона, але й гнівна не стане брехати.
 Я тобі правду скажу: Короней породив мене славний
- 570 В дальній Фокейській землі і була я дівчина царівна.
 Дуки, вважай ти на се, любязно біля мене впадали.
 Врода й згубила мене: як колись то на березі річки
 В тихій звичайній ході по піскам я близеньким хожала,
 Бог мене вбачив морський, та до мене зайняв ся коханням.
- 575 От, змарнувавши свій час у облесливих палких розмовах,
 Хочє зусиллєм він взять. Але я, покидаючи беріг,
 В даліч від него біжу й на мнякому піску потомляюсь,
 Кличе людей і богів, але голос мій вчути не може
 Навіть людина одна. За дівчину повстала дівчина,
- 580 Давши підмогу мені; до блакиті зняла я долоні, —
 Руки у пірі чуднім почали мені зразу чорніти.
 З пліч я силкуюсь зірвать непотрібную сукню, та пірям
 В мене взяла ся вона і пустила у тіло коріння.
 В груди оголені я силкувала ся вдарить рукою,
- 585 Тільки не стало мені ані рук, ні оголених персів.
 Стала я бігти, пісок не тримав мене так, як попершу, —
 В гору несло мене щось і, полинувши в світлім повітрі,
 Стала я зразу тоді неповинно подружжям Мінерві.
 Що-ж за користь і з того, що за вчинок лихий Ніктімена
- 590 В птахи понавши, мене заступила у гонорі першим?
 Мабуть, пригоди тиї, що відома усему Лесбосу,
 Ти не чував, що колись забруднила ота Ніктімена

- Батькове ліжко: вона, хоч і птах, але, тямлючи шкоду,
 Поглядів, світла тіка і у темряві сором ховає,
- 595 Всі із етерних вишин зневажають її та ганяють!“
 Крюк же відмовив: „Нехай причуття і таємна віщливість
 Буде на лихо тобі, — не люблю я даремних пророків!“ —
 Він закінчає свій шлях і господарю все повідає,
 Як Коронїду его з Гемонийським він бачив юнаком.
- 600 Лавр із коханця упав, як зачув він про злу осю шкоду,
 Видав і плектрон его, на обличчі-ж і колір і вираз.
 От, як у него в душі запалилась буйная образа,
 Зброю звичайну він взяв та загнутий свій лук натягнувши,
 Грізно він груди оті, що до себе притискував міцно,
- 605 Милій дівчинї своїй уражає стрілою меткою.
 Стогне уражена та і, залізо виймаючи з рани,
 Тїло блискуче своє у крові обросивши, мовляє:
 „Фебе, за тебе-ж то я перетерпіти завжди здолала-б
 Тільки опісля родин, бо тепер пропадає нас двоє!“
- 610 Потім у купі вона із життем свою кров загубила,
 Тїло-ж її неживе в холоднечу вгорнулось несвітцьку.
 Шкода, (хоч пізно!) ему за суворую кару коханки;
 Він ненавидить себе і за те, що і слухав і гнівався.
 Птаха лихого кляне, через него прийшло ся бо нинї
- 615 Шкоду скорботну зазнать, ненавидить він лук свій хороший,
 Вкупі з рукою й свої невблаганно жорстокиї стріли.
 Гріє забитую він та силкуєть ся в помочі пізній
 Долю сумну подолїть, хоч даремне вжива свої ліки!
 Після зусиль залишних догледївши велике багаття,
- 620 Де на останнім вогні запалить лаштували те тїло,
 Стогїни став він ронить, бо небесного-ж виду не можна
 Слїзьми кропить, і стогнав з осередку самої грудини.
 Тільки ковало міцне, що піднесено з правого вуха,
 Падає з гуком таким, розбиваючи зразу на частки
- 625 На віч корови тїї у телятка, що сее її, череп.
 Гарно скропивши тоді запашною водою їй перси,
 Він, обійнявши її, віддає їй даремную шану.
 Феб не дозволив далї, щоб у попелї тїм запалилось
 Сїмя его: із нутра та із полумя сина діставши,
- 630 Він у печерю відніс задля схову двойному Харону.
 Крюку-ж, що певно чекав нагороди за щирий язик свій
 Він межі білих пташок не дозволив на пришле істїтїти.

6. О ц і р о л я.

- В тиї години півзв'ір задоволений був таки дуже
Сином з сьвятої крові і радів три обузі за гонор.
- 635 Раз до Харона прийшла із волосям червоним на плечах
Доня Центавра палка, що її на піску породила
Німфа Харікла і їй наімення дала Оцірої.
Їй не доволі було привичаятись гарно і вивчить
Батьківські штуки усї: таїни вона долі мовляла.
- 640 От, як вона у душі зайняла ся чуттям віщування,
Богом натхнувши ся тим, що вона в своїм серці носила,
Мовила, вздрівши хлопця: „Виростаї ти, наш хлопче цілючий,
Ти задля всіх виростаї і придбаєш ти дяку від сьвіта,
Будеш ти в мерді тіла повертати утіклій душі.
- 645 От твоя доля, коли-ж суперечити будеш ти небу
Вдруге сего вже тобі не поверне і полумя дїда;
Станеш ти врівню богам у безкровному трупі і богом
Тим, що був трупом сумним, переміниш ти долю аж двічі.
Батечку милий, і ти, невмирущий тепер, щоб до віку
- 650 Бути таким, як тебе по закону утворено зроду,
Будеш умерти бажать, як почнеш мордувати ся важко,
Кров від лихої змиї у поранені частки прийнявши.
Боги обернуть тебе з невмирущого в страдника смерти.
Троє з могутних богів розірвуть вже нитки твої разом.“
- 655 Все повістила вона; усїма подихнула грудима,
Слези некучії їй по виду покотились і сумно
Мовила з слїзьми вона: „Осторогу я чую від долї,
Годї менї віщувать, течия мого слова ввірвалась.
Зовсїм не варта того і кебета моя, щоб за неї
- 660 Гнїву придбати богів, не бажала-б нічого я знати.
В мене вже вигляд людський та обличчя, здаєть ся, зникає,
Я вже смакую траву; по степах уже бігти широким
Тягне мене щось, і я повертаю ся тілом в кобилу.
Чому я зновна таки, коли батько і той двоєвидий.
- 665 Частка балачок смутних та її жалкування були щось
Мало для них у тямки і розмови мішати ся стали.
Швидко зробив ся їй гук і балачка не то, щоб кобили,
Тїльки до неї близькі; незабаром з грудий її стало
Чисте іржанне чутне, до трави повернулись їй руки.
- 670 Пальці зросли ся її, а з пяти її пігтів зробив ся
Ріг у копиті міцнім і поволї їй виресли ширше

Вид її шия ставна; довжелезного-ж одігу поли
 Стали бундючним хвостом, а волося, що сяло на шиї,
 Гривою вправо зросло; помінив ся-ж у неї сумірно
 675 Голос та вид і вона і наймення придбала від чуда.

7. *Б а т т.*

- Плакав Філіровий син, закликавши на поміч даремне,
 Дужий Дельфійцю, тебе, бо наказів Юпітера славних
 Зовсім не міг ти змінить, та коли-б ти і міг їх змінити,
 Все-ж тут тебе не було: був в Месенським степу ти, в Єліді.
 680 Був тоді час, коли ти, як вівчар, запакований в вовні,
 Мав собі в правій руці із зеленого гаю оливу,
 В другій сопілку з семи очеретинок тонких, перівних.
 Тут як кохавсь ти собі за втішанням сопілкою милим,
 Яксь то корови твої утекли у Пілійські діброви.
 685 Вбачивши їх у степу, Атлантиді палкою нащадок
 Хитро їх звідти зайняв та сховав їх у гаї густому.
 Так би й не знали про се, коли-б дід не знайшов ся відомий:
 Він у оселі тут жив і сусідами кликав ся Баттом.
 В паші, долинах рясних із кобил табуни гордовиті
 690 Він, як табунник стеріг у великого дуки Нелея.
 Той, боючи ся старця, як відвів єго набік ласкаво,
 Вимовив: „Хто-б ти не був, як спита про скотину хто, друже,
 Мов, що не бачив її, а за те, щоб віддячить за діло,
 Я в нагороду тобі подарую найкращу корову!“
 695 Зараз і дав він її. Незнаємець, узявши, промовив:
 „Сьміливо йди вже! хутчій про злодійство сей камінь прокаже!
 (Він на каміння вказав) і Юпітера син тоді злинув.
 Швидко-ж вернувся він назад і, змінивши свій вид, як і голос,
 Мовив: „Селянине мій, коли бачив корів ти в дорозі,
 700 Зараз мені ти скажи, не ховай у мовчанні злодійства,
 Я-ж подарую тобі за послугу вола та корову!“
 Старець, якому тепер нагороду здвоїли, промовив:
 „Будуть вони біля гір!“ — а вони там були таки справді.
 В регіт пішов Атлантид: „Так мене се ти зражуєш, клятий?
 705 Зражуєш в користь мені-ж?!“ — і за сими словами каміннем
 В груди пошпурив єму, — і Доказьцем узвав ся той старець,
 Тільки на каміні тім безневинно лишилась бруднота.

8. *Аглавра. Заздрість.*

- Вгору піднявсь Кадуцей на помірених крилах і звідти,
Линучи, він огляда Мініхійські лани і Мінерви
- 710 Землю пишну та густий чагарник у обробці Лікея.
Трапивсь такий тоді день, що дівчини ясні, як звичайно,
Святощі чисті несли у величні будинки Палади,
Міцно на маківках їх встановивши у саквах квітчастих.
Звідти вони як ішли, то Меркурій згори їх вгледівши,
- 715 Шлях свій обрав не прямий, а понад ними кружляти.
Тут, як той кобець страшний, що, примітивши тельбух в долині,
Доки тріпочуть жерці та гуртом оточають сьвячене,
В небі над ними літа, бо не сила подати ся далі
В згазі облїтає він піклуваннє своє і надїю.
- 720 Так і Цилленій хисткий над Актейською муром і муром
Плин свій усе нахиля, та кружляє над місцем єдиним.
Скільки яснїш і пишнїш між зірками сияє в блакиті
Сьвітлий Люцифер і ти, що й Люцифера краще, Дияно,
Так між дівчаток усіх найзначнїша уродою Герзе
- 725 Тихо ішла і була і подружжям і сьвяту окраса.
Звабивсь Юпітера сина й витаючи в сьвітлій блакиті,
Він у коханї зайнявсь; мов та цїнь, з Балеарського луку
Кинена в далїч, летить, занаялючись в плинї високім,
Так невимовний запал добува він під хмарами швидко.
- 730 Шлях він мїня і летить, покидаючи небо, на землю.
Він не ховаєть ся бїльш, бо у власній запевнивсь подобі,
Тїльки хоч гарна вона, але він ще оздоблює вроду,
Кучерї гладить свої і хламїду, щоб висїла вільно,
Лагодить він, щоб краї та щоб золото навїч блищало,
- 735 Берло у руки бере, що наводить їм сон і розгонить;
Потїм бажа, щоб єму на ногах постולי іще сяли.
В пишнїм будинку було в черепаху оздоблених гарно
Троє із спальних сьвітлиць, — пробувала у правїй Пандроза,
В лївїй Аглавра ясна, в осереднїй величїя Герзе.
- 740 Та, що у лївїй жила, наглядївши Меркурїя перша,
Зважилась в бога спитать про найменнїя єго і за привїд —
Чом він сюди завитав? І мовляв він: „Атланти й Плейона
Єсть я онук і щораз по етері розношу накази
Дужого батька небес, а Юпітер ото-ж мїй і батько.
- 745 Я тут не стану брехать; а коли-б тїльки ти забажала
Вїрною бути сестрї та зробити ся тїткою дїтям, —

- Герзе мій привід шляху, — поможи-ж ти в коханні до неї!⁴
 Дівка на него глядить, як колись то гляділа недавно
 Теж на оті таїни, що належали ясній Мінерві.
- 750 Потім вона вимага за послугу свою величезну
 Золота купу й блага, щоб з будунку він виїшов до часу.
 Зараз богиня війни, подивившись на неї зловістю,
 Стогін пустила важкий і до того важкий, що від него
 З гуком тоді подалась та порушилась зразу на лоні
- 755 Дужа егіда її: пригадала бо, як вона злая
 Давню зняла таїну і супроти нароку уздріла
 Сина Лемносця того, що без матери з'явлено сьвіту.
 Вкупі згадала, що та і сестрі надолужить і богу,
 Маючи думку в душі збагатіти з благаного злота.
- 760 Зараз чвалає вона до житла, де у чорній отруті
 Заздрість жила. В глибині у печерях стояв там будинок
 Сховний, де сонця нема і вітри аніякі не віють.
 Сумом та холодом він несумірно наповнений, тут бо
 Звіку вогню не було та імла панувала ще здавна.
- 765 От, досягнувши сюди, у війні невблаганна дівчина
 Мовчки стає на поріг і, як далі ступити від страху
 Волі нема, то вона доторкаєть ся списом до клямки.
 Двері відкрились тоді і дівчина в середині бачить,
 Як — свого бруду їжу — зажерає тут заздрість ехиднів.
- 770 Вмить відвернулась вона, як побачила погань сю гидку.
 Та із землі устає, залишаючи знехотя долі
 Частики нез'їдених змій, та поволі іде їй на зустріч.
 Вздрівши богиню ясну у оздобі уроди та зброї,
 Важко зітхнула вона, на виду отой стогін лишивши.
- 775 Зблідлість на вид їй сіда, по всему її тілі худоба,
 Очи вперед не глядять, від іржі почорніли їй зуби.
 Груди їй жовч зеленить, у отруті язик її гидкий,
 Вельмішки нема і вона, як нічого не вбачить у муках,
 Сону не має тоді та в турботі піклуєть ся клятій.
- 780 Ледве-ж побачить вона в неокраїній стомі та муках
 Поступ немилій людий, як себе вона мучить і других,
 Кара для себе сама. Хоч Трітонія призрела заздрість,
 Все-ж у коротких словах обернулась вона тут до неї:
 „Доню Кекронса одну напоїти отрутою зараз, —
- 785 Кличуть „Аглавра“ її!⁴ — і втекла вона, мовивши сее,
 Краєм від спису свого від землі відпихнувши ся швидко.
 Скоса на те двилючись, що богиня втікала від неї,

- Задрієть забуркала щось, пожалівши про поступ Мінерви.
 Взявши ціпуру свою, що була у тернини повита,
 790 Зараз угорнена вся у похмурі та темні хмарини,
 Всюди, куди не іде, витравля вона ниви квітчасті,
 Трави запалює скрізь, маківки їм зриває, де хоче.
 Міста, народи, доми забрудняє диханням поганим.
 Ледве уздріла вона Тритонійської башти будівлю,
 795 Сповнену щастя всего та високої долі й багатства,
 Тільки трима вона плач, що нічого гіркого не бачить.
 От, як вона увійшла у сьвітличеньку доні Кекропса,
 Задрієть веління сповня і рукою іржавою зараз
 Персів торкаєть ся їй, колючки в її серце загонить,
 800 Духом лихим натиха, наливає страшної отрути
 Дівці у білі кістки і в середину самих печінок.
 Потім, щоб привід до зла не згубивсь в простороні далекій,
 Ставить на очі вона дорогу їй сестру, виявляє
 Зв'язки щасливі її із відомим їй богом, — у самій
 805 Пишній картині усе... І Аглавра, лютуючи дуже,
 Цілу мордуєть ся ніч і у день турбування приймає.
 Бідна, під впливом того неспроможно повільного трупку
 Тана, як крига вона, що розпалена сонцем зненацька,
 Бідна дівчина горить від пригоди щасливої Герзе
 810 Менч, ніж тернина ота, що підложена в ясне багаттє,
 Зовсім не може горить, а на вогнику тліє тихенько.
 Часто бажало ся їй, щоб не бачить такого, умерти,
 Часто і батькови теж про злодійство лихе розповідать.
 Врешті на ганку вона, щоб зробити заборону для входу
 815 Богови, сіла сумна. І хоч він розсипав перед нею
 Любі та милі слова, відмовляє вона єму: „Годі!
 Звідси не рушу вже я, аж поки не відійдеш ти марно“.
 Їй тут Ціленій мовляв: „Так на сій ми умові і станем!“
 Потім дощиною він розтинає карбовані двері
 820 Та-ж, як бажала здійснить і розправити частки, що ми їх
 Завше гнемо, встаючи, — то вони нерухомі стали.
 Хоче, як знову, вона у зусиллі доправити постать,
 Ціпнуть коліна її і на тіло її холод находить...
 Жили, ринившись крови, в несподіванім разі твердїють.
 825 От, як у хворісти „рак“, що звичайно єго не курують
 Хворієть по тілу іде, захопляючи частки здорові,
 Так незабаром зима досягла її у мерлії груди,
 Органи духу усеї та шляхи життєві зачинивши.

- Мовить не хоче вона; та коли-б вона се й захотіла,
 830 Голос би ходу не мав, бо горлянка зробилась каміннем.
 Вид її весь скамянів і сидить на ній вираз безкровний,
 Навіть не білий то вид, затлумивсь бо від власної вдачі.

9. *Європа.*

- От, як за сії слова та розмови оті безсумлінні
 Кару їй дав Атлантид, залишає він землю, що зветь ся
 835 Йменням Паляди й летить, розчепіривши крила, на небо.
 Кличе Юпітер єго і, кохання ховаючи привід,
 „Синочку, каже, ясний, виправитель моїх ти наказів,
 Ти не барись і полинь у ході що-найшвидчій, звичайно,
 В землю, що зліва відсіль на твою задивляється ньеньку,
 840 Кличуть тубильці її Сидонійською завше землею.
 Швидче іди-ж ти туди; як побачиш же, де там пасеть ся
 Царська черідка в траві, то зверни її зараз на беріг!“
 Мовив; і вже від гори досягають на беріг жаданий
 З наші телиці усі та прямують до того розвіля,
 845 Де між Тирийських дівчат вигравала ся царська доня.
 Трохи не мирять ся щось і не сходять ся в місце єдине
 Любощі й влада міцна: хоч залишивши берло державне,
 Все-ж таки батько богів, що вогонь обира трехкінецьний
 В зброю величю свою, що колише і землю хитаннем,
 850 Вид собі взявши вола і отак до телиць приєднавшись,
 Гучно реве та блука по муріжку зеленім, хороший!
 Колір у него, мов сьніг, що не рушено доси ні сьлідом
 Дужого ступня ноги, ані торкано Австром дощливим.
 Шия мясцета тірчить, а під нею навислеє волю;
 855 Роги хоча і малі, але міг би ти думать, що справді
 Діло мистецтва вони, бо сьвітліш камінців злotosейвих.
 В очах погрози нема і у погляді страху не видно;
 Мир у вола на виду. . І Агенора донечці дивно,
 Як він хороший такий та й ворожости зовсім не має.
 860 Перш, хоч і любий він є, а торкнуть єго дівка боїть ся.
 Потім надходить й квітки до хорошого роту підносить;
 Радий закоханий той і, хоч ще не справдилась надія,
 Руку цілує її, та наледве тримає щось інше.
 От, аж викрикує він, по зеленій плигаючи наші,
 865 То на пісок золотий білосьніжним вкладаючись боком.
 Швидко ізник її страх і тоді підставляє він груди,
 Гладить рукою себе, та вінками заплітати знову

Роги свої дозволя. На останку наважилась доня
Сісти на спину вола, не свідома, на кого сїдає.

- 870 Тут від муріжку землі та пісочку сухого потроху
Бог свої хибкі сльїди аж до хвиль прокладає блискучих.
Потім і далі пішов і на самій серединї моря
Здобич несе на собі. Ужахнула ся та і на беріг,
Кинений беріг глядить та за ріг ухопившись рукою,
875 В спину оберла другу... хвилював тільки вітер їй одїг.

ПІСНЯ ТРЕТЯ.

1. К а д м.

- Бог, залишивши тоді неправдивого звіра подобу,
Виявив швидко себе і зайняв собі ниви Диктейські
Батько дівчини тиї, не відомий про долю Європи,
Кадма шукать її шле, і як той її в світі не знайде,
5 В кару заслання дає, — в одному він святий і суворий.
Кулю пройшовши земну, — але хто-ж таки зможе відверти
Шкоду Юпітера, — він, Агенору нащадок, від батька
З рідного краю біжить і в оракула Феба питає
З повним благанням, куди для оселі він мусить поборатись?
10 Феб повідає ему: „У пустелі ти знайдеш телицю
Ту, що не знала ярма і кривого не відала плугу;
Ти от за нею сьлідкуй і як сяде вона на муріжку,
Там свої мури будуй і наймення Беотії дай їм!“
Кадм, що заледве устиг із Кастальської вийти печері,
15 Бачить телицю, що йде без усякого догляду в полі;
В неї на шиї нема від ярма ніякої ознаки
Стежить телицю він ту і, ступаючи швидко за нею,
Фебови молить ся все, як дороги єго виноватцю.
Бридьма прийшовши Кефіс, поминувши лани Панопеї,
20 Стала телиця і тут, круторогеє, наче у вігах,
Чоло у гору зняла і повітря порушило ревом.
От, озирнувшись назад на людей, що за нею ступали,
Тихо схилалась вона на мякеньку травницю у полі.
З дякою молить ся Кадм і чужу ему землю цілує.
25 Гори та ниви усї, невідомі ему, привітає.
Потім Юпітеру він запалити поданнє бажає;

- Разом за сим посилá до криниці людий він по воду.
 Ліс тут старезний стояв, що не чіпано доси залізом.
 В нему печеря була, оповита дозюю густою,
 30 Стеля низенька була у печері отій із каміння.
 Тут і криниця була, а над нею, сховавшись в печері,
 Марсів дракон пробував, що злоти́м гребінцем визначав ся.
 Очи палають ему; роздулось его тіло з отрути;
 Трое тремтить язиків і в три валки блищать ему зуби.
- 35 От, як посланці оті із Тирийського роду ступили
 В гай до криниці тиї та у воду закинені тикви
 Гуки дзвінкі пронесли, із печері глибокої вийняв
 Голову синій Дракон і сичання пустив довжелезне.
 Випали тикви з їх рук, похолонула кров ім у тілі.
- 40 Частки тремтячі у них з дереляку страшного заціпили.
 Той, вихляючись весь, лущані загинає каблучки,
 Тілом згинаєть ся теж в величезну дугу задля скоку,
 Потім, в повітря ясне підійнявши ся більш половини,
 Весь оглядає він гай, і по зросту такий він, (як тільки
- 45 Ти его бачиш всего), як і той, що два Арктоса ділить.
 Він на Пунійців сумних, що стрілять готувались із луку,
 Чи утікати, чи в страху не змогли робити нічого,
 Кинувсь. Кусаннем одних, а других у обіймах широких,
 Третіх Дракон убивá, обросивши отрутою з слици.
- 50 Високо сонце було і маненькі кидало тіни.
 Син Агенора ясний, здивувавшись, що барять ся люди,
 Сьлїдом за ними іде. Покривалом була ему шкура
 Зідрана з лева, і спис з наконечником гострим за зброю.
 Краще-ж від зброї всії — у душі его власна відвага.
- 55 Ледве у гай він ступив, як побачив тіла він там мерлі,
 Зверху-ж того ворога, що над ними лежав і, здолівши,
 Рани великі лизав язиком своїм гострим, кривавим.
 „Вірні посланці мої, загукав він, чи я за вас зараз
 Німсту криваву зроблю, чи до вас приєднаюсь!“ — і миттю
- 60 Камінь рукою підняв та в зусиллі міцнім его кинув.
 Мур величезний тоді із високими баштами був би
 Махом розбитий осим, а дракон і без рани зостав ся.
 Захистом дужим ему шкаралюща слугує товстай,
 Шаром із шкури міцним відбиває він дужі удари.
- 65 Тільки і кожою він подоліти не міг таки спису:
 Влучивши в спину его, в осередок кривої карлячки,
 Спис зашпанився і увесь у нутро его вбив ся залізом.

- Лютій із болю дракон, повернувшись назад головою,
 Рану побачив свою і куса деревину на спису.
- 70 От, розхитавши єго з величезною силою на-бік,
 Ледве він витягнув спис, у кістках застромилось залізо.
 Знову удар і дракон опинивсь у звичайному гніві.
 З жил, що напружились всі, надулось єму горло і зараз
 Паща отрутна єму облила ся від білої піни.
- 75 Землю луска загриба і диханням Стигийської пащі
 Зілля, що близько було, від пожежі усе почорніло.
 Сам він в каблучках міцних у клубок загорнувшись великий,
 Грізно на дьоби стає над великою балку прямише.
 Потім в незмірений скок, як зворушена річка дощами,
- 80 З ляку побіг і грудьми деревину зустрічну ламає.
 Син Агенора подавсь і заслоною львиної шкури
 Натовпи єго відбива, та поставивши спис перед себе,
 Пащу страшну запиня. Скаженіє Дракон і залізо
 З марної злости гризе та ламає об край єго зуби.
- 85 Кров почала вже текти із отрутної рани і стала
 Присками в барви вдягать зелененьку травницю та зілля.
 Рапа-ж легенька була, бо дракон відхиливсь від удару,
 Шию звернувши назад, запиняючи спис засідати.
 Глибше у рані своїй та на далі влізати залізу.
- 90 Доти Агенора син, наступаючи в слід до дракона,
 Спис єму в пащу втикав, аж поки тій песьвіцькій звірюці
 Дуб не спіткавсь на шляху, — і прибив єго спис тої до дуба.
 Дерево гнеть ся з ваги, в низовій своїй частці почавши
 Стогін важений пускати під ударом хвоста того змія.
- 95 От як свого ворога роздивлявсь переможець уважно,
 Голос почув ся єму, невідомо з якого то боку;
 Згуки дзвеніли ясні: „А чого ти, Агенора сину,
 Дивиш ся так на змію! чи не хочеш і сам озміїтись? ⁴
 Мах обгорнув єго вмить і до купи з страшним почуванням
- 100 Снав єму колір з виду, піднялось з переляку волосся.
 Тут добродійка єго, з високостів злетівши етеру,
 Швидко Палляда зійшла і велить у поритую землю
 Зуби Дракона зложить, як посів задля люду, що буде.
 Слухає речі ті Кадм, розриває він борозни плугом
- 105 Сіє у землю міцну, як насінне людськеє, ті зуби.
 Тут, — чи повірите ви! — почала та рілля ворухитись,
 Валками перш із ріллї уявили ся ратища гострі,
 Далі шоломи голів, що барвистими мають верхами.

- Груди та плечи далі та узброєні руки вилазять,
 110 Врешті з тієї землі повиходили люди з щитами.
 Так тільки в сьвято, коли підіймають в театрі завісу,
 Сила виходить ознак, за ознаками лиця біліють
 Далі і решта уся, у тихенькому поруху знявшись,
 Разом на показ іде і на коні з'являють ся люди.
- 115 Кадм від нових ворогів відбивати ся зляканий хоче.
 „Кинь свою зброю! мовляв із народжених хтось-то землею.
 В бучі, що будуть між нас, не втручай ся ти; Кадме, тепера!“
 Зараз когось із братів, що народжено в купі землею,
 Близьким вражя він мечем і від дального сам загинає.
- 120 Той, хто єго умертвив, зрятував ся від смерти не довше:
 Швидко він випустив дух, що недавно набрав в своє тіло.
 Юрба лютує уся і від власної сварки конає
 З дужих нароблених ран несподівана спілка братерська.
 Вже товариство палке, що життя коротеньке придбало,
- 125 Беть ся об пеньку свою із кривавими в ранах грудима.
 Пять zostавало ся з них, Ехион, між ними єдиний;
 Він, свою зброю міцну по наказу Мінерви лишивши,
 Кадма запевнив тоді у безпешности мира і згоди.
 Гість, що з Сидону прийшов, в запомогачі взяв їх до себе;
- 130 Вставивши місто собі по наказу оракула Феба.

2. А к т с о н.

- Теби стояли уже, і запевно ти, Кадме щасливим
 Міг, хоч і вигнаний, будь, бо прийшлись тобі Марс та Венера
 Тестями, потім тобі від дружини такої знайшло ся
 Стільки дочок та синів та заручників любих — онуків;
- 135 Добрих юнаків уже; але знай: дождитись людині
 Треба останнього дня, та й тоді ще ніхто не повинен
 Кликать щасливим себе аж до самої смерти й помиликів.
 Приводом перш до плачу слугував тобі, Кадме, онук твій!
 Чоло бо сьвітле єго оздобили чужі єму роги,
- 140 Так що, собаки, і ви упились господарської крові.
 Що-ж, як пізнаєш усе, то побачиш у сему не школу,
 Долі злочинство одне. Бо яке-ж то злодійство в помилці?
 Горб отам був, що увесь опоганив ся кровю від звіврів.
 Полудень сьвітлий тоді у річій прикорочував тіни.
- 145 Солице порівно було від обох вже боків на блакиті.
 От Гіантійський юнак, що блукав по невідомих пустках,
 З видом гука спокійним до свого товариства у гаї:

- „— Друзі, помокли сітки і залізо у крові звір'ячій.
Досить нам щастя за день, а коли золота Аврора
150 Сьвітло знесе на блакит, уявившись на колесах жовтих,
Працю ми знов почнемо. Аполлон бо уже в простороні
Рівній на небі пливе та руйнує жаротою ниви;
Діло залиште тепер, позбирайте мережані сітки!“
Слухають люди его та й роботу свою зупиняють.
- 155 Там і долина була, що Гаргафії мала наймення,
Вся з кипарисів, ялин, підперезаній всьвячена Фебі.
Є тут печера в гаю, у далеких закинена сховах;
Се не мистецький утвор, а натура сама за мистецтвом
Хистом могутним ішла: із болотини й попіву здатно
- 160 Вивела дахи вона — натуральні, не роблені дахи.
Струм по праворуч дзвенить, виграваючи в хвилі прозорій,
Гарні звороти его оточала мережка із зілля.
Тута богиня гаїв, помолившись в своїм полюванні,
Вохкістю завжді зроша сутовільне ясне своє тіло.
- 165 Ледве ввійшла вона в гай, віддала вона німфі єдиній
Джурі нагострений спис і розв'язаний лук з сагайдаком.
Друга із німф підставля на покинену шату обійми,
Двоє сандалки зняли. Ісменідка Крокала, зручійша
З німф уродливих усіх, у Дияни волося хвилясте
- 170 Зв'язує в вузлик один, хоч в самої розпатланий волос.
От зачерпнувши води, наливають у глечик Нефела
Німфа Гіяла пишна і Раніда й Псекада й Фіяла.
Миєть ся в сьвітлій воді, як звичайно, Титанія гарна,
Зирк... коли Кадма онук, що залишивши частку роботи,
- 175 Всюди блукав без мети у непевній ході по діброві,
В гай до струмка завитав: кермувала туди его доля!
Швидко ввійшов він туди, у політні струмом печери.
Німфи, що голі були, у пишні себе вдарили перса,
Вбачивши хлопця отут і раптовим вгласили гуканнем
- 180 Весь неокраятий гай, та Дияну свою оточивши,
Тілом ховають своїм. А богиня сама визначалась
Зростом над ними всіма, переходючи шиєю німфів.
Колір, що сяє на віч у хмаринах, поливаних сонцем
В чистім промінні его, чи в пурпурній завше Аврори,
- 185 Був на Дияні тоді, що без всякого вбрання стояла.
Гуртом із німф молодих хоч була і оточена Феба,
Все-ж повернулась вона і, лице своє на бік звернула.
Як би бажало ся їй при собі тепер стріли тримати!

- Все-ж, засербнувши води, поросила лице вона хлонцю.
- 190 В пімсту обливши єму кучеряве волося, Дяiana
Грізні слова додала, що на пришлу біду натякали:
„Йди-ж оттепер повідать, коли зможеш, що ти мене бачив
Голою тут на воді!“ — і покинувши дальні погрози,
Сплеснула чоло єго та дала єму роги оленя,
- 195 Довгую шию дає і загострює вуха на краї;
Ноги та руки єго у тонкі повертає коліна,
Тіло ховає єму у барвисту великую шкуру,
От єму наддано страх, і побіг Автонойськїй звитязець,
Хуткости власнїй своїй на бігу задивляючись дуже.
- 200 Тільки-ж побачив він вид та гияєстї роги у хвилях,
„Леле“, хотів він гукнуть, та не вийшло там певного гуку,
Згуком зітхання було. По виду, для героя чужому,
Слези струмком потекли і єдиний зоставсь єму розум.
Що тут робити єму? Чи вертатись додому в будинки,
- 205 Чи заховатись в гаю? се — лякливість, те — сором боронить.
От, як вагав ся він так, нагледіли сердегу собаки:
Першим ознаку подав Іхнобат із Меламіом в бреханї;
Гносєського був Іхнобат, а Меламі із Спартанського роду.
З ними і другі біжать хуртовини швидкої хутчіше:
- 210 Троє Аркадців-Памфаг та швиденькїй Дорцей з Орибазом,
Хижий в бігу Неброфон та Деланє із великим Тероном,
Дужий Штерел по ході та користная Агра по носу;
Лютий без міри Гілей, що скусав єго кнур ще недавно;
Напа вовчарка лиха і отар вартова Піменїда;
- 215 Бігла і Гарпія тут із коханою парою діток;
Тут Сикнонськїй Ладон із підтягненим черевом линув.
Стикта, Дромада і Тигр і Канапа і Алка за ними;
Білий полинув Левкон та із шкурою чорною Азбол;
Дужчий Лакон між всіма і в бігу прудконога Аелла,
- 220 Той і Ліциска прудка в товаристві із братом Кипрїйським,
З білою латкою сей на чорненькому чолі собака;
Лакна у вовні уся, Меланей із швиденьким Гарпалом;
Лабр, а за ним Агриод та дзвінкучоголосий Гилактор,
Батька Диктейського син і Лаконської матери вкупі,
- 225 Всїх не можливо злічить. І за здобичю зграя велика
Всюди по скелям, горбам, по камінням, що зібрані вкупу,
Де заборонено шлях і де зовсім нема єго, линуть.
Сей же біжить по місцям, де почасти він стежив за ними.
Він від рабів утіка! І хотів було він їм гукнути:

- 230 „Я Актеон, — у мені господаря свого ви пізнайте“, —
Слів йому тільки нема, а в повітрі лунає брехання.
Перш над усіх Меланхет уразив его раною в спину;
Теризамант доганя, на нозі ему звис Орезитрод.
Метнулись потім воши, та далі їх дорога по горам
- 235 Стала короткою геть. А до них, що вхопились за пана,
Зграя остатня біжить і засажує зуби у тіло.
Місця нема вже для ран, і зітха Актеон, простягнувши
Згуки, коли не людські, то такі, що олень не спроможний
Мовить, і в рідну блакить посилає благання палкїї.
- 240 Потім коліна схиля і, неначе благальник, в мовчанні
Погляд стрімля навкруги, як і руки, простягнені на бік.
Люди-ж із спілки его роздратовану зграю й без того
Дужче та дужче цькують, і, шукаючи тут Актеона,
Кличуть до себе его, мов его тут і справді немає.
- 245 Голову він поверта, а приятелі дуже жалкують,
Пана бо тут їх нема, що не може побачити здобич.
Він би й хотів тут не бути, і бажав би він видище бачить,
Тільки-б не чуть на собі невизразу собак своїх лютість.
Скупились ті навкруги і, уткнувши ся гириями в тіло,
- 250 Пана ірвуть на шматки у непевній подобі оленя.
Тільки коли в нїм життя від незлічених ран увірвалось,
Кажуть, уміривсь і гнів сагайдашної Феби-богинїї.

3. Семела.

- Чутка двоїста пішла. Бо одним удасть ся богиня
Грізною більше, ніж слід, а другі її хвалять і лютість
- 255 Вартою лічуть гріху — і знаходить ся привід обом їм.
Хвалить і дещо ганьбить велележня Юпітера жінка,
Дуже радїе вона, що бідує Агенора хата.
Гнів, що у нїї накипів до красунї із Тиру, складає
Ввесь на сімю ту вона, бо до першого привоуду нинї
- 260 Привід новий приєднавсь, і нудьгує вона, що в Семелї
Сїмя Юпітера є. Розпустила язик вона гострий:
„Що-ж то я з неї взяла, як почасти її нарікала,
Треба до неї дійти, і її погублю я, як тільки
Кличуть не марно мене „величезна Юїона!“ , як тільки
- 265 Берло я можу тримать і Юпітеру важує за жінку]
Вкупі з найменням сестри. Як гадаю, вона вдовольнилась
Брудом своїм, а менї задля шлюбу образа коротка.
Дівка ваготна, оттак! Виявляєть ся черевом шкода,

- Хоче, нікчемна вона від Юпітера ненькою бути,
 270 Що-ж я здолаю зробить! Отака на вродливість надія!
 Врода вже зрадить її і не будь я Юнона, як тільки
 В хвилі Стигийські її не кине в образі Юпітер.“
 Зараз із трону встає і захована в хмарах злотистих
 В хмару Семели іде, і отам вона хмари лишила,
 275 Бабу удавши стару: навела вона сивість на чоло,
 Зморшками зрила свій вид і, зігнувши ся тілом старечим,
 В хату пішла дріжучи; роздобувши і бабачий голос,
 Стала „Бероя“ вона. Єпідаврская дбаха Семели.
 Після розмов багатьох набалакавшись досить, торкнулись
 280 Ймення Юпітера ті і Юнона, зітхнувши, мовляла:
 „— Дуже-б бажалось мені, щоб Юпітер то був, та боюсь я
 Досить із божим імям в почесні почивальні ввійдуть,
 Мало Юпітером быть! Коли справді до тебе він ходить,
 Хай же він докази дасть і таким, як віта він Юнону,
 285 Повний могутности весь, попрохай ти єго уважливо
 Хай він обійме тебе у ознаках величньої влади!“
 Кадма добрячу дочку підучила до сєго Юнона
 Просить в Юпітера та невідомо якого дарунку.
 Бог відмовля: „Обирай і відмови від мене не поймеш;
 290 Більш щоб запевнилась ти, так нехай і за сьвідка нам стане
 Річки Стигийської бог, що страшний і богам таки навіть.
 Рада, що се їй вдалось і що бог її слуха на лихо,
 Зараз Семела мовля: „У яким тебе виді дружина
 В небі злотім обійма, як з'єднаннем бере вас Венера,
 295 В тім і мені ти віддайсь. Замірявсь уже їй у розмові
 Сціпнуть Юпітер уста, але голос розлягсь єго дурно.
 Він застогнав, бо ні їй не спроможно благання вернути,
 Те-ж і єму своїх клятьб. У яєні високости етеру
 Сумно тоді він зійшов, потягнувши засмученим видом
 300 Хмари, куди він додав із дощами вітри та зірницї,
 Громи дзвінкучі свої та зневірених блискавок купу.
 Потім, о скільки здола, увірвать міцноти собі хоче:
 Він бо не з того вогню, із якого забив він Тифея,
 Зброю справляє собі, хоч у нїм таки лютости досить.
 305 Блискавка легша там є, що правиця могутних Циклопів,
 Менче вогню їм дала та великої менче образи,
 Друга се зброя в богів. Позбиравши усе, увиходить
 Він до Агенора в дім і не винесло тіло вмирує
 Грізної бурі небес, бо згоріло в дарунку всеможнім,

- 310 З рідного-ж нутра хлопя, що не стигле було тоді досить,
Скинено; батьку-ж далі — коли можна понять сему віри, —
Вшитєє в грубе стегно, дожива воно часу, як в нььки.
Перша з коліски его заховала Іно і потайно
Догляд давала єму а Незейськийї німфи в печері
- 315 Потім укрили его, молоко даючи єму в їжу.

4. Тирезий.

- Тими часами, як се по призначенню долї ішло ся,
Вакха-ж коліска була, що спорожнена двічі, безпешна,
Кажуть, Юпітер колісь заспокоєний нектаром, дбання
Важкі зложивши свої із Юноною в милій пустоті
- 320 Грища зайнявши, мовляв: „Коли правду казати, то більше
Жінці залася дано, ані-ж нам, чоловікам, на завждї!“
Та не згодилась і от зміркували вони попитати,
Як то Тирезий гада, бо подвійного взнав він кохання,
Двох бо великих він змії, що тілами з'єднали ся міцно,
- 325 Раз у гаю зворушив, патерицею їх уразивши.
Тут з чоловіка, аж жах! повернувшись у жінку, прожив він
Такечки сім осений, а на восьму, уздрівши їх знову,
Мовив: „Коли в вас така від побиванки схована влада,
Так що спроможетесь ви повернуть виноватцеви долю,
- 330 Знов я вас лусну тепер!“ і як змії уразив він без жалю,
Став чоловіком ізнов, повернув споконвічне облича.
Обраний тут за суддю для присуду жартливої звади,
Він за Юпітера став. А Сатурнін, більше, ніж треба,
Вваги звернувши на се, у скорботі великій, мовляють,
- 335 Очи старого судді на довічну шістьму присудила.
Батько-ж могутний небес, як не можна повертати в нігч
Божеських вчичків богам, за відібрану в него видючість
Пришлеє бачити дав, поменчаючи шаною кару.

5. Луна; Нарцис.

- Він же у славі новій Аонійські обходячи міста,
340 Відповідь всяку давав на питання рідного народу.
Перший спробунок тоді у правдоті его Лірiona
Ясно-блакитня взяла, що колісь її в річці хвилястїй
Перше Кефіє захопив та замкнувши її в свої хвилі,
Сором її відобрав. Із нутра уродливаа Німфа
- 345 Вивела хлопця на сьвіт, а щоб міг він покоханим бути,

- Взяла Нарцисом его. На питання про хлопця, чи вбачить
 Довгі він роки колись на похилости стиглій, віщавець
 Мовив до неї: „Коли не побачить себе він самого!“
 Марне здасть ся усім віщування старого Авгура,
 350 Тільки справдила усе новина — і безглузде і смерти.
 Вже до п'ятнадцяти літ додає ему рік ще Юнона,
 Хлопцю можливо було юнака удавати із себе.
 Досить кохалось у нім парубків та дівчат уродливих,
 Тільки уперта була за біленьким обличчям гординя!
- 355 Звабить не сила его ні дівчатам пишним, ні хлопцям.
 Бачить колись то его, як ганяв він у сітки оленів,
 Німфа дзвінкуча, ота, що ні змовчат не зможе в балачці,
 Ні до розмови дійти, відповідна Луна голосная.
 Перш вона тілом була, а не відкликом тим, і одначе
- 360 Так, як і ниньки, була балаклива та німфа настільки,
 Щоб на багацько із слів відповідувать все на останні.
 Так їй Юнона дала, бо коли їй траплялась спроможність,
 Німф на великих шпильях із Юпітером вкупі надибать,
 Ся забаряла усе в довжелезних розмовах богиню,
- 365 Німфам втікати даючи. Запримітивши се, Сатурнійка
 Мовила: „Знай, язика, що ошукував завжді Юнону,
 Мало лишить ся тобі, як і голосу мало для вжитку!“
 Ділом погрози міцнить, бо Луна на краю при розмові
 Голос роздвоює свій та вертає слова, що почула.
- 370 От як уздріла Луна у блуканні по нивам Нарциса,
 Вся запалилась вона і за ним поплела ся потайно
 Чим вона більше іде, то тим більше в ній полумя грає,
 Так на краю лихтаря для запалу налитая сірка
 Живо ханаєть ся тут за вогонь, що піднесено близько.
- 375 Як би хотіло ся їй підійти у коханій розмові,
 Любих додавши благань, та боронить їй дуже натура:
 Їй не спроможно почать, але те, що дано їй — готова
 Згуків чекать та на них відповідувать словом властивим.
 От, розійшовши ся геть з товариством, юнак і гукає:
- 380 „Хто небудь єсть тут?“ „А єсть тут!“ Луна відмовля єму гучно.
 Той здивував ся тоді і звернув свої погляди на бік.
 В голос гука він: „Іди!“ і, хто кличе, вона того кличе.
 Той повернув ся і знов, як ніхто не приходив, гукнув він:
 „Ти утікаєш мене?“ і слова, що мовляє він, чує.
- 385 Став і ошуканий тут відповідного голосу гуком,
 „Зійдемоь тут“ він гука; і як годі на згуки другії

- Їй охвітніш відмовлять, — „та і зійдемося тут!“ вона каже,
Рада про власні слова і пішла, відійшовши із гаю,
Шию жадану его обгорнути в коханні руками.
- 390 Він утікає її, із обіймів виносячи руки.
„Перш я, мовля він, помру, ніж наситиш ся в гаї ти мною!“
Та-ж тільки й може мовлять: „Ніж наситиш ся в гаї ти мною!“
В гаї вона бідна пішла, засоромлений вид укриває.
В гильки та завжди живе по постельницьким темним печерям.
- 395 Все-ж в ній кохання горить га росте від образи відмови.
Тіло убоге її засушають щоденно турботи,
Кожа у зморшках стає і тікає в прозоре повітря
Вохкість із тіла її; залишилися кістки її та голос,
Кажуть, що навіть кістки набули собі вигляд каміння.
- 400 Сховна вона по гаях і не видно її на узгірях
Всім її чутно, бо її zostалися тільки згуки живії.
Там ото з Німфи сії та із других річних та узгірних
Прикро глузує Нарцис, як і перш із юнацької купи.
Зяв колись руки в етер не покоханий хтось і промовив:
- 405 „Хай він і сам покоха, над коханим не маючи влади!“
З гнівним благанням его погодилась Рамнузія зразу.
Чистий струмок там лелів, в течії виграваючи срібній;
Хвиль не торкались его ні вівчар, ані гірські кози,
Те-ж ні скотина друга. Не бруднили его ані птахи,
- 410 Навіть ніякий і звівр, ані віта, що пада тихенько.
Клевер его повивав, що від хвиль течії наповав ся;
Місцю-ж сему боронив нагрівати ся гаї від промінця.
Тута і лїг молодик, в полюванні втомившись від спеки,
Зваблений видом струмка і окрасою місця самого,
- 415 Згагу бажав він зірвать, та зросла ему другая згага.
Доки він пив, то его зачаровував нарис якийсь то.
Мрію він сьвіту коха, завважаючи тїнь свою тілом.
З себе дивуєть ся він та глядить, на виду нерухомий,
Зроблений наче мистцем із Паросьького мармору вигляд.
- 420 Бачить Нарцис у воді на дві зорі похожий очі,
Кучері бачить злоті, Аполльона та Лібера варті,
Наче з слонових кісток і дитячую шию і щоки,
Вид чарівливий ясний і помішаний з білим румянець.
Дуже дивуєть ся він, зачарований надто собою,
- 425 Прагне непевний себе і, хто хвалить, хвалу собі має,
Любить ся той, хто коха, і хто палить, у купі палає.
Скільки разів цілував течию золоту він даремне!

Скільки разів в глибину, щоб вхопити ту шию, що бачить,
Руки засовує він, та себе у воді не піймає.

430 Що то він бачить, не зна. Але бачить, що в нему клекоче,
Очи дратує ему чарівливая тая омана.

Чом, лехкодухий, дарма чарівні ти хапаєш примари?

Те, що шукаєш, зраднє, повернись і, що любиш ти, згубиш.

Те, що ти бачиш, не більш, як відбитого виду сутінок.

435 Власного в него нема, бо іде він у купі з тобою,

Вкупі відійде і геть, коли ти відійти тільки зможеш.

Звідти несила єго відірвать ані сну, ні Церері:

Лежучи в чарах міцних на муріжку зеленому, хлопець

Дивить ся в воду яєну на оббрехливий нарис несито;

440 Гине від власних очий, і, піднявши ся в гору поволі,

Руки свої на гаї, що нависли в імлі, простягнувши,

Мовив: „Хто може, гаї, покохати оттак безнадійно!

Вам бо відомо усе, бо не раз достачали ви схови.

Вам, хоча ваше життя простягло ся на стільки стороків,

445 Справді не змога згадать, щоб хто мучив ся більше над мене.

Бачу я любє мені, але те, що люблю і кохаю,

Годі мені відшукать, бо запутали брехні коханця.

Потім, щоб страждав я гірш, відрізня не велике нас море,

Навіть не гори, не шлях ані мурі при замкнених дверях,

450 Трошки води відділя. І бажає він сам мені датись,

Скільки бо я не давав злотохвилій криниці цілунків,

Стільки-ж до мене разів наближав ся і він у обійми,

Думаєш, от ухоплю, бо не значна коханцям препона!

Хто-б ти не був там, виходь! Що мене раздратовуєш, хлопче?

455 Кликаний, чом ти біжиш? і запевно, не вид мій, не роки

Бігти неволють тебе, бо кохали усі мене німфи.

Любим ти видом даєш, не збажу я, яку-то надію

Я тобі руки сягну, простягаєш до мене свої ти,

Я регочу ся, і ти... Коли плакав я сам, то почаству

460 Сльози я бачив твої... на чолом мене знов ти вітаєш.

Скільки я могу збагнуть, завбачаючи рух твого роту,

Ти мені кажеш слова, що про-те не сягають до мене.

Я-ж се! довідав ся я, і мене не одурить мій вигляд!

Я се кохаю себе і вогонь розпалю і стражду.

465 Що-ж тут робить? Чи прохать, чи запроханим быть, та про що-ж то?

Те, що кохаю, моє! У заможности єсть я убогий.

О, коли-б я та здолав поділитись з моім таки тілом!

Нове коханцям бажать, щоб не бути у купі з коханим!

- Міць відбира мені сум і не довго мені вже zostалося
 470 Жити на світі тепер, бо на кращому віці я гасну :
 Смерть мені зла не важка і зложу мордування я в смерті, —
 Той, що кохаю я тут, довговічніш нехай уже буде !
 Ми-ж помираєм тепер, у єдиную звязані душу !“
 Так він промовив і знов повернув ся до відляску хорій,
 475 Воду збруднивши слізьми, і тоді на порушеній хвилі
 Вид затлумивсь і коли утікання він виду нагледів,
 „Чом же біжиш ти?“ гукнув, „зоставайсь і мене недобрячий
 В любощах ти не лишай та на те, що не можна торкнути,
 Дай надивлятись мені, для безглуздя пристаивши страву !“
 480 З сумом таким розідрав від найвищого краю він одіг,
 В голиі груди свої марморовими бє він руками,
 Любу червоність тоді набули єго вражені перси :
 Так тільки в яблук бува, що zostали ся часткою білі,
 Частка-ж червона уже ; чи коли на тих кетягах світлих
 485 Ягоди в цвітї своїм у пурпурових барвах бреніють.
 Ледве побачив він знов у прояснених хвилях свій вигляд,
 Більше терпїть не здолав. І, як тане на полумі лехкім,
 Віск в золотій течії, чи як ранковий іней звичайно
 Тане на сонці яснім, так і він, у кохання сполитий
 490 Тане і тихо горить у вогні, що у нему палає.
 Вже в него колір не той, як помішано біле з червоним,
 Мало вже мочі єму, і той вид, що звабляв єго зараз,
 Навіть і тіло не ті, що Луна їх кохала попершу.
 Та, як побачила се, то хоча і не тямилась з гніву
 495 Впала в незмірений сум, і як тільки зневажений хлопець
 „Леле“ гука, то й вона відповіда на гук єго „Леле !“
 Він чи себе побива у грудину руками в нестямі,
 Зараз за ним і вона повторяє ті згуки ударів
 Відгуком в него було, як дививсь він на воду, останнім :
 500 „Марно кохав я тебе !“ і слова відгули ся такї-ж.
 Далі на слова „прощай“ і Луна та „прощай“ відбиває
 Він головою принав до муріжку зеленого в стомі :
 Смерть єму очи клепить, що дивують ся власній уроді
 Він на свій вигляд дививсь, як взяли єго навіть до Пекла
 505 В хвилі Стигийські сумні. Неупино ридають Наяди
 Сестри єго, і усе поздіймавши волося із суму
 Плачуть Дрияди смутні, і Луна з ними вкупі ридала
 Швидко лаштують єму лихтарі та вогонь та почовки,

Тіла-ж ніде не було, а на місці нещасного тіла
510 Квітку сріблясту знайшли в обквічанні з барвистого листу.

6. Пентей.

- Старець Тирезій придбав величезную славу в Ахаї:
Вчули про него усі, що дарунок він має патхнення.
Тільки незбожний Пентей, що не дбав про богів невмирущих
З него глузує усе та ганьбить его вищій дарунок.
- 515 Цар в глузуванні своїм наріка й на его ще сьліпучість.
Той, похитавши чолом, господарю величюму мовив:
„Слухай, коли-б ти засьліп та не бачив хваління Лією,
Певно, незбожний, що ти не пишавсь би у щасті великім.
Я вже віщую тобі, що до нас ота днина прилине,
- 520 (Швидко се буде!) коли завіта до нас Вахх невідомий.
От, як Лієя того не вшануєш в церквах ти поданням,
Будеш забитий за се і гаї в своїй крові заплямиш!
Мати твоя і тітки забруднять свої руки убивством,
От що на тебе чека, бо Лієя ти, певно, образиш.
- 525 Ти пожалкуєш тоді, що сьміяв ся із дїда старого!“
Так ему мовив віщун, але цар его вигнав з палати;
Швидко-ж справдилось над ним віщування Тирезія-старця.
Швидко з'явив ся Ліей і гаї затрептіли від гуків.
Ненї, дїтки, невістки до Лієя приходять у купі.
- 530 Простий народ і пани подивитись на него бажають.
„Дужі Тебанці мої!“ у образі Пентей їм мовляє
З глузду ви спали, чи що? Та не вже-ж то вас ваблять занадто
Згуки кимвалів та сурм, що дзвенять у широкій долині,
Чи чарування жерців? Та не вже-ж то вас справді чарують
- 535 Сьпіви спяїлих жінок та пяниць безсоромницькі учти?
Вас хіба можуть здолїть неуговнії згуки тимпанів,
Вас, що в війні не тремтять перед гуками сурм та шаблями?
Я вам дивуюсь, дїди, та хіба-ж воювали ви омаль,
Ви-ж осадили і Тир, перетерпївши страдництва досить,
- 540 Як же тепер без війни уникаєте ви до Лієя?!
Вам же, борці молоді, як гадаю я, буде зручніше
Шаблю тримать, а не тирс, не в листки, а в шолом зодягатись!
Ке-лиш, згадайте, прошу про завзятих уславлених предсїв:
Майте змію за зразок, що одна багатьох скасувала,
- 545 Та бо кістками лягла за джерело кохане та плесо,
Ви-ж ворогів розженїть, добуваючи слави бучної.

- Він замертвив храбриїв, але ви ласунів подолійте,
 Стійте за славу батьків! О як би проказала нам доля
 Теб безталаний кінець та руїни з ворожої сили,
 550 Хай би вогонь їх палив, та шаблі задзвеніли під ними!
 Ми-б хоча долю кляли, але сум виливали-б без горя,
 Ви-б не ховали біди, не соромились власного лиха,
 Нині-ж єї Теби бере голоручне хлопя і бере їх
 Може здоліннем в війні та шаблями та кінним загоном?
- 555 Ні, допомагають єму зароснілі кучері в миррі,
 Любий вінок на чолі та пурпурний намет злототканий.
 Слухайте, киньте єго, а вже я доведу вам на очі
 Те, що Юпітера він узива своїм батьком даремне!
 Що-ж і Акривий посьмів несправдешнього бога прогнати,
 560 Він же з'умів не пустить гордуна в Арголіду до себе.
 Чим же прибуда ося для Тебанців могутних ляклива?
 Ке-лиш, раби, відійдїть та до мене у мить приведіте
 Вакха в тяжких кайданах!“ Але ті не хапають ся линуть.
 Кадм; Адамас та юрба, що у раз оточили Пентея,
 565 Дуже владику ганьбять та бажають нику єго збити.
 Люте гуканнє юрби, та Пентей не лякаєть ся дуже.
 Він, роздратований більш, розпаливсь іще більше, чим перше,
 Так і бурхливий потік, що для него немає препони,
 Тише тече, повільніш і несець ся в долину без гуку.
- 570 Тільки-ж на зустріч єму чи спіткнеть ся байдак, а чи скеля
 Він і шумить і кипить і від дужих препон скаженїє.
 От повернулись раби і мовляли цареві, що Вакха
 Зовсім вони не знайшли, а схопили когось то другого,
 Навіть, здаєть ся, жерця чи приятеля щирого Вакха.
- 575 „Ось він!“ мовляли раби, притягнувши до него юнака
 В довгих, міцних кайданах, а по одігу наче Тирренця.
 Цар того хлопця обвів, мов змія та, очима, що ними
 Жах він наводив на всіх і, погаявши з карою, мовив:
 „О, засуджений на смерть! щоб зразком слугувати і другим
- 580 Ти своє ймення мовляй, назови мені батька й родину,
 Теж мені правду скажи, задля чого жерцем ти у Вакха?“
 Хлопець, залишивши страх, відмовляє: „Зовусь я Ацетом;
 Роду незначного я, спородивсь в стороні Меонійській;
 Батько не лишив мені ні ланів, щоб дали мені зиску
- 585 В збіжі ряснім, ні волів, ні міцних баранів густорунних,
 Він а нічого не мав і рибалкою вік звікував свій.
 (Рибу він різно ловив, чи на вудку хистку, чи у невід).

- Сим він і нас годував. А вмираючи, здав мені батько
Працю, і в зиску важку, та мовляв мені: „Сину мій любий!
- 590 Я віддаю тобі все і багатство моє і заможність.
(Він же за спадок лічив злотохвилю розвільную воду.
Швидко обридли мені береги та узгір'я питимі:
Човну додав я стерно і кермуючи деменом потім
З друзями в морі поплив, дивлючи ся на зірку Тайгета,
595 Купу Гіяд золотих і країну Ведмедиць блискучих
Тиша на морі була, не хитавсь єго поверх хороший.
Я, прямувавши в Дельос, заблудивсь і доплив до Хіосу.
Вдаривши в весла усі, берегів ми дістали ся швидко.
Скоків уживши хистких, одночасно зійшли ми на беріг ;
- 600 Там зночували ми й ніч. А коли зайняла ся Аврора,
Я і прокинувсь від сна, та води засербнувши у річці,
Зараз зібрав ся пливести у безкрає, широке море.
В море вирнувши з горба, забезпечений в тихім повітрі,
Я товариство гукнув та й вернувсь без баріння до човна.
- 605 От ми!“ Офелт загукав, що керманичом був байдаковим,
Хутко прийшов він сюди, та не сам, а тягнув іще здобич,
Він за собою волік невеличкого хлопця у цутах:
Хлопчик, здавало ся, спав, бо тримавсь на ногах через силу ;
Мовчки дививсь я на вид, та на одіг єго та на постать,
- 610 Він щось не простий з виду, і подобою схожий на бога.
Так присудив я в душі і промовив тихенько до друзів :
„Гляньте на него, брати, із виду він схожий на бога!
Хлопчику, вибачи нас і захистником будь нам у праці!“
„Нічого, друже, прохать вибачення за нас у хлопятка
- 615 Краще єго ланцюгом прилантуєм ми міцно до реї!“
Дидктис похмуро мовляв, дивлючи ся на мене й рибалок.
Що-ж, і вхваляють єго : і Мелант, наш стерничий, і Лібіс,
Алкидемон, Снопей, нерозстаний для мене товариш,
Той, що з гуканням дзвінким повертає із втоми рибалок.
- 620 Всі погодили ся з ним у бажанні на здобич багату.
„Що ви?“ мовляв я до них, та байдак же заплямимо свій ми,
Я тут господар судна, не дозволю робити вам бруду!
Зараз на вході я став. Але злий Лікабос, розналившись,
(Був він великий харциз і зажив собі слави усюди —
- 625 Туски заслали єго за ганебний учинок — убивство),
Геннув мене кулаком та й звалив мене раптом на землю.
От як би я на краю не вхопив ся рукою за ливу,
Я-б тоді певно упав і в безодні морській оцинив ся.

- Другі — харцизи усе — похваляють учинок злодія.
- 630 Хлопець (а був він Лієй), проклядаючись наче від гуку,
 Поглядом всіх їх обвів і спитав, здивувавшись, рибалок:
 „Що тут за галас чутно? Задля чого така тут турбота?
 Як я понав на байдак? і куди мене будете везти?“
 „Хлопцю, нічого не бійсь, любязно тоді мовив керманч.
- 635 Де-ж ти живеш тут, з'ясуї і до тебе пливсти почнемо ми!“
 „Я у Наксосі живу, оттуди з байдаком і прямуйте!
 Там у палаті пишній привитає вас батько мій любо!“
 Морем і колом богів покляли ся злочинці справдити
 Щире благання єго і звеліли вставлять мені щогли.
- 640 Я у праворуч держу (бо Наксос таки в сему був краї).
 „Що ти замислив, дурний, шопотять мені злодії нишком,
 В страху примітивши те, що я соб повертаю на Наксос,
 Потім моргають мені, щоб себе повертав я їм човен.
 Я, здивувавшись, мовляв: „Не бажаю я слухатись брехень!“
- 645 Самі кермуйте судно, бо тепер помічник я не васький.
 Галас зняли друзяки і ганьбить почали мене прикро
 Єталіон же мовляв: „А від тебе, Ацете, залежить
 Наше добро та житть!“ і занявши при демені місце,
 Човен себе повернув і покинув Наксос за собою.
- 650 Бог тут, кенкуючи з них, удає, що немов він не бачить
 Злої брехні рибалок і, зирнувши з човна на безодню,
 З сужом великим гукнув: „Але-ж ви рибалки, обіцяли
 В дім мій приставить мене, а тепер пливете ви куди-ж то?
 Чим заслужив я ваш гнів? Не зазнаєте зроду ви шани,
- 655 Тільки захочете тут ошукать молодее хлопятко!“
 Я тоді дуже ридав, рибалки-ж ті, кенкуючи з мене,
 Весело човни женуть по блескучо-хвилястому морю.
 Тут наш широкий байдак, і осе-ж таки певна правдота!
 Став нерухомо в воді, мов накинувсь на гору зустрічну
- 660 Жах обгорнув рибалок, та вони-ж не вгавають шильєнько
 Веслами в хвилі гребети, щоб байдак хоч поволі порушить.
 Опріч того рибалки рознускають вітрила на човні,
 Сим силкувались вони розігнати байдак свій і рушить.
 Рантом весельця усі оповито їм плющом, що звідси
- 665 В кетягах в гору поліз, обгорнувши і щогли міцній.
 Лібер із чолом ясним, оповитий в лозу виноградиу
 Списом гордяче хитнув, що у гронах увесь, і знепацька
 В ноги у него дягли роздратовані тигри та рисі,
 Сила жоретокх пантер, що зодягнено в вовну барвисту.

- 670 Люди заціпили в страху і метати ся стали із човна :
Перший зіскочив Медон і в воді обтягнув ся лускою.
Звувилось тіло ему і скривилась у щерть его спина.
„Що се ти звівром зробивсь? загукав Лікабас на Медона.
Тут і самому ему розтягнулись широкиї ніздрі,
675 Ріг ему став просторніш і лускою засяяла спина.
Лібіс, що хтів призвести нерухомиї весла до руху,
Плїнки побачив і сам на обох аж руках з переляком
Довгіі руки его повернулись в блискучіі зябри.
Декілька з наших людій, що вхопились рукою за липви,
680 Зараз рішили ся рук і кривими упали в безодню.
Замісьць владнованих ніг уявились хвости їх зненацька,
Наче ті роги криві в місяченька ясного на небі.
Скочили з човна усі та пірнувши в морськую безодню,
Виплили знову з води і дельфінами стали на морі.
685 Там вони грать почали і в великому бавитись колі,
Часто з просторих ноздер випускаючи пишні фонтани.
Нас було двадцять і я нечіпаний зістав ся єдний,
Лібер мене підживив і, як ждав я жорстокої смерти,
Він заспокоїв мене і в додаток промовив з коханнем :
690 „Друже, нічого не бійсь, а прямуй з байдаком своїм в Дню.
В Дню я швидко прибув і подання Лібеви склав тут!“
Так оповів нам Ацет, а Пентей роздратований мовив :
„Довго я слухав тебе, обдурили мене твої брехні.
Люди, візьміте его і зложивши страшні мордовання
695 Смерти віддайте его, відішліте в підземну країну!“
Люди, вхопивши его, замикають тоді у хурдиґу,
Катніі речі далі біля самих дверей положили ;
Дужий розклали вогонь, розпалили занадто залізо.
Тут, як нам чутка мовля, розчинилась хурдиґа Ацета,
700 Бранець без віжок міцних відійшов безперешно з хурдиґи.
Гнівом Пентей запаливсь, як почув про утечу Ацета.
Швидко прямує він сам до підстави гори Китерона,
Там розлягались тоді дзвінокласні сльіви Вакханок.
Наче той кінв військовий, що почув собі наступу гасло,
705 Рветь ся до бучі хисткий і тремтить від збуріння без краю,
Так затремтів і Пентей від безсилоґо гніву, зачувши
Ясні пісні в далині, що дзвеніли над горами згучно.
Там в осередку гори, що оточено гаєм зеленим,
Рівна долина лежить без густих деревин височезних.
710 В тій розвільній низині господар і побачив Вакханок.

- Вбачила й юрба его і Агава, запалена гнівом,
 Тирсом вразила его і промовила подругам гучно :
 „Подруги, сестри, Іо, завітайте до мене хутчіше,
 Здбала я тут кнура, почнемо полювати на него!“
- 715 З гуком понеслась юрба за наляканим звіром, — Пентеєм.
 Всі в полювання втяглись і кнура того стежать шильнецько.
 Він не здола вже ганьбить у розмові суворій Вакханок,
 Ні, признає він тепер, що поводив ся дуже ганебно.
 З сумом нещасний Пентей, що охляв від ураз, промовляє :
- 720 „Тітко, мене порятуй! пригадай Актеопову долю!
 Та-ж наздогнала его і у мить за правницю вхопила.
 Пишна дівчина. Іно відірвала ему і лівницю.
 Відний, не можна ему простягнути до Агави долонів.
 Все-ж, простягнувши вперед, пошматоване тіло, мовляв він :
- 725 „Мати, на мене поглянь!“ і Агава зринула на сина.
 Дуже гукнула сама і, закинувши кучері на іліч,
 Метнулась вмить до кнура та ввірвавши за голову дуже,
 Всею відірвала її і мовляла: „моє одолінне!“
 В темній гаю повільніш, вітерець, що зірвав ся з півночі,
- 730 Листя зриває з гильок та, зірвавши їх в миті рантовій,
 Все-ж повільніше кружля, ніж юрба розірвала Пентея.
 Вбачивши гибель царя і останні зійшли ся до Вакха,
 Ліберу ладан кадять та приносять подання великі.

ПІСНЯ ЧЕТВЕРТА.

1. *Пір і Тизбе.*

- Тільки про друге гада Менієя дочка — Альцитоя:
Бога того шанувать і за сина Юпітера-Вакха
Мати не хоче вона, а за нею і сестри у купі
Ділють безбожництво те. Панотець наказав сьвяткувати
- 5 Слугам і паніям їх, залишивши усякі роботи;
Шкурою груди покрить, розв'язать кіснички на волосі,
В них заплітати вінки і узяти гілястії тирси.
Потім віщує усім, що жорстоке у гнівнім запалі
Буде тепер божество... Матері з невістками слухинні
- 10 Геть відкидають тоді коробки та нескінчену пряжу,
Ладаи кадять та зовуть і Лієя і Лібера й Вакха,
Сина вогню, що родивсь аж від двох матерів своїх двічі,
Кличуть Нілея далі з неспідстриженим ще Тионеєм,
З гарним Лінеєм отим, що сади насадив винограду,
- 15 Яха, Евхана зовуть і Нектела, Елелії батька, —
Кличуть наймення усі, що між силою грецьких народів
Маш, о Лібере, ти! „— Неокраяна молодість в тебе,
Хлопець довічний ти є і найкращим на небі високім
В сьайві з'являєш ся ти. Коли роги свої ти лишаєш,
- 20 Дівки в тобі голова. Переможено Схід задля тебе,
Там, де Індійська земля доторкаєть ся краєм до Ганга.
Ти, наш шановний, тепер забиваєш незбожних — Пентея
Вкупі з Лікургом самим, закидаєш ти в море Тиренців!
Шию попарних рисів в поводах, розмальованих гарно,
- 25 Здавлюєш ти на бігу... За тобою сьлідкують Вакханки,
Купи Сатирів і той, що трима своє тіло заледве.

- П'яний, чи хлібо сидить на ослі, що не має кульбаки.
 Всюди тобі на шляху розлягають ся сьїви юнацькі,
 Гучних жінок голоси і тимпани, щó бють об долонї,
 30 Сурми мідяні дзвінки та порожні сопілки із буку.
 Будь же ласкавий до нас! — Іменїдки благають і в шанї
 Чинять відправи єму. Мінеїдки єдні по хатах
 Сьвято велике псують у нездатних до часу роботах:
 Вовну хуtenessько прядуть, веретенце кружляють на пальці,
 35 Вважно пильнують верстать і служебниць робити неволять.
 Єдна дївчина між них, що виводила пряжу на пальцях,
 Мовила: „Другі нехай без роботи даремне сьвяткують;
 Ми-ж, що тримає нас всіх із богинь найгарнїша Палляда,
 Працю користную рук у розмовах прогаїмо всяких:
 40 Будем по черзі усі, щоб не здав ся нам час таки довгим,
 Вуха порожні свої наповняти балачками гуртом!“
 Вхвалують сестри її і велять повідати її першій...
 От вона дума, про що оповідать з багатого спілці,
 Дївку зневїря бере, — чи про ту Дерцетис Вавілонську
 45 Її розмовлять, що її, — як луска обгорнула все тіло, —
 Власний узявши її вид, вшанували плеса Палестинські,
 Чи розмовляти про те, що дочка її, крила придбавши,
 Роки останні свої звікувала у баштах біленьких;
 Чи про оте, що Наїс чарівними рослинами й зіллям
 50 Гарні юнацькі тіла повернула у риби німїї,
 Поки не взнала того-ж; чи, як дерево перше родило
 Яблуки білі усе, а тепера вже чорні від кровї,
 Се їй подобалось більш, і як байки сїї ще не знали,
 Стала вона повідать, не лишивши розтягувать вовни:
 55 „Хлопець хороший Приям, найвродливий з усього юнацтва,
 З Тизбою вкупі, що теж не було її краще на Сходї,
 В хатах сусїдних жили, де, як чуло ся Семіраміда,
 Місто високе своє оточила у мури із цегли.
 Першу знаємість між них заснувало велике сусїдство.
 60 З часом коханне зросло, — і до шлюбу їти вже було-б їм, —
 Тільки боронять батьки! Одного заказать не здолали,
 Се, щоб обоє вони почуттєм не палали безкраїм.
 Цотай кохались вони, розмовляючи все у морганнї.
 Тим у них більший вогонь, чим ховаєть ся він у них глибше.
 65 Щїлина в мурї була, що зробилась вона ще задавна,
 Ще оттоді, як стїна будувала ся в хатї поперше.
 Хибу маленьку осю іздавен ще ніхто не примїтив,

- Що-ж те кохання не взна?! Запримітивши перші, коханці
Голосу стежку дали, і слова їх закохані часто
- 70 В шідку проходили ту в шопотінні тихенькім безпешно.
Тизбе та любий Прям, до стіни притулившися, часто
Уст подихання палке переймали по черзі й мовляли:
„ — Заздрісна стіно, чого для коханців становиш пренону?
Що тобі варто пустить, щоб усім ми з'єдналися тілом?
- 75 Ну, а як важко осе, то хоч би для цілунків відверлась!
Ми-ж удячливі й тепер: признаймуєм, що ми тобі винні,
Ти бо для вух дорогих безперечно дала нам дорогу!“
От, набалакавшись так за стіною міцною даремне,
Мовили на ніч „прощай“ і з обох тут сторін переслали
- 80 Любі цілункі стіні, що на той таки бік не сягнули.
Друга Аврора ясна розігнала зріблястї зорі,
Сонце-ж траву росяну золотим просушило проміннем
Ті, як звичайно, зішлись. І тоді, в шопотінні мовлявши
Перш жалкування свої, зміркували вони для спробунку
- 85 В тиші нічний ошукать вартових і пройти через двері,
Потім, як з хати втечуть, неворотне покинути місто;
Щоб же в широкім степу не прийшло ся їм марно блукати,
Треба до Ніна піти та схватись під тїнь при могилі.
Там деревина була, оповитая тицею ягід, —
- 90 Гірна шовковиця се, що стояла при чистій криниці.
Люба умова обом; і вже сьвітло, що нишком зникало,
Сіло у хвилях, і ніч уявила ся з хвиль отих самих.
Тизбе, штукарка, в пїтьмі повернувши накинєну клямку,
Йде, одуривши своїх, закриває свій вид і надходить
- 95 Геть до могили тїї та сїда під назначені віти.
Зваги кохання дало! Надійшла сюди львиця знеацька
З пащою, в піну і кров від убивства политою густо,
З тям надійшла, щоб жагу заспокоїть в сусїдній криниці.
Зараз, при сьвітлі, її Вавілонянка Тизбе уздріла, —
- 100 Вздріла і вся, тремтючи, у печерю темряву побігла.
Поки-ж втікала вона, то із синни упала їй сукня.
Вволила львиця жагу, із джерела напившись водиці,
Далі, вертаючись в гай, господині загублені сукні
Тута знайшла і усї розшматовує ротом кривавим.
- 105 Потім прийшовши, Пірам наглядів у глибокому пилу
Хижого звїра сьлїди і в страху годі зблїд на обличі.
Ледве-ж він сукню знайшов, що була тут заплямлена кровю,
Мовив: „Єдиная ніч до загину преводить коханців!

- Ти-ж то найварта була довжелезного мать собі віку,
 110 Я тільки марно істнів, загубив бо тебе я, нещасна,
 Нічу звелівши прийти у місця, небезпечности повні,
 Сам же я перш не прийшов! Розшматуйте-ж тепер моє тіло,
 Нутро злочинне моє пожерить у жорстокім кусанні,
 Леви, що тут живеє поїд гірськими скелями сими...“
- 115 Тільки-ж убивства хотять полохливці одні! Позбирав він
 Тизби одержу і всю потягнув у призначене місце.
 Сукню зросивши слізьми і цілунками вкривши, мовля він:
 „Леви, візьміть же тепер і мої ви крови потоки!“
 Він тоді меч свій дістав, що носив біля боку і миттю
- 120 В нутро собі застромив і, вмираючи, знов его виїняв.
 Високо кров з него бє, як лежить на землі він на спії.
 Так, як попсовано цїп і ламаєть ся цївка водяна,
 В дужій тонкій течії викида вона воду і далї
 Стежку простору собі прокладає у натовї дужім.
- 125 Деревя овоч тоді, що забруднено приськами крови,
 Черною робить ся весь, а коріння, замочене кровю,
 В краску червону вбира на гильках его ягоди білі.
 От, ще не збувшись страху, щоб коханцю своему не збрехати,
 Знов вона йде і шука юнака і душею і тілом,
- 130 Пильно бажа повідаєть про свої небезпечности дужі
 Те вона місце знайшла, розпізнала і дерева форми, —
 Краска її-ж зневіря, то й не зна вона, справді воно се?
 От, як вагалась вона, то в тремтїнні вгледїла, що в пилу
 Бють ся крївавї частки... відступила назад вона зразу,
- 135 З видом, від буку блїдїш, і тремтить вона з ляку, неначе
 Море, що все трїпотить, як вітрець его рушить легенький.
 От незабаром вона як пізнала ясного коханця,
 Згучним ударом тоді уразила безвинні руки.
 Кучерї стала ірвать, та обнявши коханеє тіло,
- 140 Сповнила рани слізьми та змішавши ті слъози із кровю,
 Стиле обличє его засипаючи тицю цілунків,
 Скрикнула: „Друже мій, що відібрало тебе се у мене?
 Любий Піраме, кажи-ж, бо коханає звє-ж тебе Тизбе!
 Любий, завваж ти менї, підведи своє стиле обличє!“
- 145 Очи, засльїплї на смерть, при найменнї бажанному Тизбе,
 Миттю Пірам розчиня і, як вгледїв її, закриває.
 Вбачивши сукню свою та слоновою білою кїстку,
 Вільну тепер від меча. „Від мої руки та кохання
 Згинув ти, бідний“, мовля, та і в мене мїцї задля сего

- 150 Є і коханнє й рука, бо для рани дадуть вони сили.
Я за тобою піду, і нехай мене кличуть нещасну
Приводом, другом в біді; але ти, що єдиним сконачнем
Зникнуть від мене здолав, не втечеш і по смерті тепера!
Нині благають про те, нещасливая наша родино,
- 155 Тихі розмови сумні та обох нас слова невеселі,
Щоби коханців отих, що з'єднало їх врешті коханнє,
Ви не позаздріли більш і в одній домовині з'єднати.
Ти-ж, деревино пишна, що тепера гіллям укриваєш
Тіло нещасне одне, та й обох нас швиденько покриєш,
- 160 Вбивства ознаки сховай і темряві, здатні до плачу,
Овочі май на собі, як двоїстої крови нагадку!
Мовила й меч нехибкий приладнавши до персів до низу,
Стала залізо вникать, що було ще від крови тепленьке;
Прохань вразила богів, уразила вона і родину,
- 165 Краска же овочів тих, як настигнуть вони, почорніє.
Те-ж, що від стугу було у єдній впокоїлось урні...

2. *Венера та Марс.*

- Змовкла вона, а далі, після часу малого баріння,
Вагу звернувши сестер, почала повідать Левконоя
Те, що на небі злотім понад зоряним сьвітлом панує,
- 170 Сонце коханцем взялось, — про коханнє его й розкажу я.
Кажуть, що бог сей колись перелюбство потайне примітив
Марса й Венери тиї, бо усе примічає він першим.
Він засмутив ся про се і Вулканови, сину Юпони,
Любощі ті з'ясував, показавши й перелюбства місце.
- 175 Глузд тоді винав тому і робота, що мав він в правці.
Зараз тонкі кайдани та петельки та сітки мідяні
Ті, що і очі меткі ошукати здолали-б, кує він.
Пряха найтонча тоді не здолала-б зрівняти ся з ними,
Ні павутина тонка, що на сволоці звисла на краї.
- 180 Вің, приладнавши їх так, щоб за рухом вони й обгортались,
Гарно усе привязав понад ліжком своїм у сьвітлиці:
От, як на ліжко одне уляглась его жінка із Марсом,
Так і востались вони, у обіймах обхоплені міцно
Сіткою тих ланцюгів, що зробив чоловік для них штучно.
- 185 Бог же Лемносський тоді відчинивши кістяні двері,
Випустив зараз богів — (а вони-ж то ганебно лежали
Зв'язані) — бог не оден при умовах таких захотів би

Стати за ганьбище се. Реготались боги і довгенько
В небі ясному про се повідання відоме ходило.

3. *Левкотою.*

- 190 Що-ж, Цитерея тоді вимагає доказцєви кари,
Так що по черзі й того, що образив потайне кохання,
Любощі спляють теж; і яка, Геспєріона сиу,
Є тобі нині користь від уроди й палкого проміння?
Ти, що країни усї запалаєш вогнями ясними,
- 195 Новим палаєш вогнем, і повинний на все задивлятиєсь,
Дивиєсь все на одну; Левкотою з'їдаєш ти оком,
Тим, що ти маєш для всіх; і рапїи ти приходиєш до неба
Там, де виблиєкує Схід і пізїше спускаєш ся в хвилї
Все гляючи на дївча, забаряєш ти зимні негоди.
- 200 Сьвітло ти губиєш не раз; на думки твої сьвітлі та очи
Страждання прикре їде і людий ти лякаєш пїтьмою.
Ти бо не з того блїдий, що тебе укриває обличє
Місяця, близьке землї, а кохання мїня тобі краску,
Ти вже кохаєш одну. Нї Родос, нї Клїмене хороша
- 205 Більше не ваблють тебе, анї Еїєская матїр Цирцея.
Навїть і Клїтїя та, що занедбана дуже, бажала
Вкупї з тобою пробуть, хоч і мала великую рану;
Досить забути із них приневолїла ся Левкотою,
Пахоцїв ньєнка ясна, спорудїла її Еринома,
- 210 Краєца між людом усїм. А коли-ж то зросла оєя доня,
Тут, як і ньєнка усїх, переважила вродою й ньєнку.
Батько у неї Орхам царював по мїєстах Ахменїєських
В родї він семим лїчивсь від старезного рїдного Бєла...
Там, де Геспєрська вїсь, є луги задля сонцевих конїй,
- 215 Замїєць травнїї їм є золотїста амброзія завжди;
Се вони, втомленї, пють і дає вона сили до працї.
От коли конї єго по небєсним левадам пасли ся,
Нїч же на черзї була, завїта тоді бог до коханки
В хату її, як надяг Еврїмонї коханє обличє.
- 220 Він Левкотою уздрїв, що між гуртом дванадцяти дївчїн
Пряла почїнок тонкий веретенцем при сьвітлї малєнькїм.
От, коли мати дала поцїлунок своїї Левкотої,
Мовїла: „Є таїна, відїйдїте дївчата, щоб зараз
В матери права не брать розмовляти сам на сам з дочкою.“
- 225 Тї завважають. А бог, залиєившиєсь у хатї без сьвїдкїв,

- Мовив: „Я той, що з небес поділяю довженні роки;
 Бачу я все, і земля через мене спроможна дивитись
 Око я сьвіта всего, — о яка-ж ти мені до вподоби!“
 Та ужахнулась і з рук веретенце роняє та гребінь,
 230 Жах той надбав їй краси, і Юпітер не гаючись довго,
 Вид свій звичайний узяв і блискучеє перше осяння.
 Дівка-ж, хоч як не була перелякана з'явою бога,
 Зможена сльвом его перетерпіла мовчки зусилле.
 Клітию задрість бере — а до неї коханнечко сонця
 235 Краю немало тоді — і обурена зрадою сонця
 Шкоду розносить вона і повідає батькови навіть.
 Той без малого жалю, байдуже і про те, що нещасна
 Руки благучі свої простягала до сонця з словами
 „Сей от зусилля зробив!“ законав її в землю живую,
 240 Зверху-ж насипав він її із важкого пісочку могилу.
 Тут Гесперіона син розриває могилу проміннем,
 Шлях даючи, щоб свій вид із могили з'явить ти здолала.
 Тільки ти, німфо, давно не спроможна була за вагою
 Чола свого підвести, бо лежала ти тілом безкровим.
 245 Каже, що після вогнів на свого Фаетона, не бачив
 Більше сумного собі господар отих коний крилатих.
 Він же у тіло її надихнуть таки хоче проміннем
 Стільки, як може, життя і тепла єму дати живого.
 От коли заходам всім сперечасть ся доля лихая
 250 Місце та тіло її поливає він нектаром сьвітлим.
 Після сумних жалкувань промовля він: „А в небі ти будеш!“
 Зараз намазаний труп, що з пахучого нектара внив ся,
 Став невимовно м'яким і муріжок у пахоці сповнив.
 Миттю стебло запашне, заложивши у глибі коріння,
 255 Верхом пахучим своїм пробиває важкую могилу.

4. К л і т и я.

- Клітию ту, хоч нудьзі вибаченням було їй кохання,
 Доказу-ж злому — нудьга, привітати не хоче вже сонце,
 Любошам з нею тепер положив він кінець свій на-завжди.
 Тане від сего вона, черозумно віддавшись коханняю,
 260 Німфів не терпить вона, а під небом і в день же і нічтю
 Гола сидить на землі з розкуйовдженим гарним волосем.
 Дев'ять цілісіньких день, не торкаючись трунків і страви,
 Піст постувала вона ранковою росою та слізьми,

- Мов до землі приросла. Задивлялась на вид вона бога.
- 265 В небі єго золотім та до него свій вид повертала.
Кажуть, що тіло її із землею зросло і частину
Коліра зблідність її поверта на безкровість рослини;
Ставши червоною теж, уродила ся квітонька з неї,
Схожа з фіялкою геть. Хоч корінцем тримаєть ся квітка,
- 270 Все-ж бо на сонце глядить і живе в ній до сонця коханнє.“
Мовила, й варта гадок привернула увагу подія.
Іншим здаєть ся брехня, а другі розмовляють, що справді
Здатні боги на таке, але Вакха до них не гуртують.
От, як замовкли усі, вимагають дівки Альцитою.
- 275 Та, перед човном своїм прокидаючи нитки, мовляла:
„Змовчу я, сестри мої, про Ідейського Дафна кохання,
Знають бо всі, що єго роздратована зрадою німфа
В камінь змінила міцний, — так коханців гнітить сумуваннє:
Я і про те не скажу, що колись по новому закону
- 280 Сітон то жінкою був, то якимсь-то чудним чоловіком.
Я і тебе помину, дияманте тепер, моя Цельміс,
Вірну Юпітеру геть і Куретів нащадків від дощу,
Крока, Смілякса мину, що повернено в квіти гарнешькі,
Все помину я і вас здовольню повиною такою:

5. *Салмаціс.*

- 285 Взнайте, ізвідки ідуть про криницю недобрії чутки —
Ту, що частки ослабля, як торкнути ся хвиль її сьвітлих;
Привід ховаєть ся щось, але всім єго вдача відома:
Сина, що в сьвіт привела із Меркуриєм вкупі Венера,
В Іді, в печерах сумних згодували прихильно Наяди.
- 290 Був тому хлопцеві вид, що по нему-б запевно дізнались
Батька та нььки єго, та й наймення від них він одержав.
Він на шіснацятий рік залишив свої батьківські гори,
Іду кохану лишив, що єго згодувала й по сьвіту
Став у пустелях блукать та розмежувать скрізь на краінах
- 295 Річки незвісні єму, поменчаючи пильністю працю.
Він по шляху завіта у Лідійські міста, до Карійців —
Бачить він плесо у них, що і око здолало-б нагледіть
Длину прозору єго: не було там болотного зілля,
Гидких рослин не росло — гостроверхих ряєних очеретин.
- 300 Хвилі прозорі єму, а около єго оточали
Дерну мережки живі та зеленая завжди травиця.

- Німфа у плесї жила, щó була до мисливства нездатна,
 Лук натягать їй було та в бігу пробігать не звичайно,
 Тільки одна із Наяд не була вона звісна Дияні.
- 305 Чутка іде, що не раз підмовляли її товаришки;
 „Ну-ж, Салмаціє, візьми сагайдак у малюнках чи списа,
 Треба-ж дозвілле своє помінять із важким полюванням!“
 Ні, байдуже їй про спис, та міцний сагайдак, щó в малюнках,
 Часу дозвілля вона не міша із важким полюванням,
- 310 Тільки в криниці за те обмива вона тіло вродливе,
 Кучері чеше свої гребінцем Циторійським почасти,
 Радить ся, щó до лиця, та в ясні роздивляється хвилі,
 Чи обгорнувши себе у прозористу сукню хорошу,
 Нишком на листє ляга чи на гарну м'якую травичю,
- 315 Часто збирає квітки, — і як так вона раз їх шукала,
 Вгледіла хлопця того, а побачивши, звабить захтіла...
 Як не зривалась вона, та не перш підійшла, як пильненько
 Все обдивила вона, як оточа її сукня і вираз
 Виду дала, за який спромоглась узиватись за гарну.
- 320 Зараз вона й почала: „Зневіряться не змога, мій хлопче,
 В тім, що ти певно наш бог — Купідон може навіть до того
 Ну, а хоч ти і не бог, то щасливі і батько і мати
 Ті, щó родили тебе, і брати і сестра, коли справді
 Маєш її, і ота, щó давала грудий тобі дбаха.
- 325 Сама-ж щаслива між них, щó могутна тепер через тебе,
 Буде заручниця та, щó її пошануєш ти шлюбом.
 Хай вона в тебе і є, а мене покохай ти потайно!
 Тільки-ж немає, так я увійду тобі в хату до шлюбу!“
 Змовкла Наяда на сім. Счервонів засоромлений хлопець,
- 330 Він про кохання й не знав і червоність єго оздобляла:
 Колір буває такий тільки в яблук, щó висять на сонці,
 Чи на слонових кістках, щó з малюнками є, чи на кулі
 Місяця чорній, коли дзенькотить задаремне мідянка.
 Німфа блага без кінця хоч братерських цілунків і навіть
- 335 Руки на шию єму, мов з словової кістки складає
 „Геть, чи я зараз втечу та покину тебе!“ він мовляє,
 Жах Салмаціє обгорнув: „Відаю тобі, каже, мій гостю,
 Сії околиці всі!“ — і пішла, мов відходячи зовсім.
 Тут, озираючись все, заховалась в густім вона гаї,
- 340 Де похилила ся вмить та навколїшки зараз припала.
 Хлопець, в гадках, що ніхто не пантрує єго у долині,
 Ходить туди та сюди та в хвилястї хвилі стромляє

- Кінчик малої ноги, чи по кісточку ступінь біленький,
 Потім, не гаючись, він, причарований хвилями тими,
 345 Одіг м'якенький скида з молоденького тіла додолу.
 Раптом уміла тоді та побачивши голиї форми,
 Палом взялась Салмаціс. Загискрили ся очи у неї,
 Так як те сонце горить, коли нарис єго злotosяйвий
 Сьвітлим проміннем блищить в супротивному гарнім сьвічаді.
- 350 Більше баритись не міць, відклада вона втіху заледве,
 Прагне обіймів палких і тримає себе через силу.
 Плеснувши хутко себе по хорошому тілу рукою,
 Кинув ся хлопець у струм; гребучи у долоні обидві,
 В сьвітлій блищить він воді, мов статуя з слонової кости,
 355 Вкрита зверху шклом, що виблискує крином сріблястим.
 „Я подоліла, ти мій!“ загукала з води тоді німфа,
 Сукию відкинула геть і, в ірозорії кинувшись хвилі,
 Хлопця трима у борні та зрива проти волі цілунок,
 Знизу руками хапа, до грудній доторкаєть ся гнівних,
- 360 Тулячись все до хлопця з одного та із другого боку.
 Врешті єго, що бажав відорватись від неї та зникнуть,
 Вся, мов змія обвива, що тримаючи, царська птиця
 Вгору підносить її, на лету вона спутує ноги,
 Голову теж, та хвостом сповиває широкі крила.
- 365 Тако-ж звичайно й повій обгортає цівки деревинам;
 Так і поліп у воді ворога захопивши, тримає,
 Гострі, міцні палюшки із усіх своїх боків пустивши,
 Бореть ся все-ж Атлантид, відмовляючи їй в раюванні.
 Горнеть ся та до хлопця і, усім пригорнувши ся тілом,
- 370 Наче прилипла й мовля: „Безсумлінний, хоч як не змагай ся,
 Ти вже мене не втечеш; повеліть же боги, щоб ні єдний
 День ні від него мене, ані єго одвів тут од мене!“
 Її і вволили боги: У обох їх тіла, помішавшись,
 Вкупі з'єднались тоді і єдину подобу придбали.
- 375 Так, коли бачили ви, оповиті корою дві гильки,
 З'єднані вкуну одну одностайно виростають зростом.
 Скоро їх гарні тіла у тісному з'єднались обіймі,
 Скоро не стало з них двох, а зробилось ні жінка, ні хлопець,
 Стали ні другим ні тим, а обом удавати ся вкупі.
- 380 От як у хвилях, що в них чоловіком спускавсь він, із себе
 Вдрів половину одну і пом'яклі частки свого тіла,
 Руки простягнувши вперед, не в хлопчачих, як перш було, згуках,
 Вимовив Гермафродит: „Обертаюсь до вас я з благанням,

- Батько та мати мої, що від вас я одержав наймення,
 385 Хто-б з чоловіків отут не скупавсь у криниці, то вийде
 Півчоловіком нехай і, торкнувши ся хвиль, розслабіє!⁴
 Ті завважають єму і воляють двухтілого сина
 Волю і в ліки якісь обарвляють прозору криницю.
 Вже повіданню кінець... і, як перш, Мінієво сімя
 390 Працю ірветь ся робить, зневажає богів та їх сьвято.
 Раптом тимпани дзвінкі, невидимі для них, зарипіли.
 Гуком своїм голосним загреміли дзвінкучі сурми,
 Мідь без ушину дзвенить; і запахли шафран тут і мірра
 Тут — як зневіря бере — почали зеленіти в них прядки;
 395 Звиснувши, наче в повій, убирають ся сукні у листє.
 Частка іде в виноград і оте, що було тут питками,
 Робить ся гропами все і з основи виходить корона.
 Пурпур яскравість дає виноградним кетягам сьвітлим.
 Дини кінець тоді був і надходила доба, в яку
 400 Ти не здолав би узвать ні пільмою ні сьвітлом звичайним.
 З сьвітлом сусідним про те межувала ся нічка непевна.
 Раптом хитнулись дахи, лихтарі уявились огненні,
 Потім будівля уся запалала з червоного сьвітла, —
 Зараз у ній заревли неправдиві зьвірів подобі.
 405 Сестри пильнують давно у задимленій хаті сховатись,
 Всюди по різних місцям від вогню утікають та сьвітла.
 Поки-ж шукають пільми, сповиває сустави їм плінка,
 Руки вкривають ся їм у тонесеньке піря чуднеє.
 Як вони певний свій вид несподівано тут загубили,
 410 Знать їм боронить імла; не давала їм лехкости піря,
 Все-ж вони можуть собі на прозорих тримати ся крилах.
 Пробують мовить вони, але голос, рівняючи з тілом,
 Дуже тонкий вилина і в сичанні несе жалкування.
 Сьвітла не люблять вони і живуть не в гаях, а під дахом.
 415 Ливуть вони у ночі і від вечіра мають наймення...

6. *Атамант та Іно.*

- Тута по Тебах усіх божество сего Лібера справді
 В памятку дуже було і по матері тітка усюди
 Силу его повіда, — із усіх вона сестер не взяла
 Горя того, що вони, але ті їй дали сумування.
 420 Взнавши з етеру свого, що пишалась вона своїм сином,
 Далі з'єднанням сьвятим з Атамантом божеським, Юнона

- З гнівом не вдержить ся більш і мовляє: „Від циндрі нащадок
 Міг Меонійських пловців повернуть і загнати у море.
 Матері-ж дав він порвать у питомого синочка нутро,
 425 Дав він і трьох Меонід обгорнути у крила новії, —
 Ну, а Юнопа хіба не здола вже нічого, крім плачу?
 Досить хіба мені се? Так в сему моя тільки могутність?
 Сам же він вчить, що робить, — і від ворога зиск научитись!
 Міць божевілля свого пояснив же він бовівством Пентея,
 430 Чому-ж не можна. Іно до сего лютування підмовить?
 Чом збожеволить вона на зразок своїх рідних не зможе?
 Є десь похилений шлях із заклятою тїню від тису,
 Просто він в пекло веде по краінам німого мовчання.
 Стік нерухомий отам тумани випускає, і тїни
 435 Гуртом ввіходять туди і примари, як решта з поминок.
 Зблідлість і біла зима нерильницькі місяця тут займають,
 Тїни-ж не знають, де шлях, що веде до Стигийського міста,
 Де розлютованій Діт верховодить у чорній палаті:
 Тиць переходів усіх і відчинені брами з-усюди
 440 Має те місто бучне, — і, як море вбира в себе річки,
 Так оті душі і Діт до бажаного місяця приймає.
 Просторо тут задля всіх і додаток в юрбі непримітний.
 Веюди блукають отут безкістяні, безкровії тїни,
 Частка іде на майдан, а друга на подвіря до пана;
 445 В штуках працюють другі стародавнього побуту ладом,
 Частка-ж відома тут в заслужованій карі конає.
 Іанок лишивши небес, заміряєть ся линуць до пекла,
 Повна образи в душі Сатурнійка велика Юнопа.
 Ледве вона увійшла і придавлений тілом сьвяченим
 450 В пеклі рундук застогнав, як підняв тоді Цербер три пащі,
 Гавкнувши тричі собі. Виклика тоді сестер Юнопа
 Ночі питомих дітїй, — божество невблаганно жоретоке.
 Мовчки сиділи вони біля замкнених дверей на засов,
 Злої фурдши тиї та зміюк із воюся чесали.
 455 От, як пізнали вони у сутїнях темрявих Юнопу,
 З місяця богинї знялись, прозивалось їх місце Злочинниця.
 Тут своє нутро Тітой віддавав шматувать і на девять
 Гоний розтягнений був. Та і ти не спроможний, Тантале,
 Взять та напитись води, деревина втіка, нахилившись.
 460 Ти-ж то береш свій тягар, то женеш, щоб не впав він, Сизіфе,
 Вертить ся тут Іхнон і то стежить себе, то тікає.
 Белові дочки, що смерть загадали двоюрідним браттям,

- Воду усе дістають, що губить їм судилось на-завжди.
 От як Сатурна дочка озирнула усіх їх сердито,
 465 Перш Ікеіона над всіх, а далі вже за ним і Сизіфа,
 Мовила потім: „Чого із братів осе рідних єдиний
 Кару довічно терить, а того Атаманта гординю
 Пишний палац обійма, отого, що мене й чоловіка
 Призрив?“ і тут виявля до шляху та ненависти привід,
 470 Вкупі з бажанням своїм, а бажає вона, щоб од нині
 Кадмів палац не стояв, та щоб в гріх утягли Атаманта.
 Владу, благання усе у єдине сполучивши місце,
 Сестер схиляє вона. А коли закінчила Юіона,
 Кучері сві свої похитнула тоді Тизифона,
 475 Скинула з вигляду змії, що тепер боронили її трохи,
 Далі мовляла оттак: „Задля чого нам довге зневіря?
 Те, що звеліла, лічи, що єго вже ми виконать встигли,
 Кинь же не любий наш край і вернись до хорошого неба!“
 Радо Юіона пішла і її, що ввіходила в небо,
 480 Ірис ясна Тавматіс росяною обмила водою.
 Тут, не барившись, бере кровяний свій ліхтар Тизифона,
 Сукню свою надяга, що із крови уся счервоїла,
 Потім гнучкою змію обкрутивши собі за припояс,
 З хати виходить кудись, а за нею сльідкують Ридання,
 485 Страх, сумотний Переляк і страшне на виду Божевілля.
 Стала на ганку вона: Болійські лутки, як кажуть,
 Зразу хитнулись тоді і Аверські двері поблділи
 Сонце раптово втекло. Перелякана чудом дружина,
 Сам Атамант у страху. Готувались іти вони з дому.
 490 Тільки Еринія се, зашпиривши їм поступ, на дверях
 Руки хитнувши далі, оповиті кучмою зміїв,
 Чолом хитнула у-мить... загреміли всі змії від сего,
 Частка на плечах лежить, а другі обвили ся по грудях;
 Страшно ті змії сичать, з язика випускають отруту.
 495 Вирвала двох вона змії із волося свого і відразу
 Кинула схопленням їх смертодайною нині рукою.
 Лазять ті змії Іно та її Атаманту по лону,
 Думи вдихають важкі. Не дають вони тілови рани,
 Розум оден тільки їм невблаганній чує удари.
 500 Теж і отруту рідку принесла із собою потвора,
 Вохкість єхидни лиху та зашпирену Цербера пащу,
 Темні помилки якісь, забуття божевільного глузду,
 Слезь, злочинство важке, божевільне кохання до вбивства;

- Все воно стерте гуртом, і усе помішавши із кровю,
 505 Давши їй цікути туди-ж, в казані вона міднім зварила.
 Доки-ж ті мліють в страху, налива вона в груди отрути,
 Лютости злої і та досяга в глибочинь їм у серце.
 От, замахнувшись нераз ліхтарем у єдиному колі,
 Збурені в серці вогні запала вона знов їм вогнями,
 510 Так з одоліщем вона, по наказу зробивши, зливає
 В темряву Діта сумну, а змію, що взяла, відвязала.
 Зараз гука Болід, у палаті лютуючи бучній:
 „Гей товариство сюди! Розтягайте в гаях сих тенета
 Львицю жерстоку отут із двома я лвенятами бачив!“
 515 Він, божевільний, біжить, мов за звіром, слідком за подружам;
 Хлопця Леарха свого, що сьміявся, простягав рученята,
 З рук він від неньки хапа і, аж тричі крутнувши в повітрі,
 Наче меткую прашу, розбиває об скелю міцную
 Хлопцю маленькому вид. Оттоді потурбована ненька
 520 Горе зробило се їй, чи розлита по тілови трута, —
 Тяжко завила у мить і побігла з розлитим волосем.
 Другого хлопця свого Меліцера в руках затримавши,
 „Вакхе, мов-ж се“ гука. І всьміхнувшись при йменні Лієя,
 Каже Юнона: „Нехай, користуй ся з годованця нині!“
 525 Скеля над морем стирчить підмивають підніжжя їй хвилі,
 Хвилі, що близько течуть захища від дощів вона завжди;
 Шпиль її виїняв ся геть, простягаючи чоло до моря.
 Збігла на скелю Іно — надало божевілля їй сили;
 Потім у море вона, непорушена страхом ніяким,
 530 Кинулась з хлопцем своїм — і від неї заціпились хвилі.
 Сьвітла Венера тоді в жалкуванні про горе онука
 Батька свого улеща: „Божество над водою, Нептуне,
 Ти, що найперший добув після батька могутного владу,
 Я в тебе нині прошу — пожалуй над моїми ти дітьми!
 535 Бачиш, унали вони в Іонійське незміряне море,
 Лиши богами ти їх, і від моря-ж я ласки зазнаю,
 Певно, коли я була в глибині єго піною перше,
 Так що від неї мені залишилось і грецьке наймення!“
 Згодив ся з нею Нептун і узяв від сердешних небавом
 540 Все, що вмирує було, та величності гордої дав їм,
 Вкупі-ж із видом новим дарував він нові і наймення,
 Їй Левкотої імя а хлопцятку її Палемона.
 Сестри Сидонські усі, скільки духу за нею подавшись,
 Сьлід найостанній їй на початку побачили скелі.

- 545 От як про смерть її злу не лишалось зневіря, Кадмейки
 Руки ламать почали та ірвати волося та сукню.
 Стали богиню вони дорікати у лютости зайвій,
 Далі в неправді лихій. І, не стерпівши лайки, Юнона
 Мовила: „Я з вас самих пороблю собі памятку гніва!“
- 550 Діло за словом іде і ота, що до Іно своєї
 Більше прихильна була, прогукала: „Плигну-ж я у море,
 Там бо й цариця моя!“ і як хтіла плигнути вона в хвилі,
 Щось затримало її і зрослась вона з скелею міцно.
 Друга, що хтіла себе побивати звичайно у груди,
- 555 Вчула, що руки її, що бажала хитнуть вона, сціпли.
 Та, як до хвиль золотих простягла вшадково долоні,
 Стала камінем важким, але знов простяга їх до моря.
 Другій, що стала ірвать запустивши всі пальці, волося,
 Міг би ти бачити, як затверділи на кучерях пальці.
- 560 Як з них порушив ся хто, то й zostав ся із тим таки рухом.
 Птахами стали одні, і вони, Іменідки, тепера
 Крилами хвиль розкішних доторкають ся скрізь на безодні.

7. Кадм та Гармонія.

- Син Агенора не зна, що дочка із хлопятком маленьким
 Стали в воді за богів. Приголомшений горем великим,
- 565 Низкою лютих подій, що ему доведо ся побачить,
 Вийшов із міста главар, мов гнітила місцини его доля,
 Тільки не власна своя! У лихому забитий блуканні,
 Вкуні з дружиною, він досяга Ілїрійського краю.
 Стиснені віком лихим, про минуле питомого роду
- 570 Згадують в тиші вони, перелічивши праці в розмовах.
 Кадм промовля: „Та хіба-ж не сьвячений той змії, що его я
 Списом своїм пронизав як, прийшовши від краю Сидона,
 Зуби его по землі, мов насінне новеє, посіяв.
 Що-ж, коли дбанне богів відомща мене праведним гнівом,
- 575 Хай же, молю вас, і я, простягнусь, мов змія, тепер нутром!“
 Мовив, і чує, що він, мов той звір, витягаєть ся нутром,
 Чує він, як і луска вироста на грубій ему шкурі,
 Чорнеє-ж тіло его у зелених мінить ся краплинах
 Пада грудиною він і ті ноги, що зразу стягли ся,
- 580 Тончати стали ему гострячком, що закруглений з краю.
 Руки-ж zostались ему; простяга він, останок свій, руки
 З слізьми, що бігли ему по людському обличчі, та й каже:

- „Жінко, наблизь ся сюди, нещаслива дружино, наблизь ся!
 Доки я маю хоч що, доторкни ся до мене і руку
 585 Поки я маю, візьми, бо небавом тут змії її вхопить.“
 Хоче він мовити більш, та язик ему довгий розліз ся
 Раптом на двоє частин і бракує вже слів ему більше,
 Кожного разу, що він жалкувати бажає, сичить він,
 Сей ему голос оден залишила для вжитку натура.
 590 Бючи у груди себе, загукала нещасна дружина:
 „Кадме, зостань ся та скинь безталанну страшну сю подобу!
 Кадме, де ноги твої, де поділи ся руки та плечі?
 Поки балакаю я, то зникає твій колір і вид твій,
 Чому-ж боги, і мене не повернете те-ж ви у змія?“
 595 Мовила; він же лизав у дружини своєї облича
 Пильно до лона її, мов пізнавши її, припадав він,
 Любо її обіймав, обгортав, як звичайно, її тіло.
 Всякий, хто був (а було-ж товариство отут) полякав ся,
 Та-ж пригортає усе луцану ему шию та гребінь.
 600 Раптом їх двоє стає і, з'єднавши ся, геть вони лізуть,
 Доки в таємні місця до сусідних гаїв не долізли.
 Зміям не страшно людей: не тікають вони і не ранять,
 Тамлять занадто вони, що були і вони-ж таки людьми.

8. Персей та Атлант.

- Був їм потішним тоді, як вони повернулись у зміїв,
 605 Любий онук, що приймав переможцем від Індії шану.
 В гарних будовах церквах шанувала єго і Ахая.
 Тільки Акрізії оден, з Абантядського роду нащадок,
 Їм зоставав ся тепер, що не хтів в Арґолійське місто
 Бога пускати і повстав не бажаючи з гордошів взнати
 610 Сина Юпітера в нім. За Юпітера сина не важить,
 Він і Персея, що дощ золотий єго дав для Данаї.
 Швидко-ж Акрізії гордун — оттака бач у щирости сила,
 Тим, що згнівив одного і не визнав за онука другого
 Кається став: одного у високе захоплено небо,
 615 Другий же, взявши собі від змії незабутні здобутки,
 Крилами став розбивать неоглядне повітря легеньке.
 От переможцем як він над Лібійськими линув пісками,
 Впали краплини крови із великої твари Горгони.
 Грунт осе сімя прийняв і пішли з нею змії плодитись,
 620 Тим і багато там змії і вони ті місцини з'їдають.

- Там то, витаючи скрізь від вітрів в простороні безкрайї,
 Він і туди і сюди, мов хмарина літа водяная,
 Дивить ся звідти на низ — на далеко закинену землю,
 Дивить ся з ясних вишин і облїтає кулю земную.
- 625 Тричі аж Арктосів тих, як і Ракові клешні, він бачив,
 Часто носило єго то на Схід то на Захід далекийї.
 Близивсь до краю вже день і, лякаючись ввіритись ночі,
 Став у Гесперії він у широкій країні Атлянта,
 Там і спочив він собі, коли тут викликає Люціпер
- 630 Зорі ясної вогні, а Зоря колісницю дняную.
 Жив тут Япетів Атлянт, що усіх перехожував надто
 Тїлом великим своїм; в кермуванні єго пробували
 Землі та той Океан, що змордовані Сонцеві конї
 В хвилі ввїходять єго і прийма він потоглені віси.
- 635 Сила овечих отар та товару блукало по нивам,
 Жадне сусїдство для них не було заборною пастись
 Тута були й дерева з проміннястого злота, зелені, —
 Яблука їм золоті покривали навислії віти.
 „Пане, промовив Персей, коли цїниш ти роду величність,
 640 Знай, що на долю свою народивсь я з Юпітера роду.
 Любиш ти вчинки бучні, — подивуй ся моїм, і, прошу я,
 В мене тепер відпочить!“ — Пригадав він старе віщування,
 Те, що Темїда колись возвістила з сьвятого Парнасу:
 „Приїде, Атлянте, доба, коли дерево злота рїшить ся,
 645 Син же Юпітера сам обере собі здобичі славу!“
 От з переляку Атлянт отача свої яблунї муром,
 Далі їх всі віддає доглядати страшному дракону,
 Всїх, що чужими були, — відганяє з родини він геть-то,
 Потім Персею мовля: „Утікай відсіля, бо ні слава
 650 Вчинків брехливих твоїх, ні Юпітер тобі не поможе!“
 Він ще й зусилля додав, та Персея, що в дверях барив ся,
 Лаяв у-раз і прохав, заміряючись вишхати з хати.
 Силою менчий єго — бо зрівняєть ся хто-ж із Атлянтом?
 Той промовляє: „Коли зневажаєш мою ти прихильність,
 655 Сей подарунок візьми!“ Повернувши ся, з лївого боку
 Він єму швидко з'явив препогане обличє Медузи.
 Хоч і могутний Атлянт, а зробивсь він горою — за скелї
 Стало волося єму, за шпилї єго плечї та руки.
 Те, що як чоло він мав, — на горі тепер шпиль невисокийї.
- 660 Стали камінєм кістки, і побільшений весь неомїрно,

Виріє у велетня він — як боги присудили — і небо,
 Вся неосязна блакить на нему спочиває з зірками.

9. *Андромеда.*

- В вічні фурдиги свої позагонив вітри Гіпотадеє;
 Батько-ж, привідця до праць, найясніший по сьвітлу Люціфер
- 665 В небо високе зійшов. А Персей, приладнавши до ступнів
 Крила на двоє боків, та покривлену зброю узавши,
 Ноги порушив свої і у сьвітлім етері полинув.
 Геть залишивши кругом незлічені повсюди народи,
 Бачить Цедейський він степ та народи в нему Етиопські,
- 670 Де невблаганий Амон повелів без усякої шкоди
 Кару за пеньчии язик переносить по-вік Андромеді,
 Скоро уздрів Абантяд, що до гірської скелі руками
 Міцно пробита вона — і коли-б вітерець той легенький
 Кучерів їй не хитав, та не змogli їй очі з ридання,
- 675 Мармором дівка-б здалась... Непримітно зайнявши ся палом,
 Він тут зомлів і увесь, зачарований вродою дівки,
 Крилами навіть забув у повітрі ясному махати.
 Мовив, спинивши ся, він: „Не таких пак кайданів ти варта,
 Варта бо тих кайданів, що єднають коханиців незрушних,
- 680 Ке-лиш промов ти мені наїмення своє та родини,
 Потім про сі кайдани!“ — І мовчить вона вперше, як дівка,
 З парубком годі мовлять, і як би не закуто їй руки,
 Вид засоромлений свій заховала-б вона у долоні.
 Тільки що й можна було — наливають ся очі їй слізми.
- 685 Після усіх вимагань, щоб не став він гадать, що вона щось
 Хочє від него сховать, виявляє себе та родину,
 Далі і теє, що як гордувала їй ненька у вроді.
 Ще й не згадала всего, як вода замуїла і раптом
 Винирнув звівір неземний з неомірної глибі морської.
- 690 Море широкєє він під страшною грудиною має.
 Скрикнуло з ляку дівча. А засмучені батько та мати
 Теж тут нещасні стоять, — і біду заслужила сю матір!
 Тільки не поміч вони, але плач та невтриманий стогін
 Доні приносять сюди, до прибитого тіла принавши.
- 695 Гість промовля їм: „Для слів залишить ся вам часу доволі,
 Помочі-ж омаль єго. Коли стану її я бажати, —
 Я, щоб ви знали, Персей, що з Юпітера роду вродив ся,
 Потім від неньки, що їй надавав того злота Юпітер,

- Дужий Персей, що здавен подолів ще змясту Горгону,
 700 Той, що на крилах посьмів в просторонь залетіти етерну,
 Певно, що я вже, як зять, шанування одержу над других.
 Я-ж до свого талану і послугу додам, як дозволять,
 Тільки умовлю ся я, щоб зрятовану взяв я для себе.
 Згодні з умовою ті, та і хто-б таки став тут вагатись?
- 705 Батько та матір її обіцяють за посаг і царство.
 Наче великий байдак, що озброєний пасом мідяним,
 Хвилі зрива на бігу та женеть ся запрілим юнацтвом,
 Так і страшений той звір, розбиваючи натовпом хвилі,
 Був на остільки від скель, як праща Бамарська може,
- 710 Ціню окутая вся в простороні повітря полинуть.
 Раптом юнак молодий, від землі відіпхнувшись ногами,
 В гору полинув до хмар; і як тільки на поверсі моря
 Людська з'явила ся тїнь, то метнулась на тїнь ту потвора.
 Наче Юпітера птах, як побачить в порожньому полі
- 715 Злого дракона того, що до сонця вивертує спину,
 Ззаду кидаєть ся вмить, а щоб той не звернув свою пашу,
 В шию єму луцану пазурі устромляє жорстокі,
 Так просторонь у горі в швидкокрилім розкраявши леті,
 Кинувсь на звіра Персей і як той з переляку ірвав ся,
- 720 В лїве плече єму він устромив аж до ручки залізо.
 Вчув отой рану важку і, піднесши ся, лине в повітря,
 Потім у воду плига, то на лад, як той кнур у запалі,
 Вертить ся він, як єго, брешучи, налякали собаки.
 Сей же за хуткістю крил від зажерлих лине кусаннів,
- 725 Навіть, куди ще здола, чи то в спину, що вбрана у мушлі,
 Чи у ребристі боки, чи туди, де хвостом він тоненьким
 Рибою зразу стає, — уража він мечем серповидим.
 Цілі потоки води, що з червоною змішані кровю,
 Звір той із рота ілє, у Персея обтяживши крила.
- 730 Більше не зможе Персей покладатись на змочені ступні
 Скелю побачивши там, що шпилем своїм завше виходить
 З моря, як тихе воно, і зникає, як море хвилює,
 Він, обіпершись об ню і тримаючи шпиль у лівниці,
 Цілих чотири разів застромля її у нутро залізо.
- 735 Галає та оплески тут береги покривають, а далі
 Гірські палати богів, і радіють, віншуючи зятя,
 Бачучи поміч в нему задля роду свого Касіопа
 Вкупі з Цефеем своїм. Від кайданів важких темер вільна,
 Дівка вперед виступа — нагорода і привід до праці.

- 740 Той, засербнувши води, обмива побідженником руки,
Щоб же жорстокий пісок голови, що з зміями, не мулив,
Листе на землю кладе, розстилає морські рослини,
Потім складає на них Форцініди Медузи облича.
Гарний іще очерет та живучої вохкості повний,
745 В звіря всю міць водобрав і ствердів, доторкнувшись до него,
В віти свої та листки нечувану міцноту набувши.
Пробують німфи морські на прутах багатьох осю з'яву,
Весело бачуть вони, що і в них оте саме зробилось, —
От вони сімя із них, розкидаючи, плодять по хвилям.
750 Вдача коралям така зостаєт ся іще і пониї,
Зараз твердіють вони, як торкнуться ся повітря і завше
В морі рослини м'які понад морем твердіш над каміння.
Трем аж богам заклада із дернини він вівтарів стільки-ж,
Лівий Меркурию є, середульший Юпітеру, правий —
755 Дівко зважлива, тобі! Заколов він Мінерві корову,
Богу з крилами — теля, а вола для Юпітера батька
Зараз без посагу він забирає свою Андромеду —
В праці дарунок оден; Гіменей і коханне хапають,
Вмиє ліхтарі і вогні набирають ся пахоців рільних.
760 Висять по дахам вінки; пролунали і ліри дзвінкі,
Сурми та сьпіви дзвенять, як самий найщасливіший доказ
Душ розвеселених їх; розчиняють ся двері в середці
В гарній палаті злотій і найзначні Ціфенці сїдають
Учти справляти в царя за столами, що прибрані пишно.

10. М е д у з а.

- 765 Скінчено бенькет бучний і з дарунку шляхетного Вакха
Стали веселими всі; оттоді про звичаї місцеві
Зараз питає Лінцид, про права та удачу народа.
Той, хто єму відповів, запитав: „Найхоробрий Персею,
Слухай, скажи мені, як і яким научивши ся штукам,
770 Голову сюю страшну відкарнав ти в потвори-дракона?“
Тут Агенорид мовляв, що місцина десь є під Атлянтом;
Зовсім безпешна вона, бо захищена валом високим.
Там біля входу жили від Форкаса народжені сестри.
Їм на ужиток далось задля всіх тільки око єдине.
775 От коли одна другій віддавали те око сестриці,
Він єго з хитроців взяв та пішовши ген-ген манівцями
Всюди по скелях твердих та країнах з густими галями,

- В дім до Горгони прийшов. В розмаїтих місцях по дорозі,
Теж по широких шляхах примічав він усюди облича.
- 780 Звівірів та всяких людей, скам'янілих від виду Медузи.
Сам він з облича тії невимовно страшної Горгони
Відбит уздрів на щиті, що носив при собі на лівниці.
Скоро знеміг її сон і тих змії, що вона собі мала,
Голову він їй відтяв; із крові сего дива вродилось
- 785 Двоє братів — Хризоор та Пегаз швидкокрилий до него.
Потім ще він оповів про дорогу свою небезпешну,
Мовив, які він моря та країни з високостей бачив,
Далі яких там зірок доторкав ся він крилами в небі.
Потім він зразу замовк. А тоді вже оден із шляхотних
- 790 Став тут розпитувать, чом із сестер тільки одна Медуза
Мала на маківці змії, позаплітавши їх у волося?
Гість відмовляє: „Коли запитав ти про те, що запевно
Варте нагадано быть, то послухай того, що я мовлю:
Вродою сяла вона і зальотників вабила досить,
- 795 Краще-ж в дівчині над все чарували ті гарні коси.
Навіть людей я стрівав, що і самі ті бачили коси.
Кажуть, що дівку Нептун у будинку Мінерви образив.
От, відвернувши ся геть, і закривши егідою очи.
Дочки Юпітера їй на ехіди помінили волося,
- 800 Так що і нині вона, щоб лякати ворогів полохливих,
Змії, що собі здобула, на грудях своїх завше тримає.

ПІСНЯ ПЯТА.

1. Фіней.

- Доки Данайський герой по середині кола Ціфенів
Сеє пригадує все, — коли бурхотом юрби потроху
Став наповнятися палац — і були не веселі то звуки,
Ті, що уславлюють шлюб, але ті, що віщують нам бучі.
- 5 Бенькет, що вмить повернувся в надзвичайний накоєний гомін,
З морем зрівнять би ти зміг, що єго, покійнее до того,
Сила бурхливих вітрів стурбувала розгойдавши хвилі.
Перший Фіней міжи них, виноватець завзятий до бучі,
Спис яєновий хитнув із настрільником мідним і мовив :
- 10 „От я з'явив ся тобі, за дружину захоплену местник, —
В мене не вхоплють тебе ані крила твої, ні Юпітер;
Звернений в злото яєне!“ — І як він заміряв ся метнутись,
Зараз Ціфей загукав : „Почекай бо, та що се ти, брате?
Що се за думка буйна до злочинства тебе натихає?
- 15 Се за послугу хвала? Так оттак за злочинство ти платиш?
Ти коли правду збагнеш, то її й не Персеєм узято,
Ні, божество Нереїд і Амон рогоносець і потім
Сеї дивогляд, що із хвиль годувати ся з мене приходив,
Доню взяли і тоді ухопили-ж її, як по правді
- 20 Мусила згинуть вона. А чи може і справді ти хочеш
Згину страшного її, щоб потішитися батьківським горем?
Певно, не досить тобі, що вона тобі звязана на віч,
Теж, що її молодий запомоги не дав їй із дядьком?
Може болітимеш ти, що другий зрятував її в горі?
- 25 Може ралець відбереш? Коли він тобі здав ся великим,
Чом не шукав ти єго на горах, де її привязали?

- Нині-ж дозволь, щоб отой, хто благав, через кого похилість
 Є не убога мені, получив собі все по умові
 Далі збагни, що єго не тобі, але смерти обрали.“
- 30 Той ані пари із уст, — і на него та ще на Персея
 Очи по черзі здійма, несвідомий, кого уразити?
 Трохи похаяв ся той, похитав собі списа в міцності,
 Скільки надбав єму гнів, і в Персея метнув єго марно.
 Спис той на ліжко попав... і як скочить Персей тоді з ліжка,
- 35 Зараз виймає він спис та на ворога кида і певно
 Ворогу груди-б розбив, коли-б той не сховав ся за вітвар.
 Так що аж сором! єму запоміг, злочестивцеви, вітвар!
 Тільки-ж не схибив той спис, а встромив ся він Ретови в чоло.
 От як сердешний упав та залізо з кісток своїх вийняв,
- 40 Став він тоді тріпотіть та столи в свою кров поливати.
 Тут розходилась юрба, розпаливши ся гнівом безкраім,
 Кинули зброю усі і знайшли ся такі, що й Ціфея
 З зятем забити хотять. Але тут за ганок будинка
 Вийшов Ціфей і мовляв, для свідоцтва покликавши правду,
- 45 Віру й вітальців богів, що без него бо скоїлось все тут
 Зараз Паляда прийшла і закрила егідою брата,
 Мочі єму даючи. Був тут Атис, Индус, що Лімната,
 Гангеса-річки дочка, спородила в скляних єго хвилях.
 Вродою кажуть, пишній розкішним та коштовним убраннем
- 50 Він ще більшив її — на сімнадцятій був сє він весні.
 В тозі Тирийській він був, по краям облямованій злотом.
 З шії спускалось єму позлотисте хороше намисто
 Гарная шпилька стремить у волосі, що змочено в мирру.
 Навчено кидать єго, як найдалі, свій спис та влучати
- 55 Просто у влуку свою, але лук натягав він ще краще
 Тут, коли хлопець згинав у повільній руці своїй роги,
 Взяв головешку Персей, що в вогні серед хати куріла,
 Взяв та й ударив єго, та й розбив до кісток єму чоло.
 Скоро уздрів Лікабас, що Атис із хорошим обличчєм
- 60 Плаває в темній крові, — Лікабас, товариш єму близький.
 Був і кохання свого не таїв таки щиро до него,
 Він заривав над хлопцям, (що від рани жорстокої нині
 Випустив дух та життя), захонив собі лук, що трудив ся
 Атис над ним, та мовляв: „Боротьба тобі буде зі мною,
- 65 Ти не радїти меш більш від сконання юнака, за него,
 Невість ти бо придбав.“ Не устиг він всего і промовить,
 Гострая рантом стріла з тетиви продзвенїла у него.

- Той відхилився і стріла у згортки єму в одіг попала.
Зараз Акриза онук повертає меч, що уславивсь.
- 70 Вбивством Медузи страшним, і стромля Лікабасови в груди.
Той перед смертю, як ніч закривала ясні єму очи,
Глянув на Атиса вмигъ, нахилив ся до него і зразу
Втіху — померти у двох — переніс в замогильнее царство.
Вже Амфімедон палкий Сієніт, Метіона насіння,
- 75 Вже і Форбас — від жаги розпалити криваві бучі,
В крові, з якою давно і земля потеплішала мокра,
Впали, хитнувшись якомсь, а підняти ся їм не дозволив
Меч, що в ребро одному, а Форбантови в глотку захнув ся.
Тільки Ерита того, що сокиру тримав собі гостру,
- 80 Скривленим, гострим мечем не торкав ся Персей, але миттю
Килих великий підняв, що покритий пишним карбуванням,
Був неймовірно важкий і на ворога, повний образи,
З розмаху кинув єго. Обливаючись кровю, сірома
Міцно на землю впада і в сконанні тріпоче затилком.
- 85 Потім Персей уража Полїдемона Семіраміди
Бє Абориса далі та Ліцета, що син Сперхіона,
Флегія Кліта вража та Гелїка з розкішним волосєм.
Куни-ж великі мерців, що навалено тут, він топче.
Тільки Фіней не посьмів в суперечку на ворога стати.
- 90 Він своїм списом хитнув, та помилкою кинув на Іду
Сей же від буч відмагавсь та до зброї не йшов ні за кого.
Грізно тоді дивлючись на Фінея, уражений більно
Мовив: „Коли ти мене в боротьбу затагаєш, то взнай же,
Хто тобі ворогом став, і за рану придбай собі рану!“
- 95 Зброю він кинути хотів, що із рани дістав, та в несилі
Раптом додолу упав похолонулим тілом безкровим.
Перший опісля царя із Ціфенців уражений списом,
Впав від Клімени Годіт; Протенора Гіпсей уражає,
Лінцід Гіпсея вбива. Ематіон стояв тут похилий,
- 100 Той, що богів шанував та кохав ся у щирій правоті.
Старість боронить єму воюватись, за те він словами
Бучу веде: похожа та кляне ворохобню злочинну.
Діду, коли, тремтячи, обіймав він долонями вівтар,
Голову Хроміс одтяв і вона тут на вівтар упала.
- 105 Там півживим язиком прогула вона проклін, а потім
Душу свою віддала на вогні, що на вівтарі жеврів.
Потім близнята-брати Бротеас та Амон, що на рани
Зовсім не здатні були-б, як-би паси їх меч подолїли,

- Вбиті Фінеєм були; і Амніка убито, що завжди
- 110 Був у Церери жерцем та у білу скіндячку вбирив ся.
Вмер, Япетіде, і ти, не такого призначення вартій:
Ліра та сьпіви тобі задля мирної справи прийшли ся,
Ти бо одержав наказ ухвалить собі учти та сьвята.
Мовив до него Петап, коли геть він стояв та руками
- 115 Мирную ліру тримав: „Догравай між Стигійськими тіньми
Сьпіви свої!“ — і чингал застромив у висок ему лівий —
Пада й хапаєть ся той за дзвінкучії струни на лірі
Пальцями, мерлими вже... і сумні тут вчули ся сьпіви.
Тільки не хтить Лікормас, щоб сьпівець без відомети загинув.
- 120 Грубу він кляжку вхопив з приворотні направо і зразу
В череп ударив єго у середину саме і вбивця,
Наче зарізаний віл, повалив ся додолу забитий.
Хоче Цініфій Пелат одірвать для побиванки кляжку
З лівої двері, але між зусиллем правицю у него
- 125 Вдарив і міцно прибив Мармаріда Корут своїм списом.
В бік єго Абас штрикнув, але той не упав, а в сконанні
Звис на правиці своїй, що була до дверей тих пририта.
Впав Меналей, що пішов воюватись під прапор Персея
Згинув за ним Дорилас, найзаможний в ланах Насамонських,
- 130 Силу маєтків він мав: не було ані в кого їх більше.
Пахоців стільки, як він, не збирав аніхто по долинам.
Спис, що на него летів, застромивсь ему в череві зразу,
Се-ж було місце смертне і коли виноватець урази
Бактрій отой Гальцьонеї догледів ся, що він у тремтінні
- 135 Очи зверта і зітха, то мовляв він: „Ото, де лежиш ти,
Май із ланів своїх всіх!“ — і покинув замерлеє тіло.
Списом на него махнув, що із рани ще теплої витяг
Местник лихий Абантяд. Вгородившись у ніс ему зразу
Шпєю виринув спис і з обох її боків з'явив ся.
- 140 Доки борцєви щастить, то Кланіса і Кліття вкупі
Єдної ньєнки спис — уражає він ранами різно.
Кліття бідному спис, що розхитано міцно рукою
В стегна як раз застромивсь, а Кланісу прийшло ся зубами
Спис розгризати... помира Целядон Мендезиець з Астреем,
- 145 Тим, що від ньєнки вродивсь Палестинки і батька якогось;
Навіть Етіон отой, що пробачити міг колись пришле,
Птахом ошуканий був; загибає Тоактеса джура,
Потім Агіртес отой, що убивством заплямлений батька.
Тільки-ж зосталось ще більш; бо в усіх таки замір підняв ся

- 150 Зразу забить одного і умовившись, юрби усюди
Справу ворожу чинять, занедбавши послугу та правду,
Марно за сее стоять і дружина новая і ньька,
Дарма змагаєть ся й тесьть, покриваючи плачем будинок :
Зброї дзвінкучої гук та стогнання забитих глушить їх.
- 155 Зараз Бельона страшна оганьбованих вперше Пенатів
Кровю густою зроша і зупинену бучу провадить,
Всі, що з Фінеєм були, і Фіней одного оточають.
Стріли на двоє боків біля ух та очий пролітають
Швидче й частіше, ніж град у холодную добу зимкову.
- 160 Плічми присунувсь. Персей до великого слуну і ззадї
Захист зробивши собі, повернувсь до ворожої юрби,
Всіх відбиваючи геть. Лїворуч насувавсь на Персея
Дужий Хаонїй Молней, Набатей же Етемон праворуч.
Наче тигриця страшна, що підбурена є з голоднечї,
165 В гірських долинах вчува, як товар галасує й не знає,
Як їй метнутись зручїйш та ірветь ся побїгти усюди,
Так у ваганнї й Персей, чи піти єму вправо, чи влїво,
Кинув Молнея назад і вразив у стегно єго дуже.
Радий Молней, що утік, а Етемон не хоче баритись,
- 170 Він, що у злобї бажав уразить єго вгору у шию,
Мочї розважить не зміг і замірений меч поламав свій.
Скоро-ж він хибно вразив недалеку стрункую колонну ;
Леза відпала в меча і господарю в горло встромилась.
Тільки-ж урази сиї задля смерти далеко не досить :
- 175 Повного ляку єго, що до него сягав свої руки,
Зараз Персей уразив серповидим мечем Цїленїдским.
Скоро побачив юнак, що численність мїцноту подужа,
Мовив він : „Помочі я, бо мене-ж ви неволите самі,
Буду шукать в ворогів. Коли-ж є менї друг межи вами,
- 180 Хай він поверне свій вид!“ і підніс він обличчє Горгони.
„Других собі пошукай, щоб твої уразили їх чуда!“
Мовив Тескел і коли заміряв ся він кинути списом,
Зараз у русї своїм марморовим зробив ся він злїнком
Близький до него Амїкс на грудину Лїнцида заміривсь,
- 185 Повну могутнїших сил, та правниця єму скамянїла,
В замірі тїм нї назад, нї вперед ворухнутись не може.
Потім Нілей, що збрехав, як мовляв, що єго таки справлї
Нїл семидожний родив і частинно сріблом а чи золотом
Сїм розмаїтих ознак на щитї своїм вирізав штучно,
- 190 Мовив : „Персею, поглянь на останок від нашого роду

- Гарну потїху тепер понесеш мовчазливим ти тїням,
Тим, що славетно умреш...“ і останній голосу згуки
Вжерли в розмові его; і подумав би ти, що відвертий
Рот его хоче мовлять, та шляху задля слів він не має.
- 195 Лає усіх їх Ерікс: „Не з волося ви сцїпили Гортони,
Сцїпили від остраху ви, так накинемось швидко і вкупи
Звалимо з ніг юнака, щó у зброї магічній воює.
Зроблено напад, і знов зупинила земля єму кроки:
Постать узбройна его нерухомим зробилась каміннем.
- 200 Всі за послугу вони заробили на кару і тільки
Був тут з Персеєм вояк Аконтей, щó як бив ся за него,
Їяку Гортони уздрів та у камінь міцний повернув ся
Тут Астіяг у гадках, що живий він іще, Аконтея
Довгим ударив мечем... і виразно ті дзвенькнули згуки.
- 205 Доки-ж він все дивувався, як придбав він таку-ж собі вдачу,
Вираз здивований в нім на виду мармуровім лишив ся.
Довго-б прийшло ся мені перелїчувать імя простого
Людю, бо двісті аж тїл зоставалось від бучі і стільки-ж
Видко на полі було скамянїлих від пики Гортони.
- 210 Тут тільки каються став і Фіней за неправедну бучу.
Що-ж тут робити, бо він розмаїтії нариси бачить,
Рідних своїх пізнає і, звучи їх усіх по найменню,
В них запомоги блага та в зневірі торкаєть ся тїл їх,
Мармором тїї-ж були. Відвернувши ся, він у благаннї
- 215 Руки на-бік простяга і мовляє, слухняности повний:
„Ти, нас, Персею, побив, відбери-ж дивогляд свій, благаю;
Чим би вона не була, відбери ти Медузу, щó в камінь
Все поверта, бо мене не зобливість, не царства жадання
Зараз зняли до борні: за дружину підїє я тут зброю!
- 220 Дїло по часу моє, а твоє — за послугу славетніш.
Жалко, що я не згодивсь. Але ти менї, дужий, нічого
Опріч душі не лишай, і зістанеть ся хай тобі решта!“
От коли так він благав, то єму, щó наваживсь багати,
Хутко Персей відповів: „Найлякливий з лякливих, Фінею,
- 225 Те, що я можу зробити, задля тебе се ралець великий,
Я, не турбуї ся, зроблю — не візьмеш ти зусилля від зброї,
Навіть і памятник я довговічний зложу тобі нинї:
Будуть на тебе усі задивлятись у тєстевій хатї,
Хай і дружину мою молодого облича втїшає!“
- 230 Мовив і зараз в той бік, щó Фіней повернувся в него видом,
Він у руці перенїє поторочу — створїння Форкаса.

Марно Фіней силкувавсь повернути обличчя у него
 Шия каміннем взялась, камяніє в очах єму вохкість.
 Тільки єму на виду зістає ся ще вираз благучий,
 235 Руки, простягнені геть і обличчя, слухняности повне.

2. П р е т.

Тут переможець Персей увійшов із дружиною вкупі
 В хату свою і тоді, як захистник та местник за батька,
 Прета застукує він, що прогнав колись брата і потім
 Став собі сам панувать в Аркизійських придбаних будівлях.
 240 Тільки-ж не зброєю тут, ані міцю будівлі, що взяв він
 Силою, Прет не здолав подоліти очий дивогляду.

3. П о л і д е к т.

Що-ж, Полїдекте, тебе, господаря малого Серіфа
 Ні лихоліття других, ні юнацька засвїдчена дужість
 Годї вспокоїть були! Невблаганну бо ненависть в серці.
 245 Має він все і нема неправдивому гніву ушину.
 Даять Персея ти став і казать, що убивство Медузи
 Тільки зусилля одне. „Так ось дам тобі доказ я правди,
 Мовив Персей і додав „поверніте види“, а цареві
 Видом Медузиним він повернув у каміння волося.

4. М у з и.

250 Доси Тритонія все в золотого коханого брата
 Дружкою тільки була. А далі вона в темрявій хмарі
 Гірський лиша Серіфон і ліворуч від Цїнта й Гїяри
 Геть понад морем, де шлях найкорочим здавав ся їй, лине.
 В Теби й ясний Гелїкон. Досягнувши гори і, спинившись,
 255 Так промовляє вона до научених сестер питимих:
 „Чутка до мене сягла про джерело нове, що недавно
 Птиця Медузи єго копитом своїм грубим пробила?
 Се мені привід пути, і жадала я вбачити дію
 Дивну, бо бачила я, що вона спородилась від ньєнки!“
 260 Їй Уранія мовля: „Щоб тебе, дорогая богине,
 В наші краї не ввело, ти нам завжди, богине, приємна;
 Чутка-ж правдива твоя, бо в Пегазі джерела початок.
 Зараз Паладу вона до джерела сьвятого підводить

- Геть дивувала ся та, що з удару явили ся хвилі,
 265 Скрізь обдивилась вона і траву і квітки і печері
 Далі великі кругом таємничі гаї стародавні.
 Житло вона Мнемонїд найщасливішим в сьвітї назвала.
 Її тут одна із сестер промовляти оттакечки стала :
- „Що-ж, коли-б хист тебе твій не тягнув до поважного більше,
 270 Певно-б, Трітонїє, ти приєдналась до нашого гурту :
 Правду ти кажеш, як тут ухваляєш місцевість і штуку.
 Доля приємна у нас, та коли-б ще було нам безпешно !
 Тільки-ж о скільки нема заборони ні в чому злочинству !
 Завжди дівчат нас ляка Піриней, що́ тут крутить ся навіч,
 275 Так що наприклад і я не устигла ще стямитись досить.
 Ниви Давлейські усї та Фокейські лани позаймав він
 Війском Тракийським і став панувать у підбитому царстві.
 Їшли ми до церкви в Парнас і зобачив він нас по дорозі.
 От, вшанувавши нас всїх шанованнем непевним, мовляв він :
- 280 „Гей, Мнемонїдки, (а він розпізнав нас) тривайте по трохи.
 Будьте ласкаві, прошу, від дощу заховайте ся в мене,
 Дощ бо тоді напустивсь, — невмируці заходили навіть
 В менчі, ніж в мене, хати... А завваживши речі й негоди,
 Ми погодили ся з ним і ввійшли у найперші будинки.
 285 Дощ зупинив ся в кінці. Аквилонами зможено Австра.
 Темний хмари усї утекли з золотої блакити.
 Ми вже збирались іти. Піриней же замкнув свою хату,
 Хочє зусилля вчинить, але ми зрятувались на крилах.
 Той же, мов стежить збиравсь, на високу піднесши ся башту,
 290 „Те, що́ вам шлях, і менї, загукав він, служити ме шляхом!“
 Зразу у низ він метнувся з високости своєї і просто
 Видом із башти упав і кістками розбитого чола
 Геннувся, вмираючи він, і залив тоді кровию землю.“

5. П і є р и ò и.

- Муза казала і тут шелестїнне від крильцїв зачулось,
 295 Голос витання з гори із гилек височезних донїс ся.
 Дивить ся в гору вона і шука язиків там дзвінкучих,
 Звідки лунають вони, і Паляда гада, що се люди,
 Тільки се птахи були, — в девятих вони ганили долю, —
 Всї тут на вітах були, переймаючи речі, сороки.
 300 Її, що тут дивом взялась, промовляє богиня : „Недавно
 Збільшили птаство вони, переможені в дужім змаганї :

- Їх на Пелейських лапах Піеросом спорожено значним.
 Неяя Євіппе у них; що разів спорожаючи девять,
 Кликала девять разів в запомогу могутню Люціну
 305 Стали численством своїм божевільні сестри пишатись.
 Через багацько тих міст Гемонійських і потім Ахайських
 Сюди сюди прибули і отак почали тут змагатись.
 „Годі ошукувать вам нерозумними брехнями парід
 Темний: от з нами тепер, коли ви в собі певні, змагайтесь.
 310 Музам Теспійским усім ані співом, ні штукаю годі
 Нас у змаганні змогти, по числу бо ми рівні; чи лишіть
 Зможені нам Агонін та Парнаське джерело Медузи,
 Чи Ематійські лани до Пеонів, що кригою вкриті,
 Ми вам уступимо всі. Хай-же німфи розсудять змагання!“
 315 Сором змагати ся нам, а вклоняти ся ще було гірше.
 Обрані німфи дають заклинання річками і зараз
 Сіли усі на місця, що були із каміння живого,
 Зараз без черги сестра, що змагатись наважилась перша,
 Бучі з богами вславія, ухваля неправдиво Гігантів,
 320 Справи-ж великих богів неомірно силкуєть ся знизить.
 Каже, немов би Тіфой, що із надра з'явив ся земного,
 Страху богам тим завдав, і що всі повернули на втіки.
 Спины вони, аж поки не взяли їх у втомі до себе
 Край Єгиптянський та Ніл, що на сім рукавів поділив ся.
 325 Каже, що ледве туди принесло земляного Тіфоя,
 Вмить обернулись боги у непевні вигляди всякі.
 Дужий Юпітер, мовля, повернуєть в головного отари,
 От через що і Амон із рогами малюєть ся завше.
 Крюком Делосець зробивсь, цапенятком Семелове кодро.
 330 Кішкою Феба сестра і коровою доня Сатурна.
 В ібіса-птаха звернуєть Ціленієць, у рибу — Венера.

6. Т і ф о й.

- Так от співала вона, супроводючи лірою співу.
 Кличуть і нас Аонід. „Але може нема тобі часу,
 Може не вільно тобі прислухатись до нашої пісні?“
 335 „Нї-бо, Паляда мовля, не турбуйсь і мені оповідай
 Лагідно вірші свої!“ — і в гаю в холодочок приїла.
 Муза тоді повіда: „Почали ми й свої тут змагання.
 От Каліона встає і, посплітавши кучері гарні,
 Плющом повиті ряєнцм, награє жалібне щось на лірі

- 340 Вдаривши вміть по струнам, додає оттакі вона вірші:
 „Перша Церера наш ґрунт розвернула закривленим плугом,
 Перша землі наддала делікатнішу страву та овоч.
 Перша закони дала — та і все тут дарунки Церери.
 Я-б її славила тут, коли-б мала спроможність зложити
- 345 Вірші, що варті її, бо хвали-ж вона варта запевно.
 Острів бучний Трінакріс, що лежить на громаді Гігантів,
 В дужій ваготі своїй надавивши їх всі, пригнічає,
 Теж і Тіфона, що сьмів до етеру піднести надії;
 Сей же змагаєть ся ще і силкуєть ся часто підвестись,
- 350 Тільки правицю єму Авзонійський Пелор іще давить,
 Лівую руку Пахін, Лілібей же натиснув на ноги,
 Голову Етна стиска; лежучи отам завжди на спині,
 Кида пісок він і геть викида собі полумя ротом.
 Часто силкуєть ся він від тяжару землі відволатись,
- 355 Скинути міста важкі та великі гори із тіла.
 Тим-то тремтить і земля і лякаєть ся цар мовчазливців,
 Як би в широкую щіль не відверлась земля і знепацька
 Сьвітло, що пройде у щіль, не злякало тремтячої тіни.
 Лиха сего боючись, із темрявих будиноків господар
- 360 Вийшов і в гарнім візку, що запряжено чорними кіньми,
 Дбало об'їхав усі Сицилійського краю підстави.
 От як дізнав ся він так, що ніщо не погрожує впасти,
 Швидко він лишив страхи; Еріціна-ж із гірської скелі
 Вбачила, як він блукав і, обнявши хлопця своє, каже:
- 365 „Зброя і сило моя, Купідоне, мій синочку любий!
 Ну лишень стріли візьми, що усіх ти подужуєш ними,
 Потім сі стріли візьми та ветроми їх у бога, якому
 Царство троїсте прийшлось по призначенню долі недавно.
 Ти-ж бо згожаєш усіх — і Юпітера бога і купу
- 370 Зможених в морі божеств і того, що панує над морем.
 На що-ж нам Тартар минать? Задля чого не хочеш з'явити
 Неніну владу й свою? Третя частка іде тепер сьвіта!
 Бач і на небі уже — а хіба-ж осе стерпіти можна?
 Призрють на нас, бо і там поменчає ся сила кохання.
- 375 Ти ще не бачиш хіба, що Паляда й мислива Діяна
 Геть відкаснулась мене, та і доня Церери невинна
 Буде, як змовчемо ми, а надія на се її вабить!
 Ти-ж, як до мене ще є за єдине царство прихильність,
 Дядька й небогу з'єднай“, — промовляє Венера; бере він
- 380 Свій сагайдак і тоді по наказу Венери із тиці

- Стріл відкладає одну та таку, що над неї гостріше
 Потім певніш не було і що слухалась луку найбільше.
 От він коліном оберсь, загина свого лука і потім
 Діса у серце вража з пакінечником гострим стрілою
- 385 Плесо глибокеє є недалеко від мурів Гіпейських :
 Пергус наймення ему; не більше над него у себе
 В хвилях текучих Каїстр зачуває пісень лебединих
 Хвилі вінча ему гай, оточаючи беріг джерела.
 Листем проміння злоте відбиває неначе наметом.
- 390 Віти дають холодок, а травиця Тірійській квіти
 Вічна тут весна цвіте. Прозерпіна в гаю сему гралась.
 Доки ірвала вона фіялки та лелії сріблясті,
 Доки сповняла сакви та і пазуху пильно і хтіла
 В хуткім збиранні своїм попередити подруг коханих,
- 395 Діс, що побачив її, закохавсь і вхопив її раптом.
 Доки кохання палке упливає на Діса що-більше,
 Жахом обгорнута вся репетує дівчина та кличе
 Неню та подруг своїх, і як сукню свою розідрала,
 Зібрані нею квітки у повітря упали і справді
- 400 Рокам дівочим така принадала простота, що навіть
 Згуба маленька квіток у дівчини побільшила горе.
 Діс колісницю жене і, по йменню звиваючи коний,
 Гарно бадьорить усіх та над шиями й гривами міцно
 Віжки хитає свої у іржу довгочасну покриті.
- 405 Лине над плесами він та болотами дальних Палісків
 Тими, що сіркою тхнуть, та киплять у земляних проваллях.
 Лине він там, де живуть Бакхияди, нащадки з Коринту,
 Де вони мури міцні збудували на портах приморських.

7. Ц і я н е.

- Є посередині там Аретуза швидка та Ціяне.
- 410 Де у загиби вузькі замикають ся сьвітлі хвилі,
 Тутечка німфа жила, що наймення від плеса придбала.
 Гарна Ціяна осе з Сицилійських найкращая німфів.
 Знявшись на поверх води до середини черева, німфа
 Дівку пізнала у-мить і промовила : „Далі не йти вам !
- 415 Затєм Церери тобі супроти її волі не бути!
 Треба було не хапать, а благать. Коли можна рівняти
 З дуже великим мале, то кохав і мене-ж то Анапіс;
 Здавшись на прохань одну, а не з жаху, як ся Прозерпіна,

- Я одружилася з ним!“ і, промовивши, руки сягнула
 420 З тим, щоб его зупинить. Не втримавсь Сатурнієць від гніву,
 Зараз до коний звернувся і в глибоку безодню морськую
 Берло своє розкішне перекинув рукою царською.
 Вражена берлом земля, що у Тартар відверла дорогу,
 Зараз прийма у кратер колісницю его, що упала.
- 425 Німфа-ж Ціяна в нудзї за крадіжку богинї та прикре
 Прав занедбання її нерозважну зносить скорботу.
 Глуздом своїм мовчазним і уся заливає ся слїзми.
 Потім у хвилї отї, що була у них німфою перше,
 Вся розплила ся вона; ти-б уздрів, що розмякли її частки,
- 430 Мнякнуть і грубі кїстки, загубили і ноги мїцноту.
 Перше у вохкїсть у нїї повертає ся те, що найтопче:
 Кучерї синї її, і колїна, і стегна і пальці
 Часу не довгого тра, щоб охлилі частки у неї
 В хвилї цілком перейшли, щоб і плечі, і спина і боки
- 435 Вкупі із персями її повернулись в тонкі струмочки.
 Врешті-ж замість її жил, що помічено кровю живою,
 Вохкїсть іде, і того, що вхопить було-б можна, нема вже.
 Тими-ж часами дочку перелякана мати даремне
 Скрїзь по країнам шука та по всіх найглибоких безоднях.
- 440 Анї Аврора її із волосєм рожевим, ні Геспер
 Бачити годї були. Запаливши огневї хвойки
 З Етні в обидві руки і не знаючи й митї спочину
 Несла вона їх в імлі, переповненїй стилої роси.
 Знову-ж, як день розкішний затемняв злotosяйвї зорї,
- 445 Дону шукала вона від Заходу до самого Сходу.

8. Я щ у р к а.

- Втомлена довгим шляхом і жагу вона вчула, а близько
 Сьвітлїх криниць не було... коли тут вона вздрїла хатину,
 Вкриту соломою всю і штовхнула в низькі її двері.
 Вийшла бабуся з дверей і дала їй тоді на благання
- 450 Трунку солодкого спить, що із круп вона яшних зварила.
 Доки богиня там не, а хлопятко з обличем зухвальним
 Вмить перед нею з'явивсь і зажерою взвав її з сьміхом.
 Дуже образилась та і частину їще не допити
 Трунку на него злила — із водою помїшанї крупи.
- 455 Вид ему в плями убравсь, а на місці, де мав то він руки,

Ноги з'явилися і хвіст приєднався до повернених часток,
Щоб же він шкодить не міг, поменчаєть ся в нариси менчі;
Менча, ніж мірка мала, утворила ся ящурка з него.
Він від бабусі утік, що вжахнулася і з плачем бажала
460 Дива торкнутись сего — і ховає ся скрізь в закапелках :
З коліра взяв він імя і в краплинах усе ему тіло.

Довго було-б повідатъ, о яким то країнам та хвилям
Мати блукала сумна : для шукання їй місця не стало.
Йде в Сіканію вона та усе розглядаючи шляхом
465 Яксь до Ціяне прийшла і коли-б не була в обертанні,
Та-б розповіла усе. Але виду та уст при бажанні
Мовити їй не було, не було й язика для розмови.
Все-ж вона знаки дає та припояє, відомий для ньєнки,
Той, що на місці отім покотивсь з Персефони у хвилі,
470 Зараз вона виявля на блискучому поверсі власнім.
Мати пізнала єго і тепер тільки впевнилась наче
В тім, що вхопили дочку. Роздирає вона тут волося,
Потім у груди свої ударає руками без ліку.
Де-ж її доня, не зна, а про-те вона дає всі землі,
475 Зве невдачливими їх та не вартими ральця ужинків,
Більш Трінакрію-ж кляне, де знайшла і сльїди вона згуби.
В злім пересерді вона поламала селянського плуга,
Що розгортав тоді ґрунт, поморила у язві моровій
Всіх : і селян і волів, наказала ланам ошукати
480 Те, що упевнено їм, а сама попеувала насїнне.
Ґрунту плодючість пишна, по всесьвіту відома, нині
Вбита лежить : на ланах умирає первітнеє збіже.
Шкодить і зайвий тут сьвіт і дощі залишні без краю.
Сьвітища й вітри пеують, а зажерливе птаство збирає
485 Сїмя, розкидане скрізь : а будяк, кукільван і другєє
Зїлля пшениці злотій не дають ані росту, ні ходу.
Винесла чоло тоді Алфеас із Елейского струму,
Рушила волос до вух, що вода з него бігла й мовляла :
„Мати дівчини, що скрізь по всесьвіту її ти шукаєш,
490 Овочів матір ясна, зупини неомірені праї
І не гнїви ся дарма на прихильну та певную землю.
Ґрунт неповинний ні в чім : проти волї відверсь він для лиха.
Я й не за рідне прошу, бо прийшла я сюди за гостину.
Піза — родина менї, а веду я свій рід від Елїди.
495 Я-ж Сіканїї чужа, та й над всі менї другі країни

- Сяя країна миліш — Аретуза я; маю пенатів,
 Має і житло, і ти порятуї єго, любе для мене.
 На що-ж порушилась я, та в Ортігію сю причвалала
 В морі просторнім, — про се розповім я слушною добою,
 500 Най тільки з серця тобі позлинає дбання та покраща
 Вираз сумний на виду. Полає мені завжди дорогу
 Лехка до шляху земля і, протікши, в підземні печері,
 Бачу я світища там, що від них я давно вже відвикла.
 Доки-ж ото я в землі під Стигійськими хвилями лину,
 505 Очам властивим моїм Прозерпіна з'являє ся в пеклі;
 Все вона хмура собі, переляк на виду їй примітний,
 Ну, а проте вона є у темрявому царстві цариця,
 Є наймогутня вона господаря підземного жінка!“
 Мати, зачувши про се, камяною пеначе зробилась,
 510 Буцім прибито її... і коли божевілля важкеє
 Місце нудьзі віддало, піднесла ся вона в колісниці
 В лехкі етерні краї та з обличчем, що сумом покрито,
 Геть роскуйовджена вся, до Юпітера мовила, ставши:
 „Я про свою тепер кров та про власну Юпітера прошу.
 515 Вже коли в тебе нема жалкування за неньку — так доня
 Батька уразить нехай; і, благаю, нехай тобі буде
 Дбання про неї не менч через те, що її я родила.
 Врешті я й доню знайшла, що шукала її по усюдам,
 Се, як назвеш ти „знайти“ загубити певніше, чи знати,
 520 Де вона, тим, що знайти. Занедбаєм ми й лихо крадіжки,
 Най тільки верне її; чоловіка харциза не варта
 Доня моя, коли її не судилось вже бути зі мною!“
 Її тут Юпітер мовляв: „Хоч дочка мені вкуні з тобою
 Є і засада й тягар, та коли-ж тільки щирі наймення
 525 Всім наддавати речам, то і виїде отут не образа,
 Ні, а кохання одне! Та коли-б ти, богине, захтіла,
 Зять сей не сором для нас, залишивши і другі визначи,
 Брат він Юпітера-ж є! А як браку і в іншим немає?
 Він же мені поступивсь через льос тільки? Що-ж, коли в тебе
 530 Хіть роз'єднать їх міцна, Прозерпіна і верне ся в небо,
 Тільки в умові одній, щоб вона не торкнулась устами
 Страви, бо так признача і призначення Парків рішучих.

9. А с к а л а ф.

Мовив. Церера дочку відволати бажала та доля
 Склала препону важку, бо дівчина вродлива зламала

- 535 Піст і коли по садам, що оброблено гарно, хожала,
Яблучко гарне вона з деревини зірвала і зараз
Зерняток сім із кори, що поблідла, у ріт положила.
Кажуть, що єдний зо всіх Аскалаф се побачив, якого
Німфа, відома колись між Авернськими німфами, дуже,
- 540 Орфіе родила пишна від темрявого все Ахеронта
В темній печері в гаю. Так ото він, уздрівши дівчину,
Доказом в неї вітняв на повертання всяку надію.
Стогне Еребська тоді господиня і сьвідка лихого
Птахом зробила дурним та зросивши в Флегонтову вохкість.
- 545 Піря дала єму, ніс та великі, великі очі.
Той же, згубивши свій вид, зодягає ся в жовті крила,
В него зроста голова, завертають ся пазурі довгі,
Піря-ж він ледве трима на недбалих руках своїх нині,
Роблючись птахом бридким, провозвістником всякого горя.
- 550 Є се недбала сова — для вмирущих зловістниця вічня.

10. С і р е н и.

- Сеї хоч за доказ лихий та за власне базікання зайве
Кару одержати міг, але в вас, Ахелоянки, звідки
Піря та ноги пташок, коли вперше були ви дівками.
Може того, що коли квітоньки Прозерпіна збирала,
- 555 Вас, між її провідниць позамічено, вчені Сірени?
Ви-ж коли марно її по усему всесьвіту шукали,
Хтіли над поверхом хвиль, мов на весла обпертись, на крила?
Щоб і хвилясті моря про думки ваші взнали, як треба.
Вам спочували боги: несподівано ваші частини
- 560 Жовтими стали кругом від рантово уявлених шірв,
Щоб же співочий талан, що спороджено вам задля втіхи,
Людського вуха, не вгас, як дарунок ясний для людини,
Голос співочий у вас та обличчє людини лишилось.
- От між братом своїм та сестрою Юпітер середній
- 565 Рік, що поволі біжить, поділив на однакові частки.
Так Прозерпіна в обох господарствах цариця єдина
Стільки-ж гучних місяців із подружжєм, як з ненькою, гаїть.
Зараз помінено їй і думок її нарис і виду.
Вид бо її, що колись і для Діса сумним би з'явив ся,
- 570 Став, мов те сонце, ясний, що укритєс вперше у хмари,
Нині виходить із них, перемігши їх силу водяну.

11. *А р е т у з а.*

- Тут вже Церера, дочку розшукавши, покійно спитала:
 „Що се за привід тобі, Аретузо, в блуканні? одвідки
 Струм сей сьвячений?“ Вода заспокоїлась; вийняла німфа
- 575 Чоло із глибі струмка, обсушила зелене волосє,
 Потім промовила їй про старезне коханнє Елея:
 „Я із гурта отих німф, щó помешкання мають в Ахаї
 Жадна зручніше, ніж я, не знаходила балок у гаї,
 Жадна здатніше, ніж я, розставляти лабет не уміла.
- 580 Хоч не змагала ся я за уроду й лічилась за дужу,
 Все-ж я вродлива була. А мені не подобав ся вид мій
 Той, щó подобавсь усім та ухвалений був неомірно.
 Я й не раділа із ним, як другі; червоніючи, з дару
 Тіла властивого, я — „Подобáти ся, мислила, шкода!“
- 585 Згадую, стомлена я з Стимфалідського гаю верталась;
 Спека страшенна була, але праця ще більшила спеку
 Хвилі я срібні знайшла, щó текли без сюрчання у тиші,
 Навіть прозорі такі, що без праці було в них можливо
 Всі полічить камінці, не було там, здавалось, і руху.
- 590 Верби й тополі гнучкі, щó з води набирали ся страви,
 Сутін давали пишній берегам того струму похилим.
 Я підійшла і поперш обмочила ноги в нему ступінь,
 Потім з коліном усю; не вдоволена сим, я здіймаю
 Одїж м'яку і кладу на сріблястї віти вербиці,
- 595 В хвилі я гола іду... і коли я їх гучно вражаю,
 Граючись з ними усяк, та руками розкидую хвилі,
 Миттю, мов гомін якийсь, на воді я раптово зачула.
 Злякана гомоном я на краю біля берега стала.
 „Ти-ж, Аретузо, куди? із води тут Алфей промовляє,
- 600 Чому хапаєш ся ти?“ поспитав ся він голосом хрипким.
 Я, як була, і втекла. Залишились на другому боці
 Сукні мої — і тим більш намагає ся він та палає, —
 Тим що я гола була, то тим більше здаюсь я готова.
 Так я і бігла, а він без кінця мене стежив жорстокий
- 605 Так тільки горлиці ті утїкають від сокола швидко,
 Так тільки сокіл жене переляканих горлиць суворо.
 Вже Орхомен та Псефід та Цілен та сагу Меналійську
 Теж Ерімант та Еліс поминуть я на втіках устигла,
 Він же у стежинні тім анї трохи не був мене швидче.
- 610 Довгого-ж бігу мені, що була таки в мочі нерівна,

- Винести годі було, але він на терпячку могутний!
 Скрізь по лапам та горам, оповитим густими гаями,
 Всюди по скелям, шпильям, де не малось і шляху, я бігла.
 Сонце було позаді — перед себе уже під ногами
- 615 Довгу вбачала я тінь — чи то страх її може побачив,
 Тільки запевно, що я ужасалась від шкрябання ступнів.
 Дуже дихання мені на волосі хитало скіндячки.
 Втоплена втіками, я промовляю тут: „Дай тепер поміч,
 Діктінно, дівчині тій, що давала-ж ти часто носить її
- 620 Лук в сагайдаком своїм, де заховані стріли лежали.
 Діктінна вражена є і, густу тоді хмару узявши,
 Вкутала в неї мене. Оповиту у темную хмару,
 Став мене бог тут шукать, невідомий, як раз біля хмари.
 Місце, де схована я, обійшов він аж двічі, і двічі
- 625 Вимовив голосно: „Гов, Аретузо, а-гов, Аретузо!“
 Чим тоді дух мені був? Не в такім хіба стані, як часто
 Він у ягнятка бува, що вовків за кошарою чує?
 Чи як у зайця бува, що в кущах заховавши ся, бачить,
 Морди суворих собак і не сьміє порушитись тілом?
- 630 Бог таки далі не йде, бо не бачить, щоб далі сягали
 Ніг її певні сьліди і глядить на місцевину й хмару.
 Стилий уквив мені піт чепурненько заховані частки,
 Падають з тіла всего потемнілі краплини й куди я
 Ногу не рушу свою, потече болотце; із волося
- 635 Пада у мене вода і хутчіше, ніж се я мовляю,
 В воду повертаюсь я і поток пізнає тоді зразу
 Хвилі кохані свої, та залишивши людське обличе,
 Власну подобу бере — щоб зо мною змішати ся — хвилі.
 Делія землю зрива і тоді я, пірнувши в безодню,
- 640 В край Ортігійський прийшла і вона тут, приємна до мене
 Спільним богині імям, відвела мене знов на повітря.“

12. *Л і н к.*

- Так Аретуза мовля. А богиня плодючости зараз
 Змій в колісницю впрягла, та сповивши їм гирі вуздами,
 Геть полетіла у шлях між землею та небом в повітрі.
- 645 От колісницю вона віддала Тріптолему в Трітонським
 Місті і частку насіннь по землі порозкидать звеліла
 Зараз, а частку тоді, як земля вже оброблена буде.
 В гору піднесиесь тоді понад Азию й місце Європи

- В шлях повернувсь молодик і на березі Скитському встав він.
- 650 Там тоді Лінк царював. До царя він іде у господу.
Спитаний, звідки прийшов, про наймення своє та родини,
Лінкови він відповів: „Уродивсь я в славетних Атенах
Імя мені Трінтолем, а прибув я нії в човні по хвилям,
Ні на ногах по землі, бо етер мені був за дорогу.
- 655 З даром Церериним я, щоб по нивах кидать его, лину:
Нам він ужинки подасть та хорошую вистачить страву!“
Варвар позаздрив мені і щоб быть виноватцем самому
Ральця, прийма він мене, а коли-ж я заснув, то на мене
Списом замірив ся він і его, що вражав мене в груди,
- 660 Робить Церера за рись, а того Мансотійського хлонця
Знову послала в етер, щоб ганяти сьвяченую пару!“
Пісню просьнівану сю покінчила старша поміж нами.
Німфи у голос оден прогукали: „Богинь Гелікона
Є одоління слушне!“ Переможені лаятись стали.
- 665 Муза й відмовила їм: „Позаяк вам одоленим бути
Кара незначная є, і еднаєте ви ще до шкоди
Лайку — від нині у нас нетерплячка доходить до краю.
Кару ми зложимо вам і за гнівом своїм посьлідкуєм!“
В сьміх Іматіди пішли і розмови погрозливі призрють.
- 670 Хтіли промовить вони та руками зухвальними з гуком
Зараз махнуть, але вмить із ногтій їм з'явили ся крила.
Тут доводились вони, що і руки їм вкрились у піря.
Бачить одна на другій, що обличчє її виростає
В ніс... і новіі пташки несподівано гаї оселили.
- 675 Хочуть у груди себе уразить вони, знявши в повітре
Руки — і в гаї із них перелайщиці стали сороки.
Нині-ж і в птахах у них красномовність лишила ся перша,
І до балачок дурних неомірна загірливість вкуші.

ПІСНЯ ШЕСТА.

1. А р а х н а.

- Довгу розмову її до кінця вже дочула Атена,
Щиро ухвалює Муз і образу їх праведну зовсім,
Потім мовляє до них: „Але досить хвалить вас, богині,
Треба хвалить ся й собі... не стерплю я образи без кари.“
- 5 Зараз згадала вона про Арахни Меонянки долю.
Чутка про неї бо йшла, що вона не поступить ся в штуці
Прясти куделю тонку. А вона-ж анї містом, ні родом —
Штукою славна була. Каліфонський Ідмон, її батько,
Вовну для неї барвив, у Фокейський закинувши пурпур.
- 10 Мати умерла її, та й вона-ж була проста і рівна
Теж чоловіку своєму. А проте-ж на всі міста Лідийські
Пильністю всюди вона набула собі славу шановну,
Хоч і не значна була та жила у маленьких Гінемах.
Часто, щоб працю її чарівную побачити, німфи
- 15 З гір утікали своїх, де були, виноградники Тмольські,
Теж свої хвилі злоті покидали і німфи Пактоля.
Гарно дивитись було їй на нескінчені навіть убрання,
Тільки на працю саму... оттака була штука ваблива.
Чи розвертала вона у клубки собі вовну, чи бралась
- 20 Пальцями працю робить, та клубок простягнувши у нитки
Топчила так їх усі, мов хмарини легенькая пара,
Чи веретенце вона повертала легесенько пальцем,
Чи вишивала — усе удавало в ній учню Паляди,
З сим вже не згодна вона і соромить ся вчительки завжди,
- 25 Каже: „Побачим ще ми! без борні не лишу я нічого!“
Вид тоді баби взяла та певнеє сиве волося

- Склала Паляда собі і дійшовши з цінком до Арахни,
 З-тиха промовила їй: „Не усе-ж таки має похилість,
 Що нас неволить втікати, бо з похилостю й досвід приходить.
- 30 Вислухай раду мою: ти шукай собі слави придбати
 Хистом коштовним своїм між єдиними тільки людьми,
 Ну, а богині вклонись та за речи свої неслухняні
 Ти вибачення проси і одержиш собі ти прощення!“
 Хижо зирнула на ню, та лишивши нитки розпочаті
- 35 Ледве стримала ся та і з образою в погляді грізнім
 Зараз Паляді ясній одмовляє такими словами:
 „Бабо, прийшла ти сюди божевільно від старости нині!
 Шкодить нам довге життя... от коли-б єї слова та почувла
 Доня твоя, коли є, чи одна з невісток твоїх близьких.
- 40 Досить бо глузду мені, і хоч би ти тут як не гадала,
 Що вговорила мене, але думаю я, як і перше.
 Чом же Атена не йде? Задля чого втіка від змагання?“
 Ось вона, мовила та і, лишивши подобу старої,
 З себе Паляду явля... Уклоняють ся їй Мігдонійки,
- 45 Німфи шанують її: не злякалась єдина Арахна!
 Тільки спалахнула вся, непокликана вкрила червоність
 Вид їй і знову втекла, мов етер, що звичайно червоним
 Робить ся в тії часи, як зоря почина золотіти,
 Потім потроху збліда, як здіймати ся сонечко стане.
- 50 Замір в Арахни міцний хоч в бажанні придбать одоління,
 Прагне загину вона. Погодила Юпітера доня,
 Ради свої залиша і рішитись змагання не хоче.
 От без баріння вони, супроти одна одної, стали.
 Потім двоїсті нитки притягли вони човником разом,
- 55 Тканне звязали в пучок і одрізнили гребником човен.
 В саму-ж середку пучка протягли вони прутик швиденько:
 Се ще їх пальці чинять, а на-далі пучок уражають
 Гребня удари міцні та карбовані зубці на човні.
 Пряхи ханають ся тут і підсмикавши сукиї на грудях,
- 60 Швидко працюють собі і вагу забувають у праці
 Пурпур обидві їх ткуть, із Тирійською міддю знаємий,
 Потім сугіни кладуть невеликої зовсім ріжницї.
 Так от веселка пишна, у дощі розломившись на сонці,
 Вигибом довгим своїм убирає все небо у барви,
- 65 В них хоч і сяють тоді ріжноколірних сугінів тиці,
 Все-ж перелив їх ясній від найгострого ока втікає.
 В тканині, що близьке, одно, а краї вже по колїру різні.

- От заплітають вони у нитки свої злото і зараз
 Штучно на тканях своїх удають стародавні картини:
- 70 Марсову скелю пряде у Кекропсовій башті Паляда,
 Потім змагання старе додає про наймення країни:
 Цілих дванадцять богів, по середині-ж дужий Юпітер
 В дзиґликах гордо сидять; відріжняє богів ріжнородних
 Різна їй подоба пишна, а Юпітера вигляд царевий.
- 75 Тут же (малює вона) і господар богів, що трезубцем
 Скелі нерівні вража і з середини врази на скелі
 Вишило море, а той об'явля своє право на місто.
 Там і Паляда сама із настрільником гострим, в шоломі,
 Вкрите їй чоло щитом, у егіду заховано перси.
- 80 Землю виводить вона, що уражена списом Паляди,
 З себе в ту мить спорожа срібровидую овоч маслини
 Диву дали ся боги і дали одоління їй пальму.
 Потім, щоб пряха бридка по зразку зрозуміла, яка то
 Кара чекає на ню за її неомірне зухвальство,
- 85 Четверо дійсних змагань удає по краям вона ткани
 З коліром надто ясным, хоч і постати дуже маленькі.
 Єдиний куток там містив із Гемоном Тракийську Родону,
 Гори холодні тепер, а колись то тіла ще людські,
 Се їм за те, що вони божескії побрали наймення.
- 90 В другім малює і Пігмейської матери долю:
 Зможеній в дужій борні наказала величя Юнона
 Бути лелекою їй та змагати ся з власним народом.
 Ще й Антиґону вдає, що Юпітера мудру дружину
 Хтіла колись одоліть але дужа Юнона за сеє
- 95 Птахом зробила її: з Лаомедоном батьком і Троя
 Годі були помогти, щоб у білому пірі своєму
 Їй не прийшлося цокотіть, як лелеці, загостреним дзюбом.
 Самий останній куток виявля сиротину Цініра:
 Він на камінії лежить і, як видко, рида, обгорнувши
- 100 Ступні при церкві святій та тіла своїх дочок холодні.
 Потім оливою всю обвела вона сукню по краю,
 Тут уже був і кінець, бо на дереві все їй покінчилось.
 Друга Європу вдає, що волячим ошукано видом;
 Справжнім вола-б ти знайшов та і море, що вишито, дійсним.
- 105 Та мов дивилась кудись на залишену землю і наче
 Кликкала подруг своїх, та лякаючись тілом торкнутись
 Хвиль, що сягали її — підбера свої ніжки лякливо.
 Беть і Астерія тут, що з орлом борюкаєть ся дужим.

- Робить і Леду вона під укриттям крилець лебединих.
- 110 Далі і те додає, що Юпітер у формі Сатира
 Доноу Ніктея колись аж двоїстого сповнив приплоду.
 Амфітріоном він був, як тебе ще, Тірінтіє, взяв він:
 Злотом Данаю узяв, а вогнем захопив Азоніду.
 Взяв Деоїду, як змії, Мнемоїду-ж, як пастир, привабив
- 115 Теж і тебе, як вола з Еолійською донею пряха,
 Дужий Нептуне, звела: в Епіпеевім вигляді здавна
 Ти Алоїдів родиш, бараном Бізальтіду звабляєш.
 Потім конем і тебе скоштував же він, ненько кольосів,
 Мати летючки коня, щó замість розкішного волося,
- 120 Мала уїдливих змії; Меланто тебе взяла дельфином.
 Всім наддала вона вид а місцевости певну картину.
 Тут же містив ся і Феб у селянському вигляді добрім,
 Теж, коли кібцем він був, а чи в левиній шкурі тримав ся
 Як він далі, мов чабан, поглумив ся над Іесе Макара,
- 125 Потім, як Вакх ошукав Ерігону своїм виноградом;
 Як ще Сатурн у коня повернув двообразу Кірона.
 Ткань, щó на сьвітлих краях у мережку заквічена тонку,
 Коліри має в собі, переплітені плющом ціпливим.
 Годі у праці її чи Паляді, чи заздрості навіть
- 130 Хиби знайти і тоді засмутившись за хосец, богиня
 Ткань розідрала пишну, де прошкиди богів виявились.
 Тут же, як мала в руці з Ціторійского дерева човник,
 Трпчі, чи й більше разів по виду уразила ним пряху.
 Бідна не стерпіла та і в образі повісилась зразу.
- 135 От, як Паляда її в жалкуванні повішену вздріла,
 Мовила їй тут: „Живи, а про те, безсумлінная, виси,
 Се для згадок тобі, щóб і далі ти страх зазнавала,
 Кару призначую я і тобі і нащадкам пізнішим.“
 Тут, як злинала вона, Гекатейського зіллячка соком
- 140 Всю обросила її і тоді через лікарський засіб
 Зникло волося і ніс і рожеві вуха дівчині
 Звужено голову їй і зменчила ся всім вона тілом.
 З-боку-ж, замісто тих ніг, опинились їй пальці тонкії,
 Решту займає живіт, що Арахна із него надалі
- 145 Нитки пуска, як павук, і виводить старезнії ткані.

2. Н і о б а.

Лідія піла тремтить: по Фрігійським містам без унну
 Чутка про сєє іде і розносить ся далі по сьвіту,

- Геть і до шлюбу свого зазнавала Арахну Ніоба,
 Ще як в Сіплі жила та в Меонії пряха дівчатком.
- 150 Ні, не звернула її над сумною Арахною кара
 Дужим коритись богам та помірно поводитись з словом
 З гордоці все се було: хоч ні штуки її чоловіка
 Ні знаменитий їх рід, ані влада в могутньому царстві,
 Ввік не подобались їй (бо і се їй подобалось, певно!),
- 155 Так, як ті діти ясні і найщасною з ньок Ніобу
 Кликать здолали-б, коли не була-б вона в другім нещасна.
 Звісна про прише усе, від Тірезія зрожена Манто,
 Сповнившись духом сьвятим на розпутті жінкам провістила:
 „Гей, Ісменідки мої, позбирайте ся в купи та йдіте
- 160 Дужій Латоні самій та обом її дітям з благанням
 Морем курить тіміям, позаплітавши кучері лавром,
 Се нам Латона велить.“ Завважають їй Лідянки й разом
 Чола квітчають свої у наказане листя зелене,
 В полумя потім сьвяте молитви й тіміям посилають.
- 165 От і Ніоба іде з осаулою подруг славетних:
 Очи чарують усім позлотастій сукні Фрігійські,
 Гарна-ж о стільки вона, аж о скільки їй гнів попускає.
 Рушивши чолом ясним та розлитим на плечіх волосям,
 Стала вона, повела навкруги своїм поглядом гордим,
- 170 Далі й гука: „Та не вже не безглуздя се є шанувати
 Більш невидимих богів, ніж видимих — за-віщо Латоні
 Шану при вівтарях шлють, а мені тіміяму не курять?
 Батько-ж Тантал мені є, що сидить за столом між богами,
 Мати — Плеядам сестра, а найвищий Атлант, що на плечіх
- 175 Вісь од етеру трима, без зневірря за діда я маю,
 Дід ще й Юпітер мені, і пишаюсь я ним, як і тестем.
 Люде Фрігійські мене тріпотять і зруйновано мною
 Кадмове царство міцне, а споружені згуками ліри
 Мури кермую я всі з чоловіком властивим у купі.
- 180 Де-б я в будинку своєму не поглянула оком, усюди
 Бачу незлічений скарб, а до сего єднаєть ся нині
 Вартий богині мій вид, та додай сюди семеро дочок,
 Сім ще юнаків синів, та постільки-ж зятів з невістками.
 Ну, подивіть ся-ж тепер, чи до гордоців є мені привід?
- 185 Чом же ви zvolите більш від якогось спорожену Ця
 Циндрю Латону вславлять, що колись їй земля неомірна
 Навіть в малому шматку дорогого одмовила ґрунту.
 Вашу богиню колись ні земля не вітала, ні небо:

- Гнала її бо земля, аж поки в жалкуванні над нею
 190 Їй ворухливий Делос не промовив: „Неначе гостина,
 Всюди ти ходиш“ і дав непорушне їй місце, вона вже
 Стала там ненькою двом, а з моїх же частина се сема.
 Щасна я, хто-б не згодивсь? і зістанусь я завжди такою,
 Хто поневірить ся в сім? Забезпечило геть мене зайве:
- 195 Більша я є, щоб мені перешкодила інколи доля,
 Хай вона досить вбере, та багацько-ж я мати му роду.
 Скарб мій подужав страхи; розміркуйте-ж, нехай і від сили
 Власних дітей загублю хоч і справді велику частину,
 Ну, а проте і тоді не дійду я до двох, як Латона.
- 200 Що-ж, а чи в неї тепер із самотнею єсть ще ріжниця?
 *Годі молити ся вам, поздіймайте ви з кучерів лаври!“
 Лаври здійсмають жінки, молитви залишають початі,
 Тільки-ж, що можна ще їм, божество шопотінням шанують.
 Гнівом Латона взялась і на Цінтовім згірі високім
- 205 Так почала розмовлять із двома з своїх діток питомих:
 „Вами пишаю ся я, бідолашна рожденниця ваша,
 Я, що нікому-б з богинь не вступила, тепер у зневірі:
 Єсть я богиня, чи ні? І як я запомоги не визнаю,
 Діти мої, то повік залишусь я без жадної шани.
- 210 Се-ж іще горе не все: бо Тантала доня і лайку
 З ділом з'єднала лихим та наважилась вас умістити
 Після властивих дітей, а мене-ж то, нехай її скорчить,
 Взяла самотнею — бач! язиком свого батька злочинним!“
 Мовила сеє вона і додати ще прохання бажала.
- 215 „Годі, одмовив їй Феб, жалкування барять тільки кару!“
 Феба мовляла таке-ж; і, полинувши швидко в повітря,
 В хмари сповіті, вони досягнули Кадмейської башти.
 Рівне там поле було, що тяглоє попід муром далеко
 Вибите кіньми давно, що втоптали там ґрунт копитами,
- 220 Силою-ж колес міцних під ногами розмякшили купи
 Там то одні із синів Амфіона на коний сїдають,
 Спины вгинаючи їм, що в Тірійські обарвлено фарби.
 Бігом кермують же їх позлотисті віжки коштовні.
 Єдний Ісмен між братів, що для неньки коханої трапивсь
- 225 Першим тяжаром колись, повертаючи коний могутних
 В коло відоме єму та спиняючи піняві гирі,
 „Леле мені“ — загукав і уражений просто у персі
 Гостру стрілу затримав, а з руки, що замерла, пускає
 Віжки свої та з коня похиляєть ся на бік поволі.

- 230 Близький до него Сіпіл, сагайдакові стріли зачувши,
 Притьмом до віжок узявсь; і неначе стерничий, що ясно
 Негідь зачувши лиху та побачивши хмару, втікає,
 Вкупі й вітрила ладна, щоб вітрець і легенький не злинув,
 Так от подавсь і Сіпіл та его між дужих зусиллів
- 235 Страшна нагнала стріла і з тремтінням ему вгородилась
 В маківку саме, а край уявивсь ему зразу із горла.
 Він, нахилившись, упав через кінську гриву та шию
 Теплою кровю у-раз обросивши підніжну землю.
 Теж бідолаха Федім і наймення дідівського спадник
- 240 Тантал, нарешті удвох спорудивши кінець своїй праці,
 Зараз за друге взялись: перейшли до гімнастики швидко.
 Вже у обіймах міцних поспітали ся руки їх дужі,
 Тут от меткая стріла, із могутного пущена лука,
 Їх уразила обох, як були вони з'єднані вкупі.
- 245 Разом зітхнули вони і тіла їх, покривлені з муки,
 Разом додолу лягли... і у купі вони і лежали,
 Навіть, коли у штьму обгорнулись їм сьвітлі очі.
 Вбачив біду Алфенор, та бючи себе в груди сумні
 Лине, щоб братні тіла у коханих обіймах загріти.
- 250 Він за сим ділом і впав, бо Делосець пекельним залізом
 Гнівно его уразив у середину самую шлунка.
 Витяг стрілу Алфенор, а за сим і печінок частину:
 Зараз із кровю его розлилась і душа із повітря.
 Рана, не проста й важка, Дамазіхтона знов осягнула:
- 255 Лучивсь удар ему там, де голінь починаєть ся й потім
 Зв'язки колінчаті жил удають переплетену сїтку.
 Доки силкуєть ся він смертодайну стрілу оту виїнять,
 Друга у него стріла застромила ся в горло по шіря,
 Кров її вибила геть і тоді в течії височезній
- 260 В гору вона піднеслась, розбиваючи в леті повітря.
 Врешті вже Ліоней піднима свої руки в благаннях,
 Справдитись годі яким. „О, боги, промовля він, звернувшись
 Так до усіх, бо не знав, що благи не всіх ему треба,
 Дайте пощаду! „Та ні! Одпустили стрілу, бо не змога
- 265 Лука втримати було і упав від малої він рани,
 В серце бо тая стріла уразила не глибоко хлопця
 Чутка про лихо таке, бідування та лихо народа,
 Вневнили нььку смутну, що потрапилась справжня згуба
 Диву дала ся вона, що боги се зробити посьміли.
- 270 Далі, що стільки вони непотрібного права придбали.

- Батько-ж смутний Амфіон, що вразив себе в груди залізом,
Смертю кінець положив і своєму життю і скорботі.
Леле, о скільки тепер не подібною стала Ніоба
З тим, що раніше була, коли гнала притьмом від Латони
- 275 Нарід і в місті свому похожала пишною ходою,
Роблючи задрість усім, а тепер жалісна й вороженькам.
З сумом припала вона до схолонулих тіл і без ладу
Стала по дітях своїх розсипати цілунки останні.
Руки бліді від них до блакиті здіймаючи, ненька
- 280 Каже: „Латона лиха, наїдай ся-ж моїм тепер сумом,
Хай мої слези тобі за велику страву слугують.
Серце жорстоке насить, бо з сими, що умерли тепера,
Сім я вмираю разів — розкошуй, одоління придбавши.
Чим же ще й зложена я? Нещасливій мені-ж залишилось
- 285 Більш, ніж щасливій тобі: й після всіх ще я згуб одолїла!“
Мовила; й лук задзвенів, тетиву бо напружено зразу.
Опріч Ніоби, усіх обгорнув отой дзенькіт жаханням:
Зважна і в горі вона. Біля ліжок братів своїх мерлих
Сестри у сукнях своїх, розпустивши волося, стояли.
- 290 Витягши з брата стрілу, що вразила нещасного в нутро,
Сили згубила вона і на вид свого брата упала.
Друга, силкуючись теж потішати рожденицю журну,
Миттю замовкла чогось і з раптової рани упала.
Склеплено в неї вуста і дихання їх зразу лишило.
- 295 Третя до втік удалась; на сестрі умирає четверта.
Та утікає, другу у тремтінні побачить би міг ти
Смерти їх віддано шість, що натерпілись всякої рани.
Тільки й лишилась одна: закриваючи злякану тілом,
Далі і сукнею всю, загукала вона: „Та зоставте-ж
- 300 Доню хоч менчу мені — з багатьох однії хоч прошу я!“
Доки-ж блага вона, та, що за неї благають, конає.
Так сиротою вона між синів, чоловіка та дочок
В горі сиділа сумна. Не турбує вітрець їй волося,
Цьвіт понад щоками їй без крові, а запалі очі
- 305 Журно, без руху стоять: не було їй життя на обличчі.
Небо, а з ним і язик, що містить ся на нему, твердіють.
Жили згубили й собі устривати до руху можливість
Шия не гнеть ся її і не здатні порушитись руки.
Годі ногам її йти; узялось їй і нутро камінням.
- 300 Плаче вона... коли тут, підхопивши її, хуртовина

В рідну країну несе і вона, до шпилья там прибита,
Тане і слези її і тепера по мармору ллють ся.

3. Лікейські селяне.

- Тут чоловіки й жінки почали собі надто лякатись
Гніва того божества і загірливіш стали у шанї
- 315 Славить Латону пишну, що близнят спородила великих,
Вкуші-ж за сим, як близьке, і другеє пригадують люди.
Каже єдиний між них: „Стародавні тубольці Лікейських
Грубих ланів, а дарма занедбали ви силу богинї.
Жалко, що випадок мій по незначности діячів доси
- 320 Є невідомий: а сам і місцевість я бачив і плесо,
Велавлені чудом чудним, бо колись то на зрості похилий
Батько, чужий до блукань, наказав менї вивести звідти
Гарних волів і на путь у проводирі дав чоловіка,
Мешканця тих же країн. Роздивляючись з ним пасовиська,
- 325 Якось я в плесї тому запримітив закурений вівтар:
Дуже старезний він був, у тонкий очерет оповитий.
Мій проводар зупинивсь і промовив собі з шопотінням.
„Будь же прихильна менї!“ „Будь прихильна!“ і я тут промовив
От на питання моє, чи наяд осе вівтар, чи Фавна,
- 330 Чи то якої з богинь, одповів менї приятель щиро:
„Парубче, вівтар осей не нагірньому всьвячено богу,
Власним зове єго та, що колись її спиняла Юнона
Притулок в сьвітї знайти і що ледве її по благаннях
Добрий Делос привитав, коли островом був ще блукливим.
- 335 Тут то над пальму струнку, що Паладі всьвятили, схилившись,
Двох спородила близнят проти волї Юнони Лятона.
Звідси, мовляють, вона утекла від Юнона і довго
Двоє божеств молодих під грудима у себе носила.
Десь на Лікейській межі, коли сонце палило на землю,
- 340 Втомлена довгим шляхом і жаротою сонця, богиня,
Страждала вся від жаги, оповитая спекою надто.
Діти голодні усе молоко її з грудий поспивали.
Тут то на гірських ланах нагледіла вона невеличке
Плесо: селяне над ним трісочки собі різні шукали,
- 345 Теж і сухий очерет, та каминь, що для плеса приємний.
Хутко Титанка дійшла і схилилась на землю колїном,
Се щоб для трунку свого засербнути води з того плеса,
Юрба-ж її зупиня і богиня їм так промовляє:

- „Чом ви мене женете?“ Уживання-ж води безперечно :
- 350 Сонце бо, воду й етер не дала ще природа нікому
 Мати, як власність, і тим надійшла я до спільного ралця!
 Ну і сего я прошу... та й не тіло-ж бо я готувалась
 В хвилях прозорих обмить, не частки, щó потомлено шляхом,
 Хтїла я вволить жагу і кажу я, що в ротї у мене
- 355 Вохкості більше нема та що голос іде вже заледве.
 Нектаром буде менї хоч глиточок води і життя я
 Вкупі одержу із ним — із водою життя в мене ввійде;
 Най хоч уразють вже вас рученята осї, щó від мене
 Любо сягають до вас. (А вони-ж простягали і справді!)
- 360 Що-ж бо, хиба хоч кого не здолали слова сї вразити?
 Тільки, як перше, вони зупиняють її і в благання
 Силу вкладають погроз, коли геть не відійде, та лайку.
 Се ще не все, бо вони і руками тоді і ногами
 Плесо турбують усе; розплигавши ся в него усюди;
- 365 Мул розгорнули вони з низини єго в замїрі злomu.
 Гнїв передужав жагу. Невдячливих благать тепер годї
 Доненці сїй і далї не витримує мовить богиня
 Речи не вартї її, бо до зор свої руки здійнявши,
 Мовила: „Нї, вже по вік у сему ви болотї живїте!“
- 370 Воля справдилась її: до вподоби їм будь під водою,
 Потім чи тіло усе поринати в болото просторе,
 Чи тільки чоло одне, чи пливши аж на поверсї плеса.
 Часто сїдають вони на своїх берегах і почаству
 В хвилї плигають назад і свої язичища злочинні
- 375 В лайці плекають що-раз та забувши про сором усякий,
 Навіть в водї хоч живуть, а і там ще силкують ся лаять.
 Голос зробивсь їм хрипким, понпружились шії широкї,
 Самая-ж лайка усїм відвертає широкї пастки.
 Чола торкають ся спини і, здаєть ся, що ший і не має,
- 380 Спини зеленї стають, а живіть, щó найбільший, біліє.
 Нинї, як жаби вони, по тїнистому мулу плигають.

4. М а р з и я с.

- Так от невідомо хто оновів про загиб злочестивий
 Спілки Лікейських селян, а другий пригадав про Сатира,
 Се що Лятониний син одолївши єго на сонїці,
- 385 Кару від него прийняв. „Через що з мене икуру ти тягнеш,
 Каю ся, так він гукав, жоломійка сего-ж бо не варта!“

- Доки він так галасав, із кісток ему зідраю шкуру,
 Раною весь він зробивсь: відусюди він кровю стікає.
 Нерви одверлись ему; без покривлі усякої сяють.
- 390 Жили тремтячі ему і злічити, запевно, ти міг би
 Тельбухи в нутрі его та блискучі пасма у грудях.
 Тут то боги лісяні та боги лановії та Фавнії,
 Далі Сатири-брати, а надалі й славетний Юпітер
 З німфами плачуть за ним та ридає і всяк, хто на горах
- 395 Череди вільнії пас та отари у вовнії кошлатій
 Струмом поливсь ему піт і земля, вже оброшена потом,
 Слезі усіх прийняла та сховала їх в нутрішні жили
 В воду звернувши далі, на повітря вона їх пустила,
 Звідти-ж упавши, вони поривають ся й плинуть у море:
- 400 Марсії має імя найпрозорій струмок сей Фрігійський.

5. Пеллопс.

- Мовивши сєє, народ до сучасного знову вернув ся,
 Знов над Амфіоном тим, щó загинув з нащадками, плаче.
 Неньку про те зневажа, хоч її, як мовляють, облакав
 Пеллопс оден і за те, як підняв він од пліч та груднини
- 405 Одїж свою, на плечі нагледїв він слоновою кістку.
 Єдного цївїту було при родинах ему, як і праве,
 Ліве плече, а відтак поєднали боги ему частки,
 Скраяні батьком его. Познаходив усї вже він частки,
 Тільки ему й не було осередка у горлі й ключиці,
- 410 Замість відсутних часток і добув він слоновою кістку.
 Скоро вчинило ся се, то Пеллопс і зробив ся цілиним.

6. Філомела та Прокне.

- Значні сусїди зійшлись і найблизчії міста в громаді
 Стали прохатись піти потїшати царїв своїх в горі:
 Аргос і Спарта за ним та Пеллопсовий снадок Мікени,
- 415 Потім і сам Калїдон, для Дияни тоді ще приємний,
 Збіжжям рясний. Орхомен та Корін, що уславив ся міддю,
 Дужа Месена, Патре і слухняная завжди Кїлена;
 З ними Нелейський Пїлос та Трівен, ще тоді не Пітей сїв.
 Різні моря, щó в морях замикають ся Істмом і навіть
- 420 Ті, що і на-бік лягли перед тими морями за Істмом.
 Хто-б тільки сєє пїйняв, що одні відкасулись Атени?

- Їх зупинила війна, бо підвезені з дальнього моря
 Хижого люду полки Монсонієві мурі лякали.
 Тільки Тракійський Терей запомогачом-війском примусив
- 425 Їх утекти і придбав одолінням славетне наймення.
 Славного скарбом єго, щó гадав випадково до того
 Те, що спороджений він із великого роду Градіва,
 З Прокне з'єднав Пандіон: не була-ж їм за сваху Юнона,
 • Теж Гіменей не з'явивсь, не з'явились і Грації любі.
- 430 Мрецькі, сумні ліхтарі біля них Евменіди тримали,
 Слали і ліжко вони; а на стрісі разпрóклятий пугач
 Сів і лучилось, що він над верхом почивальній спинив ся.
 З'єднані птахом осим поробили ся ньєркою й батьком
 Прокне та дужий Тирей. Привитала їх Тракия, певно,
- 435 Далі і самі вони невмирущих вславляють і кажуть
 День, що у него дочку Пандіона тиранови дано,
 День, коли Ітіс родивсь, прозивати до віку сьвятками,
 Так була сховна користь! А Титан уже рік поза роком
 Швидко свій час перегнав через пять осенів і нарешті
- 440 Прокне ласкаво тоді до Тирея мовляла: „коли ти
 Любиш хоч трохи мене, то пусти мене сестру побачить,
 Чи хоч її запроси, обіцяй своєму тестеві швидко
 Звідси вернути її — коли ти замість значного ралця
 Сестру побачить дає!“ І наказує той незабаром
- 445 В море спустить байдака, на вітрилах та веслах ввіходить
 В гавань Кекропса слухну і торкаєть ся краю Пірея.
 Скоро можливість прийшла, притиска тоді тесть єму руку,
 Далі при щасних знаках почались між ними й розмови:
 Той повідає єму за причину шляху і за прохань
- 450 Прокне і став обіцять повертання сестри її швидке.

Тут Філомела ввійшла, злототканим убранням пишиая,
 Вродою-ж більше пишиа (оттака, як, звичайно, ми знаєм,
 Кола дрияд а чи німф по середині гаю хожаять,
 Тільки коли їм додять і убрання подібне і вроду.

- 455 Так запалив ся Тирей, коли вбачив дівча неповинне,
 Як колоски ті бліді, що під них підложили багаття,
 Чи пересохлі листки, щó положено з сіном у купі.
 Вид її вартий того, а Тирея нудить ще й жадоба,
 Мешканці тих бо країн до залася в коханні прихильні.
- 460 Тим то Тирей захорів на народнюю ваду й на власну.
 В нему прокинулась хіть підкунить проводирів і потім

- Дбаху прихильну її, а саму її ральцями звабить,
 Навіть і царства свого не жалкує на се він, а інше
 Зваживсь її захопити та війною тоді її захищатись.
- 465 Справді, нічого нема, щоб єго не наваживсь зробити
 Вірний коханець і він перетримувать полумя годі.
 Тяжко баритись єму; язиком він палким промовляє
 Прохань подружжя свого і хова у ній власну жадобу.
 Він красномовним зробивсь і вже сам перепрошував батька
- 470 Більше, ніж треба було, хоч казав, що бажав сего Прокне.
 Він сюди її слези додав, мов дружина її про них що казала!
 Сили небеснії, як чоловічєє серце у себе
 Має багато пітьми! В намаганні самім до злочинства,
 Він і побожний ще є і бере охвалу за злочинство.
- 475 Що-ж, коли палко бажає Філомела поїхати і любо
 Батька обнявши свого, поплисти та побачити сестру
 Пильно благає єго, поступаючись власним ратуноком.
 Впив ся у дівку Тирей і очима над нею владає
 Бачучи руки її, що лежали на батьку її цілуки,
- 480 Все він приймає, як вогонь для запалу свого і як страву
 Бруду свого і що раз, як вона обгорта свого батька,
 Хочє за батька він бути і не менче він був би незбожний.
 Батько на прохань згодивсь; звеселяєть ся та і мовляє
 Батькови дяку палку та гада бідолоха, що щасно
- 485 Трапилось се їм обом, що обом колісь буде за смуток.
 Праця незначна тоді залишала ся Фебови її коні
 Мірно вражали етер в простороні похилій Олімна.
 Страви царські на столи та у золоті Вакха становлять.
 Потім покійному сну віддають і тіла вони швидко.
- 490 Цар же Тирей і тоді, хоч дівчина пішла вже, від неї
 Танє; пригадує він і подобу і вид її її руки,
 Теж, що не бачив іще, розмальовує геть... достачає
 Страву своєму вогню, за дбанням і про покій забувши).
 Вже розсьвіло... Пандіон, обгорнувши правицею зятя,
- 495 Доноу вневняє єму і мовля, розливаючи слези:
 „Я тепер, зятю ясний, (приневолив бо привід поважний
 Ви бо захтіли у двох та її тобі забажалось, Тирею!)
 Доноу тобі віддаю і благаю вас в щирости певній
 Серцем та колом богів, бережи її, наче той батько,
- 500 Потім сю втіху мою на похлости хмурій (бо справді
 Всяке баріння мені найважже) відішли ти хутчіше.
 Теж, Філомело, і ти, байдуже, що сестра твоя геть-дєсь

- Швидко до мене вертайсь, коли є ще до мене прихильність!⁴
 Так він казав і давав поцілунки дочці своїй вкупі;
 505 Сльози-ж сердешні з очий між розмов єго все капотіли.
 Наче в залогу якусь вимагає він їхні правиці,
 Потім їх в купу єдна і відсутних онука та доню
 Зараз велить привитать незабутними їх вустоньками
 Ледве останнє „прощай“ з перепиненим голосом в плачі
 510 Встиг він промовить і тут з предчуття ужахнув ся якогось.
 Скоро на красний байдак Філомела вродливая сіла,
 Весла-ж торкнули ся хвиль, а земля залишилась далеко,
 „Ми одоліли!“ гукнув, „і зо мною тут річ поривання“
 Радий Тирей без краю; відклада він паледве заласся,
 515 Нині від неї очий відвернути він більш не здолає.
 Часто Юпітера птах, що вертаєть ся з здобиччю швидко,
 Зайця в високім кублі випускає із лап пазуристих:
 Здобичі годі втекти, а хапун розляда нагороду.
 Шлях докінчили пловці і уже з байдаками у втомі
 520 Вийшли на землю свою, коли цар Пандіонову доню
 В гірську хатину веде потемнілу від гаю і тут-то
 Бідну тремтячу й бліду, що, налякана, з сьлізми питала:
 „Де-ж моя, друже, сестра?“ замикає, уживши зусилля,
 Замір лихий виявля і її перемагає міцю,
 525 Дарма, що бідна вона і рожденника кликала в поміч,
 Дарма, що звала сестру, а богів невмирущих найбільше.
 Так от тріпоче вона, як ягня полохливе, що ледве
 З ранами вирвано є в посивілого вовка із пастки.
 Наче голубка сумна із крилами, що змочено кровю,
 530 Все ще ляклива вона і лякаєть ся пазурів лютих.
 Швидко-ж вернув ся їй глузд: розриваючи кучері пишні,
 (Схожа з плакливою геть, що ламає із стогіном руки),
 Руки здіймала вона і мовляла: „О, варваре хижий,
 Що за учинок брідкий, за злочинство ти тут заподіяв?
 535 Так не торкнули тебе анї тестя накази, ні сльози,
 Ні піклування сестри, ні моя неповинність, ні шлюб твій!
 Все ти тепер скасував (за противную стала сестрі я,
 Ти-ж чоловіком обом, але я-ж сії кари не варта!)
 Чом же й душі ти менї, щоб злочинства не малось, не стратиш?
 540 О коли-б се ти зробив над єднання ганебнеє перше!
 Мала-б хоч тїнь я тоді від злочинства усякого вільну.
 Що-ж, коли бачать боги та коли вони значать що небудь,
 Ще як зі мною усе не загинуло нині без сьліду,

- Як би то там не було, а мені ти заплатиш ся добре!
- 545 Книувши сором бридкий, розновім я про́ все і, як можна,
Я до народа піду, а коли ти замкнеш мене в гаї,
Словню я галасом гаї і плачом своїм гірскій скелі,
Хай се почує етер, та і бог, коли є він у нему!
Гнїв у лихому царю підбуряють розмови дівчини,
- 550 Страх же не менчий єму; спонукаємий приводом всяким,
З піхвів виймає він меч, що́ на боці тримавсь і вхопивши
Дівку за кучері тут, та на спину їй руки звернувши,
Зв'язує миттю її. Філомела підставила й горло,
Вбачивши вийнятий меч, і надію умерти плекала.
- 555 Він же розпалений їй (що́ коханого кликала батька,
Навіть змагалась за се) язика захопивши в обцєньки,
Вийнятим вирвав мечем... і коріння при ній іще сьє,
Самий язик же лежить і тремтить на травиці первово.
Так тільки хвостик плига у змії, що́ забита до смерти:
- 560 Бєть ся він все і шука, замираючи, панії сьлїду.
Після злочинства сєго — але хтєб-же поїняв сєму віри?
Кажуть, він часто вертавсь у жадобі до вбитого тіла.
Після учинків таких присудив він вернутись до Прокне.
Та-ж, як уздріла єго, про сестру запитала, а той їй
- 565 Стогін непевний вдає та про смерть її брєхнї провадить.
Сльози зміцнили слова... і зрива тоді з пліч своїх Прокне
Одїж блискучу свою, що́ сияла гантованим злотом,
Сукню сумну надяга, споружає порожию трунину.
Далі непевним тїням розмаїті приносить подання,
- 570 Плаче над згином сестри, що́ й не так була варта ридання.
Фєб за цілїсїнький рік обїйшов уже знаки Зодяка;
Що-ж Філомелї робить? Утекти — вартові їй боронять, —
Теж і мешкання її, у високі оточені мури.
Годї й про дію страшну заїмілим вустам оповідать.
- 575 Її тільки славний талан та визнайдєння в горі приходять:
Штукою, звїсною всім і Палляді і людам первітним,
Прясти вона почала із нитками червоними білі —
Лиха малюнок живий; а скінчивши, дала вартовому,
Просючи знаком єго, щоб відніє він отє до цариці.
- 580 Той, погодившись, відніє, бо не знав же він, що́ віддає тут.
От розгориувши сю ткань господаря жореткого жінка
Миттю про долю сестри, бідолашню долю, дізналась.
З дивом замєвкла вона: бо вуста їй заціпило горе,
Слів не знайшлось їй таких, щоб могли язику жалібному

- 585 Досить образи додати; не ридає вона і не хоче
Сьмішки з злочинством мішати і про кару гадать вона стала.
Був тоді час, коли всі невістки Ситонійські сьвяткують
Сьвята Трітереські бучні: тільки ніч сьвяткуванню їх сьвідчить.
Нічю Родопу усю оголошують згуки від міді,
590 Нічю з палацу свого відійшла і цариця й лаштує
Все, що потрібно для сьвят, і бере для скажености зброю.
Чоло квітчить в виноград, а із лівого боку спускає
Шкуру оленя грубу і до спини примосує списа.
Метнулась в мить по галях з осаулою подруг страшенна
595 Прокне, хвилюючись вся від обуріння хижого гніву.
Тільки вдає, що вона узяла собі гніву від Вакха.
Лине до скелі вона, зазиває Еоя і люта
Двері в печерю лама, та сестру відтіля витягає,
Вхоплену всю зодяга в причандали сьвяченого Вакха,
600 Вид закрива і її у палац свій здивовану вносить.
Скоро почула сестра, що торкнулась страшного будинку,
Вся ужахнулась вона і на пишному зблідла обличчі
Місце обравши слушне, причандали зніма свої Прокне,
Далі нещасній сестрі счервоніле відкривши обличчя,
605 Бідну в обійми бере; Філомела-ж ніяк не здолає
В гору очий підвести, бо вважа себе ворогом Прокні.
Очі похнюпивши в-низ, замірялась вона вже покластись,
В сьвідки узавши богів, що зусиллям її оганьбили,
Голосу тільки дастьбі?... і палає тут Прокне і гніва
610 Годі вмістити у собі. Докоряючи плач Філомели,
Мовила Прокне: „Тепер не сльозами вже діяти треба,
Ні, а залізом, чи й тим, що й залізо подужать здолало-б:
Сестро, замірилась я на усякі злочинства від нині,
Чи лихтарем я спалю нависнеє помешкання царське,
615 Зьвіра-ж Тірея того у середину полумя вкину,
Чи я залізом утну язика, а чи очи, чи частки.
Ті, що зганьбили тебе, а чи вижену з него я душу
Тицю надаваних ран, — налаштоване в мене велике,
Що тільки буде з сего?“ — І коли вона так розмовляла,
620 Ітіс до матери йшов, і запевнилась Прокне від него,
В тому, що може вона... Розглядаючи хлопця ласкаво,
Каже вона єму: „Як із Тіреєм ти схожий!“ і мовчки
Стала свій замір чинить, мовчазливим палаючи гнівом.
От коли син надійшов і приніс їй своє привітання,
625 Потім їй шию нагнув рученятами надто малими

- І поцілунки давав, по дитячому пещучись любо,
 Торкнена мати була — запинивсь у ній зламаний запал,
 Очи її мимохить від напружених сліз завохкіли
 Скоро-ж зачула вона, що вступаєть ся пестошам мати,
 630 В-мить повернулась тоді до обличчя сестри і пильненько
 Враз дивлючись на обох, промовляє у голос: „Від чого-ж
 Пестить ся єдний усе, а другая мовчить і не кличе
 Так, як він кличе мене, через що се їй кликати годі?
 Дочко Пандіона, глянь, із яким ти одружена звівом,
 635 Зрадила рідний ти рід: до Тирея кохання — злочинство!“
 Ітіса тягне вона без баріння, як тигриця з Іанґа
 Тягне по темних гаях немовлятко, спороджене ланю;
 Скоро-ж вони досягли до найдалнього края будинку,
 Руки здіймаючи геть, бо побачив загин, загукав він:
 640 „Ненічко, нене моя!“ і як він їй хапав ся за шию,
 Прокне вражає мечем у оте єго місце, де груди
 Сходять ся з боком в людей, не устиг він і виду звернути,
 (Досить і рани єму!), як пробила вона єму горло,
 Трохи-ж живії частки із душею усї вже шматують.
 645 Тіла частина кипить в мідяних казанах, а частина
 Теж над багаттям шкварчить, а будинок заплямлено кровю.
 Кличе до страви сїї невідомого в сему Тирея
 Жінка і сьвято якесь пригадавши зумисне, в якому
 Мусив він бути оден, відпустила рабів і друзяків.
 650 Сам же Тирей, сидючи при столі дідівським обїда.
 Власнее нутро своє пропуска у своє-ж таки нутро.
 Темна в Тирея душа і гука він: „Покличте Ітіса!“
 Прокне не зможе тепер приховати веселощів диких:
 Вся в нетерплячці воїна, провістити бажаючи лих,
 655 Каже: „Він, в тебе у нутрі!“ Оглядаючись, зразу навколо,
 „Де-ж він, питає її“ і коли-ж то питав він та кликав,
 Так як при вбивстві була з роскуйовдженим довгим волоссям
 Вмить Філомела страшна уявилась і кинула звівру
 Голову хлопця в крові; хоч вона тоді змоги й не мала
 660 Мовить, щó хтіло ся їй та у згуках веселош з'явити.
 З галасом стїл відіпхнув з переляку страшного Фракієць,
 Кличе з Стигійських долини оповитих зміюками сестер,
 Далі по змої бажа із грудий своїх викинуть страву
 Страшну і нутро страшне, що ввійшло єму зараз у шлунок.
 665 Плаче він все і себе узиває могилою сина,
 Далі вже, витягши меч, Пандіонових дочок ганя він.

- Тут Цекропідок тіла на крилах, ти-б подумав, повисли:
 Пірям вони узялись — пориваєть ся една до гаю,
 Друга-ж під стелю біжить, і понині з грудий їм не зникли
 670 Вбивства ознаки сумні, бо заплямлено піря їм кровю.
 Той, у скорботі швидкий і в бажанні зложити їм кару,
 Птахом зробив ся і сам, що на маківці має гребінчик.
 Ніс неомірний єму виростає із довгого списа.
 Одуд зоветь ся сей птах і озброєним з виду здаєть ся.
 675 Горе велике таке та похилости довгої доба.
 Батька Пандіона їх призвели завчасу до могили.

7. Цет та Калай.

- Берло-ж і верх у краю Ерихтей тоді дужий одержав,
 Трудно вгадати, чи був у правдоті він дужчий чи в силі?
 Він же на світ спородив чотирьох молодиків і стільки-ж
 680 Гарних дівчат, але в них одинакова малась подоба.
 З них Еолідів Цефіл, ончасливлений був же тобою,
 Прокріс! Борею-ж усе нашкожали Тірей та Тракійці
 Довго ти вигнаний був із Ортигії любові, боже,
 Доки не став ти благать і не міццю, а проханю діять.
 685 От коли ласкою ти не добув а-нічого, зайнявсь ти
 Гнівом, що вітру сему, як звичайно, буває палезний.
 „Так мені, мовив, на що-ж залишив я властивую зброю,
 Хижу жорстокість і міць і запал і обуріння духа,
 На що благання я взяв, уживати яких мені сором?
 690 Сила — осе моє все, тумани проганяю я нею,
 Нею хвилюю моря, вивертаю дуби стародавні.
 Кригу тримаю тверду, пасилаю і гряд я на землю.
 Сим зістаюсь я й тоді, як братів здоганяю в повітрі,
 Се для нас рівні лани, і з таким я зусиллям змагаюсь,
 695 Що й осередній егер оголошує дужії згуки,
 З хмар же порожних летять незлічені вогні у повітря.
 Сим я буваю й тоді, як у щілки землі досягнувши,
 Повний могутности весь, у печері я тілом втискаюсь,
 Тіни турбую що раз і земную розхитую кулю.
 700 З помічю засобів сих намагатись і мусив я шлюбу,
 Тестя було-б не прохать, а зробить его сим би зусильно!“
 Мовивши сеє, Борей захитав ся на крилах відразу;
 Скоро-ж порушив він їх, як дихання могутного вітра,
 Землю обхоплює все: стурбувало ся море широке;

- 705 Тягнучи геть по шпелях пиляну свою шату усюди,
 Землю він всю обміта та Орітию, сціплену страхом,
 В темряву вкривши густу, обгорта в свої жовті крила.
 Доки-ж він лине, горять золоті вогні у етері
 Тільки хапує не раніш затримав свої віжки етерні,
- 710 Як до Киконських людей та до мурів міцних досягнув він.
 Стала Актейка тоді і вродлива жінка і ньєнка,
 Двох спородивши близнят, що придбали від батенька піря,
 Решту-ж усю узяли від коханої ньєнки, зродившись.
 Все-ж вони згадують ще, що вони спородились не з тілом,
- 715 Так що, поки не зросла борода у них з жовтих волосів,
 Довго юнак Калаїс та Зетес пробували без піря,
 Потім порівню на них, як із птахами завсе буває,
 Піря зросли на боках, поруділи тоді-ж їм і щоки,
 Так, коли дитячий вік поступив ся юнацькому, хлопці
- 720 Вкупі з Мінійцями геть поплили на обібраній чайці,
 В хвилях, незнаних для них, добувати руно злotosяйве.

ПІСНЯ СЪМА.

1. Язон та Медел.

- Вже Пагазейським судном простували Мінїїці по морю,
Вже їм з'явив ся Фіней, що під вічною тіню ховає
Вбогу похилість свою і юнаки, сини Аквілона
З яених очий дїдуся позганяли дівчаток крилатих.
- 5 Досить зазнавши всего під міцним кермованням Язона,
Врешті вони припливли до Фазоса, з водою швидкою
Звідси пішли до царя вимагать собі Фріксову вовну.
От, коли сказано їм про незлічені праці важкії,
Доня Еета тоді запалилась вогнем неспроможним.
- 10 Довго боролась вона і, як розумом більш не здолала
Вбить божевілля, „дарма, промовля вона, битись, Медеє,
Що нас за бог зупиня? І здивуюсь, коли се не тєє,
Чи не подібне тому, що наймення „коханя“ придбало?
Чому-ж бо батька наказ найжорстоким мені тепер здав ся,
- 15 (Він хоч і справді страшний)? І чого я боюсь, щоб не згинув
Той, що се бачила я? Відкіля осе привід опаски?
Викинь, нещасная ти, коли можеш, сей запал пекучий,
Зрослий у серці палкім! Коли-б змога, була-б я мудрійша!
Нї бо, чарує мене невидимая сила і розум
- 20 Рає одне, але запал друге; ухваляю і бачу я краще
Йду-ж за найгіршим кудись... Задля чого-ж ти, царська дівчино,
Танеш до гостя вогнем і у другій частині всесвіта
Марш про радісний шлюб, коли й тут же знайдеш коханя!
Жити ме він, а чи вмре? „Та нехай він живе!“ без коханя
- 25 Годї благати про се! Але що-ж сей Язон загодїяв?
Рід его, слава та зріст не торкнули-б із людського роду

- Тільки жоретокіх хіба! Та кого-б не вразила й без того
 Врода приємна єго, бо мені-ж вона серце торкнула!
 Що-ж, запомоги не дай, так задуться воли єго духом.
- 30 З купюю тих ворогів, що посіяв він сам, неодмінно
 Стрінеться він і тоді попадеться ся Драконови в здобич!
 Скоро дозволю я се, то з'явлю, що я тигриці доня,
 Даді, що в серці мені нерозважне залізо та камінь.
 Чому-ж би згину єго й не побачить мені? Та зроблю тут
- 35 Очи злочинними я! Через що-ж не цькувати на него
 Диких волів земляних та дракона, що сону не має.
 Хай тут міркують боги! Не молитесь однак мені треба,
 Треба чинити наказ... чи віддам же я батькове царство?
 Що я зрятую хіба невідомо якогось прибуду
- 40 З тим, щоб зрятований він відселя перенісся і потім
 Став за дружину другій, а Медея лишиться без помсти.
 Ні, коли зробить він се та другу обере перед мене,
 Згине невдячний нехай! Але ні, не з таким він обличчям!
 Врода єму не така, та й душа бо шляхотня о стільки,
- 45 Щоб не лякала ся я забуття про послугу й оману!
 Хай же заставу він дасть, а богів приневолю я бути
 Сьвідками в справі такій, бо чого за безпешне лякатись!
 Швидче до праці берись і Язон тобі щиро віддячить!
 Пишний з'єдна вас ліхтар і тоді по містах Пелазгійських
- 50 Буду уславлена я, мов спасениця, юрбою неньок!
 Що-ж, приведеться мені, залишити, занесеній вітром
 Батька і брата й сестру і богів і питомую землю?
 Батько-ж суворий мені, а земля моя хижка та дика,
 Брат же мій ще молодий, а сестра однодумно зі мною.
- 55 Бог в мені вищий сидить, не велике я тим і лишаю,
 А за великим іду — зрятувати Ахейське юнацтво,
 Кращі місцевини взнать, та зазнати місця, що давно вже
 Слава дунає гучніа про освіту та штуки тубольців,
 Йду за Язоном я сим, а єго на безмірні багатства,
- 60 Що володає всесвіт, промінять я не хочу і щасна
 Другом та любя богам піднесусь я до зор своїм чолом.
 Хай розмовляють про те, що якісь отам гори на хвилях
 Сходять ся міцно що раз і що човнам ворожа Харіба
 Хвилі глитає морські, то верта їх, а Сцілля зажера,
- 65 Псами оточена вся у печерах Сицілії гавка.
 Любого я обійму і припавши до серця Язона,
 В дальні долину моря та в обіймах опаски закину!

- А як злякаюсь чого, то хіба що за друга Язона!
 Що се ти важниш за шлюб і які добросерді наймення
- 70 Шкодї, Медеє, даєш? Подиви ся, ти ліпш, на якеє
 Лихо наважилась ти і тікай від біди, коли можеш!“
 Мовила се і тоді справедлива побожність та сором
 На віч з'явили ся їй — утіка Купідон з перемоги.
 Зараз Медея пішла аж до вівтарів трюхлих Гекати,
- 75 В схованці гая сумній укривала їх темна діброва...
 Вже вона дужа була, вгамував ся і пал її гострий
 Скоро-ж Язон надійшов, то загаслеє полумя встало,
 Щоки розжеврїлись їй і обличчя її розвалилось.
 Так як звичайно з вітрів набираєть ся стравою іскра,
- 80 Що приховалась була під розливою всюди золою,
 І вироста спокволя та порушені сили вертає
 Так і кохання її, що загашеним ти полїчив би,
 Ледве юнак уявивсь, палилось від присутного виду.
 Трапилось так, що тоді і вродливішим був Езоненко,
- 85 Ніж у останній дні, то й закоханій вибачить можна.
 Дівка глядить; і на вид, що неначе тепер его вздрїла,
 Очи уперто стромля та в зневірї гадає, що баче
 Бога в Езонї вона і вхилитись від него не хоче.
 Скоро-ж він став розмовлять та узявши її за правицю
- 90 Тихо про помїч прохать, обіцяючи шлюб із собою,
 Сльози гіркї ілючи, промовляє до него Медея:
 „Бачу, що треба робить, і нехай же кохання, не темність
 Вводить в помилку мене, через мене ратунок ти приймеш!
 Вволь же обіцянку й ти!“ І Езон божеством трюхвидим,
- 95 Видом богинї тиї, що стояв її вівтар у гаї,
 Потім і батьком свого новоданого тестя всебачним,
 Долею власною теж і страхами усіми кленеть ся.
 Пойнято віри єму і бере чарівниї він зілля,
 Вжиток виучує їх і веселий вертаєть ся в табір.
- 100 Ранок по другому дню розігнав уже зорі сріблясті,
 Кули народу зійшлись на Марсійськеє поле і стали
 Скрїзь на високих шпїлях. По серединї всего народу
 Цар у порфірі усївсь із берлом, що з слонової кістки.
 От мідноногі воли з адамантових глоток метають
- 105 Полумя. Зілля усе від дихання волів зайняло ся.
 Так, як звичайно киплять переповнені полумям груби,
 Так як в печі земляній перетрюхле та вохке каміння
 В себе вбирає вогонь, як прозорою злито водою,

- Так їм і груди киплять, щó містять в собі полум'я дуже,
 110 Так їм дзвенять і глотки. Але сьміливо їм Езюенко
 Просто назустріч іде. Повернули воли тоді грізно
 Гирі суворі свої та з краями залізними роги,
 Порох здіймаючи скрізь двохкопитними дажі ногами.
 Все тут около вони наповняють ревінням та димом.
- 115 Страхом Мінійці взялись. А Язон надіходить й не чує
 Міці страшного вогню, бо дано єму чари могутні.
 Пестить правицею він набрунілі їм вола та шию,
 Потім примушує їх волочити незвичніі плуги,
 Далі залізом міцним розривати неоране поле.
- 120 Кольхи здивовані сим, а Мінійці, гукинувши в повітря,
 Дужости більше беруть, а Язон із шолому, щó з міді,
 Зуби зміїні вийма та на полі пооранім сїє.
 Сїя земля розмягча і воно, щó отрутою повне,
 В гору росте і стають старовинніі зуби тілами.
- 125 Так як обличчя людське добуває у матері в нутрі
 Та у сугави усї укладаєть ся вперш народженням,
 Так що на сьвіт уже він, як і треба, виходить настиглим,
 Так, коли з надра землі, щó недавно тепер зваготїла,
 Вийшло обличчя людське і знялось із питомого поля
- 130 Щó тут найдивне було, затрясло воно зброею навіть.
 Скоро Пелязги усї та побачили те, що готові
 Списом вразить вороги Гемонійського парубка в горло,
 Страхом взяли ся тоді і принишкли і духом і видом
 Навіть жажнулась і та, щó єго поробила безпешним,
- 135 Вбачивши, скільки борців на єдиного хлопця напало.
 Зблідла вона і у мить похололая впала до долу,
 Щоб же її зїллячко не лишило міцноти, Медея
 Сьпїви сьпїва чарівні та скликає тасмніі штуки.
 Той же, каміння важке у середину юрби метнувши,
- 140 Марса від себе прогнав і на них на самих повернув він.
 Гинуть сини земляні і, заемніі роблючи рани,
 Падають в рідній борні. Побіжденика хваляють Ахеїці.
 Щастям віншують єго та стискають у дужих обіймах.
 Ти-б єго, варварко, те-ж обгорнуть рученятами хтїла.
- 145 Сором тримає-ж гадки і, запевно, єго обняла-б ти,
 Тільки тримає тебе шанування до чесного ймення
 Робши можливеє ти й мовчазливим радіючи видом,
 Дяку приносиш пісням і богам, щó пісень виноватці.
 Ще зістаєть ся приспять неоспалого зроду Дракона.

- 150 Сей же із гребнем хибким, дивогляд трезязикий зубами
 Страху усїм завдавав, золотее чатуючи руно.
 Скоро він зрошений був із Летейського зіллячка соком,
 Скоро він тричі мовляв нахильні до приснання розмови,
 Ті, що гамують моря, зупиняють обурені річки,
 155 Сон дивогляда сповив, що не знав він єго а-ніколи.
 Взяв тоді злото Язон і, пишаючись здобиччю, морем
 Здобич свою везучи й виноватицю ральця укуні
 В гавань Іольську прибув із дружиною любово вкупі.

2. Е з о н.

- Неньки в Гемонїї всїй та похили батьки споружають
 160 Дари за приплив синів: на розпаленім стугови тліє
 Ладан і пада на смерть із рогами, повитими в злото,
 Віл — обітниця батьків. Та нема між батьками Езона —
 Був він до смерти близький та потомлений зростом старечим.
 Мовив Медеї Язон: „О, подружжє, якій признаюся я,
 165 Винен рятунком я всїм, хоч мені і всего надала ти,
 Так що і певність усю осягають твої вже заслуги,
 Все-ж, коли можна тобі, бо чого твої чари не зможуть?
 В мене ти літ відбери і додай їх, одібраних, батьку.“
 Сліз не втримала вона і чуттям єго вражена любим,
 170 Зараз згадала, що так не залишено нею Еета.
 Се приховавши чуття, промовляє вона: „Чоловіче,
 Що за незбожні слова пропустив се із уст ти побожних.
 Думаєш ти, що в житті довжину помінити я могу?
 В сему-ж Геката спинить, та і ти неправдивого просиш.
 175 Ну, мій Язоне, проте поблагаю я більшого дару!
 Штукою власною я приточить єму сиробую літа,
 Роки лишивши твої. Коли-б нам троєвида богиня
 Помочі тільки дала та присутне порушила-б справу!“
 Трех бракувало почий, щоб яскравого місяця роги,
 180 Коло зробивши, зійшлись... і, як сповнившись зовсїм, засяяв
 Місяць із видом пишним та поглянув на пишніє землі,
 Вийшла з палати вона, в розперезану сукню зодягшись...
 Боса та кучері геть розпустивши, мов хвилі, по плечах,
 В тиші нічий мовчазній, і без жадної подруги полем
 185 Йде на самоті вона. І пташок і людину і зьвірив
 Сон глибочений сповив. У кущах шопотїнячко жадне!
 Листя без руху мовчить і етер заросїлий безмовий.

- Зорі єдині блищать. Простягнувши до них свої руки,
Тричі крутнулась вона і водою зросила волосся,
190 Тричі сербнувши з ставка; удала завивання троїсте,
Далі, на землю грубу похиливши коліна, мовляла:
„Ноче, прихильнице чар, золоті зірки, що у купі
З місяцем „світище дня наслідуйте ви, тревіда,
Люба Гекато моя, що про заміри знаєш ти наші,
195 Йдїть помогать мені всі, як і сльиви магічні та штуки.
Земле, і ти поможи — пристаєш відьмам бо ти зілля;
Потяги вітру, вітри та річки та болота та гори,
Всі божества лісові та нічні — з'явитесь до мене.
З вашою помічю я берегам, коли хтіла, на диво
200 Річку вертала назад, зупиняла стурбоване море,
Стале здіймала від чар; розганяю я хмари і знову
Їх наганяю в блакїть і вітри проганяю та кличу.
Словом та піснею я розриваю і пастки драконам.
Скелї рушаю живі та дуби, із землі позривавши,
205 Вкупі з землею двихтю, тріпотїти наказую горам,
Вити питомїй землі, а тїням із трунини виходить.
Місяцю, кличу й тебе, хоч поменчує праці твої
Мідь Темезейська що-раз, а мого дїдуся колїсниця
Зблїдла стає від пісень, від отрут моїх блїдне і Зоря.
210 Полумя хижих волів забезпечили ви мені й шию,
Тяжу незналу тоді, запрягли ви закривленим плугом.
Ви-ж на зміячих дїтїй навели і війну найжорстоку,
Ви ще приспали мені вартового безсонного й злото,
Захист забивши єго, відїслали у грецькі міста.
215 Тра мені соків тепер, щоб від них перетомлена старість
Цьвіт повернула старий і добула минулі роки
Ви їх дасте... не дарма-ж зіроньки на блакїті засяли,
Те-ж не даремне прийшла й колїсниця, при упряжі зміїв
З крилами. (Справді, тоді колїсниця спустилась з етеру)
220 Скоро на неї зійшла й приголубила шнї драконів
Люба Медея й віжки в рученятах порушила білих,
Вхоплено в гору її і вона розглядає Тессалу,
Темне і змії поверта на Епейскї далїї країни;
Зїлля глядить вона всі, що приносить родючая Осса,
225 Отрис та Пїнд, Пелїон та Олімп, що над Пїнда ще більший.
Їх вона часткою рве, як дїйдуть до впадоби, з корінням,
Часткою крає усї мідяної косиці загибом.
Досить подобались їй на ланах Апїдашових зілля,

- Досить в Амфрієських ланах; не минули й тебе, Евїпею;
- 230 Частку свою прпсела і Пеней і Сперхія хвилі,
Склали данину свою й береги очеретяні Беба;
Гарну рослину вона в Антедонї зірвала Евбейськїм,
Ще не відому людям по обертавнї звїсного Глявка
Десять цілієньких день і о-стїльки-ж ночий її здріли,
- 235 Як гасувала вона на зміях, розглядаючи зїлля,
Потїм вернулаєь вона і дракони, що їх доторкнулись
Пахощі з зїлля, про те залишили старечнї шкури.
От як додому прийшла, зупинилась вона біля ганку.
Шатою єсть їй блакїть; від торкання свого чоловіка
- 240 Жїнка тїка; встановля дерняних вона вївтарїв двоє
З-лїва молодощам є, а праворуч коханїй Гекатї.
Їх оточила вона з деревини гильками й куцями.
Землю із ровів близьких повиймавши гарненько, Медея
Стала відправу чинить і у чорну вївцю устромивши
- 245 Нїж, широчезні ями оброша вона теплою кровю
Далї зливать почала із кратера Лієву вохкїсть,
Потїм смашне молоко вливать з казаночкїв мїдяних.
З сим вона сьпїви сьпїва та земнї божества викликає.
Хвалить владику царїв із захопленням їм-же подружжям,
- 250 Щоб не хапалиєь вони замертвляти старечого тїла
Прохання втишивши їх, наказала вона шопотїнням
Тїло Езона слабке до встановлених вївтарїв знести.
Посьпївом потїм єго обгорнувши у сон глибоченнїй,
Наче без духа, вона по землї єго тут розїстлала.
- 255 Далї Язону і всїм челядницям велить віддалитись,
Щоби від таїн сьвятих затримать неосьвяченї очі.
Тї по велїнню пішли. Розпустивши волосся, Медея
Вївтарї, всї у вогнях, по звичаю Бакханок обходять,
З пишним гильям лїхтарї у яру кровяному змиває
- 260 Потїм по вївтарях їх на двоїєстих обмоченї палить.
Полумям тричі счища і водою і сїркою дїда.
Лїки-ж тим часом усї в казанї закипають сьвяченїм,
В гору вони бурхотять і від пїни густої біліють.
Варить корїння вона в Гемонїєськїй долині придбане,
- 265 Сїмя та гарнї квітки та пахучї гострї соки.
Камїнь сюди-ж додає, на далекому Сходї добутий,
Морем обмятий пісок, що зостав ся опїєля відливу,
Сьвїжої роси дає, що за місячну піч набирала,
Пугача крила страшнї, що поганой слави придбали.

- 270 Нутро непевне вовка, щó звичайно зміняєсь на подобі.
В вид чоловіка що-раз; не було-ж отам браку і в шкурі
Вкритої в барви змії із Цініфу і в дивній печинці,
Що із олея була, а до сего вона приєднала
Голову крюка того, щó прожив було девять стороків.
- 275 От коли тицю осих та других ще без назвиська ліків
Діду старому вона спорудила пригаданий ралець,
Здавня засохлим гиллям, щó було із живої маслини,
Все помішала вона і верхи поєднала із низом.
Зараз довбешка стара, що в казанчику мішано нею,
- 280 Стала зеленою перш, а опісля короткого часу
Листям взялась і у-мить від здорових маслин зваженіла.
Де-ж по землі з казана не розкидало полузя піну,
Так що впадали на ґрунт із гарячого трунку краплини;
Бралаєь зеленим земля і зростало там зілля і квіти
- 285 Вбачивши сеє, вона оголила меча і встромила
Дідови в горло єго і старечої крови надливши
Сповнила ліків єго, і заледве Езон їх набрав ся,
Раною чи через ріт, борода єму й кучері довгі
Сивість лишивши свою, набули собі колір чорнявий.
- 290 З виду змарнілість біжить, утікають і блідність і зморшки.
Жили порожні єго наповняють ся кровю новою,
Частки цвітуть розкішні. Здивував ся Езон, бо згадав він
Те, що за сорок аж літ оттаким тільки парубком був він.

3. Дбахи Лібера.

- Лібер, уздрівши з вишин оттаке чудодійство велике,
295 Впевнивсь в тому, що тепер молодії ще роки можливо
Дбахам вернути єго і блага від Кальхидянки ральця.

4. Пелії.

- Щоб же брехень не кінчать до свого чоловіка Фазоска
Наче ворожість вдає і з проханням до Ганка Пелія,
Йде і як старість єго невизразним тяжаром гнітила,
300 Доні витають її; за короткую добу Медея
Їх счарувала усіх неправдивим якимсь то друзяцтвом.
Доки вона повіда між великою силою вчинків
Те, що змолодчав Езон і на сій зупиняєть ся частці.
Світла надія тоді в Пелієчихах вишикла зразу.

- 305 В тім, що рожденник і їх через штуку осю помолодча.
 От вони просять і їй першу-ліпшу дають нагороду.
 Та собі поки мовчить і по виду вагаєть ся наче,
 Думи стримавши собі у якомусь поважнім чеканні.
 Потім мовляє вона, обіцявши їм все: „Щоб до ральця
- 310 Більша вам певність була, то нехай-же найбільше похилий
 В вашій отарі первець через ліки ягнятчком стане.“
 Тут притягли барана, оповитого в вовну густую,
 З довгих охлялого літ, біля чола криві ему роги.
 В глотку сему барану Гемонійський свій ніж устромивши,
- 315 Зараз залізо вона в невеличкую кров обросила.
 Тіло старече тоді та живучії соки Медея
 Вкинула в мідний казан, поменчилось тоді ему тіло,
 Роги одіали криві, а за ними й старечі роки;
 Знизу-ж того казана почуваєть ся блекіт нестлиивий,
- 320 Потім рантово ягня з казана виплигає на диво,
 Бігає, потім рида та сосців молочаних шукає.
 Мліють Пелія дочки, і коди-б обітниця Медеї
 Сновнилась певно оттак, то вони іще більше благають.
 Тричі із коний своїх, що спустились у Тібер широкий,
- 325 Ярма здіймав Аполлон і четвертого дня засіяла
 Зорі промінням злотим, як брехливая доня Бета
 Чистую воду вставля на вогонь та безсилеє зілля
 Схожий із смертию сон, обгорнувши Пелієво тіло
 Потім і всіх вартових у пристанні тримав їх мінному.
- 330 Сьпіви сей сон навели й язика чарівливого дужість
 Доням звелівши ввійти, увиходить за ними й Медея
 В дім і над ліжком стає. „Та чого в вас запало зневірря,
 Каже Медея, мечем надберіте старечеї крові,
 Щоби порожні жилки молодою я сповнила кровю,
- 335 В ваших тепера руках і життя та і зріст свого батька
 От, як кохання в вас є, та порожних надій вам бракує,
 Батьку послугу зробіть, проженіть ему зброєю сивість,
 Кров непотрібну его, пропустивши залізом із рани.“
 Самая любя із них нечестивою стала від ради,
- 340 Щоб за злодійку не быть, поробля вона зло, хоч не може
 Жадна побачити зла і, звертаючи кожная очи,
 Врази чинить навманя неблаганими нині руками.
 Кровю зливаючись, дід підвестись на долонях у гору
 Хоче уражений весь, і підвівшись на лікті поволі
- 345 В гору долоні здійма між мечів дочериних і каже:

„Що ви, дітки, чините? Через що се ви батька захтіли
Вбити на смерть?“ І у них опустили ся руки і душі.
Більш не здолав він казати, бо єго докічила Колхідка,
В горло встромивши ножа і в казан єго потім спустивши.

5. *Втіки Медєї.*

- 350 Тільки вона не втекла на крилатих зміях у повітря,
Кари-б вона не збулась! Пролітає вона в високостях
Над Пеліоном сумним, над палацом Філіра й Огрисом,
Те-ж над містами всіма, що уславлено дідом Церамбом;
З помічю німф на крилах у повітря піднесши ся, дід сей
- 355 В час, коли землю важку затопило розхлюпане море
Якось утїкши від хвиль, відволавсь від страшного потону.
З лівого боку вона Еолійську лишила Пітане,
Вкупі з карбованим там неоміреєм видом Дракона;
Їдиний гай помина, де вола, що украдено сином,
- 360 Лібер сховав хороше під оленім обличчям непевним.
Там, де в піщаній труні заспокоїв ся батько Коріта,
Лине вона над лани, що бреханням злякала їх Мера;
Над Евріпільським мостком, де Коасськїї ньєнки придбали
Роги, відтіля кудись Геркулесове військо хожало,
- 365 Теби й Родос обліта, над Телхінами лине Яліза,
Очи поганиї їх, що поганили все там, Юпітер
Повний ненависти весь заховав у братерськїї хвилі
Швидко минула вона і Картейськїї Вєєві мури,
Де приневолений був Алкідам дивувати ся змоєї,
- 370 Щоб із пишної дочки утворила ся люба голубка.
Темне Цікпейське вона та Гірійське побачила плесо,
Лебедем славне колись. Передав отам Філії у владу
Хлопця замирених птиць, передав і суворого лева.
Взявши-ж могутний наказ подоліти волів круторогих.
- 375 Він їх здолів і тоді запедбанням кохання забитий,
Взять в нагороду вола — вимагання останнє відкинув.
Надто образив ся той і промовив: „Мені-б іще дав ти!“
Потім із скелі илигнув і гадали усї, що він вбив ся.
Він же, що лебідем став, на посріблених крилах повиснув.
- 380 Гірія, ньєнка єго, невідома, що він зрятував ся,
Плач розпустила й ставок із найменням своїм утворила.
Влизько і Плеврон лежить, на якому Офієва доня
Камбе у рай від дітий на тремтячих крилах уникала.

- Вбачила в леті вона й Калавреї лани Летодійські,
 385 Бачила свідка-царя, що з подружжям повернено в птаха,
 Справа Ціллена була, що на ній қолись мусив Менефрон
 З ньенькою ліжко ділить по старезному звичаю звірив.
 Геть озвирнувшись, вона забачає Цефіла, що плаче
 Все над онуком своїм, переверненим Фебом в тюленя.
- 390 Бачить Евмеловий дім, що обплакує доню кохану.
 Врешті торкнулась вона на крилах отих змії і Ефіра.
 Тут за первітний ще вік уявили старезні люди
 В світ свої мерлі тіла, від черви дощової зроденні,
 Скоро дружина нова запалилась з отрути Калхіди,
- 395 Дім же царя у вогні розгляділи аж два тоді моря,
 Кровю безвинних дітей обросивсь тоді меч нечестивий.
 Местниця-ж, матір палка, утікає від зброї Язона.

6. Тезей.

- Звідси повесена геть на драконових крилах, Медея
 В місто Палляди іде. Одностайне тут бачили в легі,
 400 Фініс найшира, тебе і Перріфа, старезного діда,
 Теж на новітних крилах Палемона хисткою онуку.
 Нью привітає Егей, що зробивсь виноватцем злочинства:
 Опріч звичайних гостин поєднав ся він з нею і ліжком.
 Вже появив ся Тезей, незнаємий для батька нащадок,
- 405 Що біля мор отих Істм гамував через власне витязтво.
 От задля згуби єго з аконіту того, що із Скитських
 Дальних країв принесла, виробля мішанину Медея.
 Кажуть, зробивсь аконіт із зубів у собаки Ехідни.
 Десь то печеря була, непроглядною млою покрита,
- 410 Шлях біля неї тягнувсь, по якому герой Тіринтийський
 Цербера злого волік, на ланцюг єго взявши алмазний
 Тими часами, як пес відмагавсь та кривив ся від світла
 Та від проміннів злотих, розворушений гнівом безкраім,
 Тричі бреханням страшним розбудив він повітря і густо
- 415 В білую піну зросив околичні земні долини.
 Кажуть, рослина тоді, що придбала від ниви питомість,
 Виросла в ґрунті тому і взяла собі сили, щоб шкодить.
 От, коли з'явить ся ряст, що уродить ся з неї на скелях,
 Звуть аконітом єго. Аконіт, через каверзи жінки,
- 420 Батько Егей передав, мов ворожому, сину Тезею.
 Той, не свідомий, узяв у правницю наповнений килих,

- Батько-ж Тезея уздрів на слошовій кості, на держальці
 Власного роду клейнод і від уст відгорнув єму труту.
 Смерти Медея втекла у наведених сьпівами хмарах.
- 425 Батько хоч був і радий зрятуванню коханого сина,
 Вражений був, що отак наближалось злочинство і лихо
 Скоїтись мало страшне; запалює він вівтарі яро,
 Ральці приносить богам, і волам широчезній шії
 Ріжуть сокири міцні — і збивають завітчані роги.
- 430 Кажуть, що кращого дня для нащадків радих Ерихтея
 Жадного перш не було. Середульні людиці та шляхтянці
 Учти справляють бучні, та сьпівають пісні, бо вишо їм
 Розум зробило палким: „Велеможний Тезею, на тебе
 Ввесь дивувався Маратон, що волів замертвив ти Кретецьких,
- 435 Так що покійно тепер в Краміоні селянини працює,
 Се тобі ралець ясний. Епідаврська земля через тебе
 Бачила, як загинав з булавою нащадок Вулкана.
 Беріг Цефіса тоді-ж злочистового бачив Прокруста.
 Бачив Церціона смерть Елевзії, породження Церери,
- 440 Згинув і Сінїс, що так заживав свою дужість нікчемне,
 Той що згинати долав деревинні цівки і зверху
 Дуже до долу схилив із гильками широкими хвої
 Шлях Алкетой з'явивсь до Лелегових мурів безпешний,
 Скоро Сцірон вгамувався. Перетрощенням кісткам злодючи
- 445 Довго земля не дає, не дає і вода приховання.
 Кидані в землю, вони після довгого часу, як кажуть,
 Скелями стали і їм залишилось наймення Сцірона.
 Ні, коли-б хтіли ми тут полічить твої роки й послуги,
 Зможені перше були-б! Обітницї за тебе ми спільні,
- 450 Царю, підносимо тут, випиваєм за тебе ми Вакха!“
 Царський палац посила молитвам тоді відповідь гуком,
 В цілому місті тепер не лишилось похмурого місяця.

7. М і н о с.

- Ну, а про те-ж бо у-щерть не була таки чистою радість,
 Швидко в найраді думки досягає дбання і придбавши
- 455 Сина, Егей не цілком насолоди узяв від весілля:
 Війни лаштує Мінос: хоч міцний він і війском і фльотом,
 Все-ж наймогутніший він через батьківський запал і зараз
 Пімсту правдиву склада за безвинний загин Андрогей.
 Перше-ж придбовує він для війни тиї дружній сили

- 460 Потім, як сил роздобув, пропливає моря він із фльотом.
Перш над усе він єдна Астіпальськеє царство й Анафа,
Перше війною він взяв, а Анафа якимсь обіцянком.
Мирний Мікон приєднав та лани крейданні Цімола,
Ціти і квітчастий Сцірос і Серіф, що лежить при долині,
- 465 Теж марморовий Парос і Сіфнос, що незбожня Арна,
Зрадила, взявши собі побажанеє злото, за злото
Звернена в птаха вона і кохає те злото і нині.
Чорні ноги їй є і у чорному пірі ся галка
Тільки Дідім, Оліяр і Тенос і Андрос і Гіяра
- 470 Теж Пенарет, що велавлявсь за маслину, до човнів Гнозійських
Всі не пішли помогать. Відсіля відпливає ліворуч
В царство Еака Мінос у Еносію давню для бучі.
Люди старії її Еносією звали, Еак же
Дав їй Егіни імя від наймення коханої нені
- 475 Там то на зустріч єму Теламон надійшов і над нею
Менчий Пелей, молодик та з коліна вже третього Фокус
Вийшов і сам тут Еак у старечій повазі повільній
Вийшов і зараз спитав, задля чого прибув той із фльотом?
Батькову визнавши нудьгу, починає зітхати і Еаку
- 480 Так промовляє тоді над стонадцять народів керманич:
„Щоби в війні ти поміг, розпочатій за сина прошу я,
В натовпі участь візьми, за труну я бажаю потіхи!“
Мовив Езonenко тут: „Вимагаєш ти те, що не мусиш
Місто робити мого, задля нас бо немає приємніш
- 485 Дальних Кекропса країн, бо у нас з ними мирна умова!“
Мовив той, хмуро йдучи: „Коштувати ме вам ся умова
Дорого.“ Він уважав за найкраще стращати війною,
Ніж починати її й завчасу марнувать свої сили.
Фльота Ліктієського ще з Еносійського муру забачить
- 490 Можна було, коли там, пливучи на підбитих вітрилах,
З Аттики човен з'явивсь і пристав у друзяцькую гавань.
Човен Цефала привіз, а із ним і накази з родини
Зараз Еака сніи юнаки розпізнали Цефала,
Хоч і не бачились перш; подали єму щиро правиці,
- 495 Потім до хати пішли; і герой увіходить показний,
Повний блискучих ознак не давно ще минулої вроди,
Маючи в дужій руці із оливою гиллячко рідне
Зправа і з-ліва герой біля себе Клітона і Бута
Двох своїх менчих братів, од Палласа спорожених має.
- 500 Скоро при зустрічі сій почали вони перш розмовляти,

- Став і Цефал розмовлять про Кекропів наказ і про поміч
 Пильно прохать і згадав про умови та батьківське право.
 Потім додав, що усі панувать над Ахаєм хочуть.
 От, коли справі трібній красношовством своїм запоміг він,
 505 Мовив Еак, на берло обіпершись правицею міцно:
 „Помочи ви не просіть, а беріть її просто — Атепи!
 Сили, щó острів містить, забирайте ви всі без препони,
 В мене всего отут є, бо такий тепер стан мойї справі:
 Сил не бракує мені — й ворогам і мені їх доволі.
 510 Дяка богам, задля нас без зневірря щаслива ще доба!“
 „Хай же буде отак, промовляє Цефіл, і жадаю,
 Щоб твоє місто росло та сповняло ся люду; прибувши,
 Радощів я тут зазнав, як хороше на зросту юнацтво
 Вийшло назустріч мені, хоч тепер у валках я й не бачу
 515 Тих, що колись-то я їх завбачав у вас в місті понерше.“
 Важко зітхає Еак і таке єму сумно мовляє:
 „Нї, за початком сумним сьлідкувала і кращая доля,
 О, коли-б можна було повідать мені вам без сумного.
 Ну, розкажу я, як сьлід, не загаю вас зайвим казанням
 520 Порох зоставсь та кістки від отих, про яких пригадав ти:
 Згинули бідні вони, а від них в мойї справі частина.“

8. Чума. Мірмідон.

- Край наш чума сповила — породження гніва Юнопи,
 Щó зненавидила нас за імя, від противниці взяте.
 Доки лічили те зло за людське та ховав ся запевний
 525 Привід такої біди, лікарської вживали ще штуки.
 Поміч же згини осягав і вона в перелозі лежала.
 Небо гнітило по перш в неоміреній темряві землю,
 Хмарами-ж темними дух навело понад ними шкідливий.
 Доки ще коло сповняв, поєднавши чотирижди роги
 530 Місяць і стільки-ж разів утворивши ся знову тоненьким,
 Повнеє коло відвер — подихав тоді Австр смертодайний
 Всім же відомо, що зло досягало в плеса та болота
 Тиці незлічені змії по неораних нивах блукали,
 Річки усі по шляху, наповаючи злої отрути.
 535 Силу хвороби тиї запримічено перше при смерти
 Псів та пташок та овець та волів та жорстокого звівру.
 Диву селянини дававсь, коли бачив, що доброю праці
 Падали дужі волі та на борознах просто лягали.

- Хоре блекання чутне по отарах овець густорунних
 540 Вовна у них відпада і тіла їх, захорілі, тануть.
 Кінь, найважливій колісь, що придбав собі слави у бучі,
 Зражує пальми свої і забувши про гонор старезний,
 Стогне при стані таким, до лихої призначений смерти.
 Киур свого гніву позбувсь, зневіряєть ся в хуткости бігу
 545 Лань, до рогатих черед пориватись і ведмідю годї!
 Слабкости жертва усе, по ланах та гаях та дорогах
 Тулуби мерлі лежать і повітря пеуєть ся від духу.
 Дивнее я вам скажу: анї пси, ні зажерливе птаство,
 Ні посивілі вовки не чіпали снх тулубів; стали
 550 Тануть вони, нашкожать подиханням і мор розпускати.
 Мор обгорнув і селян і з найбільшою шкодою навіть
 Всюди почав панувать і по мурах великого міста.
 Нутро від него горить і вогню, що приховане в нутрі,
 Є щось червоне — клейнод та дихання, що йдеть ся поволї.
 555 Геть набрякає язик і засохлі уста задля вітру
 Завжди одвертими є і важке у них лине повітря.
 Годї вже стерпіть тепер чи настилки чи теплої сукні,
 Просто лягають усї на некритую землю грудима,
 Холод для тіла — ніщо, але ґрунт гарячіє від тіла.
 560 Нікому бід хорувать, насяга бо й на тих, що хорують,
 Смерть неблагавна лиха і митцям нашкожають їх штуки.
 Той, хто до хорих близький, і певніш для недужних слугує
 Швидче злягає і сам і коли на рятунок надїя
 Миттю зника — тільки смерть у хоробі тій мають за викрут.
 565 Кинуто все, і дбання про оте, що користно, немає.
 Навіть користи дасть-бі! По місцях розмаїтих, лишивши
 Сором, усї до джерел та річок та криниць припадають,
 Тільки у хвилях вони із жахою й життя покидають.
 Досить не можуть з ваги підвести ся і гинуть за воду.
 570 Інший хто-небудь тоді відтіля їх з водою черпає.
 В них же, сіромах, така поросла вже до ліжків огида,
 Що утікають із них, а коли і здійнятись не можуть,
 Просто додолу летять і тікають від власних Пенатів.
 Кожиному хата єго за похмурее щось то здаєть ся.
 575 Лають місцевість усї, бо незнаний пригоди їм привід.
 Як по шляхах півживі, що стоять ще здолали, блукають
 Вбачив би ти; а другі, на землі лежучи, побивались
 В русї останнім своїм, повертаючи стомлені очі,
 Потім здіймали частки аж до сьвітищ навислого неба,

- 580 Дух випускаючи скрізь, де застигла їх смерть невблаганна.
Що-ж то я мав на душі? Зоставалось тоді мені тільки
Все зненавидить життя та з другими ділити їх долю.
Де я очий не спинав, порозсіяно геть було люду
Скрізь, що попадали тут, як червоні яблуки з яблунь,
- 585 Чи з густотінних гильок порострушені жолуді дуба.
Бачиш ти церкву оту, що здійсмаєть ся східцями в гору,
Церква Юпітера ся — тільки хто на тих вівтарях марно
Ладану там не курив! І не раз за дружину дружина,
Батько за власних дітей, як слова молитов вимовляли,
- 590 Душу лишали свою на безрадісних вівтарях зразу.
Потім же в них у руці нежитий знаходили ладан!
Скільки разів і воли, як чинив обітницї поданник,
Чи золотисте вино наливав їм, сердега, між вуха,
Падали в нівець отам, несподівано вражені на смерть.
- 595 Теж, як Юпітеру я за синів своїх трьох та родину
Щире подання чинив, заревів несподівано від мій,
Потім раптово упав без маненького навіть удару,
Дрібним струмочком крові обросивши ножі протилежні,
Згублено в нутрах звівіра і ознаку правдоти й божеську
- 600 Волю — зараза страшна досягла бо у самі кишки.
Ріжноманітні тіла перед дверми я бачив сьвятими,
Побіля-ж вівтарів тих, щоб була ще огидливіш смерть їм,
Душать ся єдні в петлі і опаску запевної смерти
Смертю сами жеють та загин собі кличуть прийдешний.
- 605 Збуті живого тіла не ховають тепер із звичайним
Гонором, брами уже не містять похоронних процесій.
Тіло не сховане, там чи лежить на землі, чи без ральця
В гору кладеть ся на стуг. Шанування до них тепер жадие,
Спірку за стуги ведуть і горять на чужих їм багаттях.
- 610 Нині нема жалібниць — необплакані в сьвіті блукають
Душі дітей, матерів, дідунів і юнацтва палкого.
Місця бракує тепер для могил, деревини для стуга,
Вражений міцю таких невимовно важених обставин,
Мовив я тут: „Коли все, що про тебе, Юпітеру, кажуть,
- 615 Правда — що ти обіймав Авоневу доню Етіну
І як не сором тобі на найщирого бути нам предся,
Ти хоч моїх поверни, хоч мене заховай в домовині!“
Зараз ознаку він дав благовістником громом з осаяням.
Я промовляю: „Беру, і нехай се за щасну ознаку
- 620 Буде твої душі, як заставу, беру я сю з'яву!“

- Був випадково тут дуб із Додонського сім'я широкий.
 Він, неомірений, ріс біля храму Юпітера пишно.
 Там ми побачили рій комах, що збирала зернини,
 В ротиках дуже малих підважали вагу вони значну
- 625 І на поморшклій корі, мов по стежці єдиній хожали.
 Дуже здивований, я промовляю тут: „Батьку всеможний,
 Дай мені стільки-ж людей і наповни спорожнені мури!“
 Зараз тряснувся тоді дуб, захитався і гильки без вітру;
 Потім почувся мені гук. Від раптового остраху сціпили
- 630 Частки й волосся моє, а проте я почав цілувати
 Землю та вігистий дуб, не відомий, на що сподіваюсь,
 Хоч сподівався я проте і кохався у світлих бажаннях
 Ніч нагорнулася і сон оповив мені стомлене тіло.
 От і здалося мені, що неначе той дуб ще я бачу,
- 635 І що оскільки гильок, то остільки істот невмирущих
 Має той дуб на гильках; і здалось, що він знову тріпоче
 Та по ланах в низині розсипа зерноноснеє військо.
 Вмить воно стало рости, удавати ся більшим та більшим,
 В гору здійматись з землі, поробляти ся цівкою просто,
- 640 Силу незлічених ніг і чорнявий приймать собі колір,
 Далі у частки живі набирать чоловічої форми.
 Сон мій утік. Навпісля, дорікаючи видище, став я
 Жаль вилити, що нема від богів заемоги і вчув я
 Галас у церкві, здалось, що людським голосам я вчуваю,
- 645 Тим незвичним мені; а поки я гадаю, що сон се,
 Вмить надійшов Телямон і, одверши тут двері, промовив:
 „Батьку, побачиш ти те, що надію і певність подужа.
 Вийди!“ Я вийшов, і тих, що побачив у сні чоловіків,
 Наче побачив тепер і, побачивши, всіх розпізнав я
- 650 В лагоді тій, як і в сні; і віншують царя вони гуртом...
 Зараз Юпітеру я обітницю зволяю: вставляю
 Міста з народом новим та обробляю кинуті ниви,
 Зву Мірмідонами їх, хоч імя не міняє їх роду,
 Бачив і ти-ж їх тіла: приховали усі вони вдачі
- 655 Ті, що придбали поперш, працьовитий се рід та ошадний,
 Дуже голінний придбать, та придбання своє приховати.
 Рівні по вдачі й дітах послідкують вони за тобою,
 Скоро той Евр, що тебе переїс аж до нашого міста
 (Евр бо єго переїс) переїсєть ся в слухного вітра.“

9. Цефал та Прокріда.

- 660 Сими розмовами все та й другими вони наповняли
 Довгий той день, і столу віддали відо дня того решту,
 Ніч же солодкому сну. Засіяло і сонце злотеє,
 Евр подихав і тримав повернутись готові вітрила.
 От до Цефала, що був неомірно старіший, прубули
- 665 Діти Палляса й відтіль перейшли до царя із Цефалом,
 Тільки тоді іще сон панував над заснулим Еаком.
 Фокус Еаченко їх привитав добросердо на ганку,
 Бо Теламон набирав до війни чоловіків із братом.
 Фокус повів їх тоді у середину дому, в хороші
- 670 Пишні світлиці свої і усів ся укуші із ними.
 Тут він побачив у мить, що Еаченко має в долонях
 Спис, невідомий єму, з золотим наконечником гострим.
 Трохи прогаявши час у загальних розмовах, мовляв він:
 „Дуже люблю я гаї та убивство жорстокого звіру,
- 675 Тільки і доси не взнав, із якого се гаю держало
 Маєш карбоване ти, та коли-б такі був осе ясені,
 Колір би жовтий він мав; коли-б терен, то був з колючками,
 Звідки він — годі пізнати! але очі мої уродливіш
 Зброї хисткої сії не вбачали ніколи нічого!“
- 680 Єдиний з Актейських братів промовляє: „А вжиток із сего
 Списа далеко дивніш над подобу єго чарівливу.
 Все він в лету здоганя і над кинутим ним не панує
 Доля, а сам по собі у крові-ж він вертаєть ся знову!“
 Тут іден молодик Нереечко питатись узав ся,
- 685 На що і звідки ся річ, та ще хто подарив сего ральця?
 Той відмовляє на все, не сказав тільки, був бо се сором,
 За що одержано спис. І мовчить він і вражений горем
 Згубою жінки у край, починає мовляти з сльозами:
 „Сину богині, осе — але хто-б не поняв сему віри,
- 690 Зброя чинить мені плач і чинити ме довго, як довге
 Дасть мені доля життя; загубила мене вона й жінку!
 О, коли-б ральцю сего та на віки було я рішив ся!
 Прокріс була; коли ти випадково Орітій імя
 Чув, так була се сестра отієї Орітій-бранки.
- 695 Ну, коли-б хтів ти в обох порівнять з чеснотою вродою,
 Прокріс вхопить було-б ліпш. Ерехтей, її батько, з'єднав нас,
 Нас ще єднала й любов: називав ся і був я щасливим.
 Сим би я був і тепер, коли-б інше боги не судили.
 Другий вже місяць пішов після нашого любого шлюбу,

- 700 Як на долині мене, що сітки розстилав на оленів,
 З самих найвищих шпилів, оповитого в квіти Гімета,
 Темну прогнавши імлу, нагляділа рожева Аврора.
 І счарувала мене. І нехай без образи богині
 Я вам усе розповім: хоч Зоря своїм видом рожевим
- 705 Очі звабля і влада над країнами ночі та сьвіта,
 Потім хоч нектари пє, але я-ж то кохав свою Прокріс.
 Прокріс у серці я мав на очах своїх бачив я Прокріс.
 Я тій богині казав про з'єднання недавнє, про сьвятощ
 Ліжка, про шлюбний палац, з обовязком забутого ліжка.
- 710 Вражена сим вона геть і мовляда: „Лиши, невдячливий,
 Жаль свій і Прокріс бери; та коли наперед я що бачу,
 Ти-б її мати не хтів!“ і жене мене гнівна до неї.
 Доки вертаю ся я й над словами богині міркую,
 Острах почав мене брать, щоб вона обовязків у шлюбі
- 715 Не попсувала часом... А подоба й літа дозволяли
 Вірить у бруд навєсний, хоч не вірить чеснота велїла.
 Я-ж тоді був у путі, та і та, що від неї вертався я,
 Прикладом лиха була — та й всього боїмось ми, коханці!
 Привід хотїв я знайти для сумоти і певність подружжя
- 720 Ральцем тоді спокусьть і Аврора сприя сему страху.
 Вид мені стала вона, як почув я, поволі міняти,
 Я не знаємий усім, у Паллядини вхожу Атени.
 Потім в палац свій іду, а палац мій цуравсь тоді шкоди,
 Знамя чесноти з'являв та про пана свого турбував ся.
- 725 Скоро я тицю неправд до дочки Ерехтея добрав ся,
 Я її вбачив, умлів і сливе не залишив спробунку
 Певности жінки тоді, та наледве втримавсь, щоб не мовить
 Правди всії та її поцілунками всю не засипать.
 Хмура коханка була та і в горі вродливіш над неї
- 730 Жадна дївчина була-б. До свого чоловіка, що в бранї,
 Хіттю палала вона. Уяви-ж її, Фокусе, вроду.
 Як оздобляла її і жорстокая навіть сумота.
 Годі казати мені, що не раз мене дуже спинала.
 Сором й чеснота її. Промовляє вона: „Залишаюсь
- 735 Я задля него, єму, де-б не був він, заласся ховаю!“
 Хто із розумних тоді вдовольнитись не міг би спробунком?
 Я-ж, не вдовольнений ще, роздобуть собі врази силкуюсь
 Більшюю за ніч платню обіцяючись дати і дарунки
 Надто побільшивши, я приневолив її міркувати.
- 740 Тут я гукаю: „Не так приховалась, злодійко, перелюб,

- Бєть тобі твій чоловік; захопив се тебе я, мов свідок.
Та ані пари із уст. Тільки соромом вкрита мовчущим
Зараз від ганку біжить, де накаверзив злий чоловік її
Взнавши образу мою, зненавидівши й рід чоловіків,
- 745 В горах блукала вона й віддалась слугованню Діяни.
Тута вогонь у кістках запалив ся мені, сиротині,
Вибачить став я прохать, запевняти, що се нагрішив я,
Та додавати, що й я, коли-б стільки одержав дарунків,
Теж би похибив собі та зробивсь виноватцем запевно!“
- 750 Скоро признавсь я в сему, як вона, відомстивши за сором,
Знов повернулась мені й прожили ми найкращі роки.
Се ще не все, а вона, мов собою дала мені омаль,
Пса дарувала мені, що́ як Цинтия її віддавала,
Мовила: „Бігом своїм опередить усіх він далеко!“
- 755 Разом і списа дала, що́, як бачиш, в руці я тримаю.
Може спитаєш ти, що́ поробилось із другим дарунком?
Вислухай дивнеє щось, новина тебе діла уразить.
Мудрий Лайяд загадки задля розуму предсїв важкії
Швидко усі розгадав. Характерниця-ж хмуро лежала
- 760 Долі, забувши цілком і себе й загадки подвоїсті.
Треба-ж мовлять, що сего не лишила без кари Теміда.
Другеє лихо тоді Аонійським призначено Тебам.
Стали селяне сумні і худобою й людом властивим
Зьвіра щораз годувать. Як сусїдне юнацтво, прийшли ми,
- 765 Зараз сїтками усе обгорнули широкеє поле,
Зьвір же в легесенькій скок через наші проплигує сїтки.
За конопляні краї на лабетах у нас утїкав він.
З нитки пустили собак, але зьвір сьлїдування минає,
Ще й мов швиденькій той птах, над собаками прикро глузує.
- 770 Дужим гуканням тоді вимагають у мене Лелапа —
Так мого ральця імя. А давно він і сам силкував ся
Мотуз на шиї порвать і напружував скутую шию.
Скоро спустили єго, як не вгледіли, де він і дїв ся,
Курява тільки суха верхнянії сьлїди єго мала,
- 775 Сам же він зник із очий і не швидчі над него ні списи,
Ні тиї ціні шматки, що́ закинуті з праці меткої,
Ні очерет, що́ летить з Гортинякського луку легенько.
Згіря здійма тут шнїля по середині близького поля
Я переносушє туди і дивлю ся на біг невиданий.
- 780 Зьвір, то мов схоплений був, то здавалось, неначе під носом,
Гєть від урази тікав і штукар намірявсь тоді бігти

- Більше не простим сльідом, а сльідцеви ошукував зуби.
 В колі щораз вертучись, щоб не дати підійти ворогови.
 Пес мій сльідкує єго і от-от єго вхопить, здаєть ся,
 785 Тільки дарма, не бере і лиша у повітрі кусання.
 Спис мені тра було взять і поки я хитаю в правиці
 Спис та у паси єго простягнуть свої пальці силкуюсь,
 Очи я геть відвернув а коли повернув їх, то диво!
 Марморів двоє уздрів серед рівного поля в долині.
 790 Ти-б, їх уздрівши, мовляв, що „сей гавка а той утікає!“
 Певно, що бог, (коли він і поправді ще був тут присутним),
 Хтїв, щоб у спірці отій неподолені мались обидва“.
 З сими словами він змовк. „Але чим же сей спис тепер винний?“
 Фокус питає, і той переказує шкоду і списа:
 795 „Фокусе, в горі моїм слугували початком потїхи,
 Я про них мовлю вам перш; а приємно, Баченку любий,
 Згадувать гарні часи, як дружиною в перші роки
 Був я щасливий у щерть, а вона чоловіком щаслива,
 Нас чарували у двох і кохання і спільні турботи.
 800 І на Юпітера шлюб не змінила вона-б мене любя,
 Теж не було і тії, хоч прийшла-б і самая Венера,
 Щоб спокусила мене, запалало нас полумя рівне.
 Раз як нагірні шпилі облило злotosяйве проміння,
 Я полювати у гаї, мов юнак перенїс ся звичайно.
 805 Я ані коний не мав, ні собак із гартованим нюхом,
 Ні челядинців своїх та не брав і сіток вузловатих.
 Списом безпечний я був. І коли потомив я правицю,
 Зьвірив вбиваючи все, холодка розпочав я шукати,
 Потягу теж вітреця, що з долини нахоложених віяв.
 810 Вітер трібний тоді був серед млосної спеки у літку,
 Потягу ждав я єго — як потїхи й спочину від праці.
 Згадую я, що співав, як звичайно: „Прилинь, моя Авро,
 Дай запомоги мені, увійди мені любая в груди,
 Той, як ти робиш щораз, угамуй мені пал, що горю ним!“
 815 Може тоді я й додав, бо така вже судила ся доля,
 Пестощів досить іще, може я що разу промовляв там:
 „Ти мені втіха еси, помовляєш мене ти і пестити!
 Я через тебе люблю і гаї і місця самотинні.
 Пильно дихання твое захоплюю я завжди вустами.“
 820 Сії двоїсті слова підхопило чиясь недочуле
 Вуха і Аври імя, що почасти я кликав до себе,
 Зараз за нїмфу взяло, спостерігши, що нїмфу люблю я.
 Зараз втворитель дурний винувачення злого до Прокріс

- Лине і їй на вушко повідає усе, що зачув він.
- 825 Що-ж легкодуха любов, і дружина, уражена горем,
Впала від слів нависних та по довгому часі прочнувшись,
Долю неправою зве, а себе нещасливою надто;
Зраду вона проклина, і обурена словом порожним,
Бідна нізашчо тремтить та безплотного імя боїть ся,
- 830 І, нещаслива, усе мов за дійсну противницю плаче;
Вкупі й не вірить проте й сподіваєть ся все, що се брехні,
Певність гріха відкида — і аж доки сама не побачить,
Доти бажає вона не судити учинків дружини.
Другого дня уже ніч розганя своїм сьвітлом Аврора.
- 835 Я переносу ся в гай і кажу на траві переможцем:
„Авро кохана, прийди і вгамуй мені з праці турботу.“
Раптом здало ся мені, що неначе зачув я зітхання
Між закликаних своїх. „О прилинь же, кажу я, найкраща!“
Як же шуршання ізнов з-за похилого листу почулось,
- 840 В думці, що є осе зьвір, навмання свою зброю метнув я.
Там же то Прокріс була, що, тримаючи вразу на персїх,
„Леле“, гукнула мені. Як пізнав же я голос дружини,
Зараз в нестямі побіг стрімголов на здичалїї згуки.
Ню півживу я знайшов у крові, що зросила їй сукню.
- 845 І, безталання мов, витягала мій спис вопа з рани.
Тїло, дорожче мого, у руках своїх винних я звожу;
Сукню-ж помоклу її на шматки їй на грудях порвавши,
Рани я звязую їй та силкую ся кров зупинити,
Та щоб мене через смерть не лишала злодюгою, прошу.
- 850 Прокріс, що сил позбулась і уже не вмираючи ледве,
Встигла затрохи мовлять: „Поеднанням єдиного ліжка,
Всіми богами кляню і своїми і вищими навіть,
Всім, що служила тобі і повік незабутнім ошадком
Навіть, хоч гину я тут, та що й смерти є привід, коханням
- 855 Ти не дозвољ, щоб ввійшла у палац наш дружиною Авра.“
Мовила й тут тільки я розібрав ту помилку в найменшї,
Та й розповів їй про все. Чи було-ж то пуття з ясування?
Пада вона і малі утікають із тіла їй сили.
Доки-ж здолає мене подивлятись, на мене глядить ще
- 860 І нещасливе життя біля мене на очах лишає.
Тільки-ж умерла воца, як здаєть ся з покійним обличчям“.
З слїзьми казав се герой та і другі ридали, коли тут
Входить в госпону Еак із синами двома й москалями.
Всіх і Еака й борців привітає Цефал увічливо.

ЗАМІСЦЬ ПЕРЕДМОВИ.

Єсть люди, що за поезією не визнають жадного значіння. Сі люди, кажучи такі слова, тим самим виявляють свою умислову недалекоглядність. Не визнаючи ваги поезії, вони не розуміють, що тим самим не визнають і права на існування основних поривань людського духу. За часи самого страшного гнобителства на поезію, вона в образі всіх красивих штук, мов зумисне, все сильніш та сильніш вривала ся в наше суспільне життя і ніньки рідко можна зустріти юнака, щоб не писав віршів, щоб не мав нахилу до поезії. Але такі заходи власне мають мало спільного з дійсною поезією, з тим безпосереднім, мимовольним яснобачінням, що привело древних до змішання розуміння поети і пророка в одному й тому-ж слові *vates*. Поета той, хто в речі бачить те, чого без его запомоги другий не побачить, і от ся знахідка, ся вища правда так радує нас кожного разу, коли ми з нею зустрічаємось. Скільки, можна сказати, мільонів людей, навіть частинно знаємих з праґматичною історією Риму, з друкованими підручниками в руках перебувало на руїнах Форуму, Колізею, Ватикана і т. д. і силкувало ся себе впевнити, що насоложують ся старим Римом. Веїм би їм слід було запевнитись, що доки вони особисто не познаємлять ся з невмирущими римськими поетами-пророками, доти до них краще над усе будуть підходити слова Шіллера; змісл їх той, що в пишних античних статуях тільки той може побачити красу, хто може чути та розуміти силу поезії, а инші, чи як називає їх Шіллер, Вандали, побачать в тих утворах штуки тільки єдиний, міцний камінь. Яка-ж сутність ховаєть ся в творах античної штуки, де Вандал бачить тільки камінь, але до яких нестримано пориваєть ся кожна людина, від коліски якого не відвернулись Музи? Коштовно в сій сутности не одно тільки те, що її вирази лагідні, могуті і запашні, а через

те і невмирущі, але й те, що кожний з цих пишних квіток самотужки та органічно виник іменно на тому шматку землі, де він і розцвів, і тільки Вандали виображають, що весь сей нетлінний квітник можливо, без шкоди для нашого власного розвитку, скосити на сіно, здавити чи перемістити, як завгодно.¹⁾ Все вищесказане про поезию можна віднести і до теперішнього випадку і тоді ясно виявить ся те значіння, яке повинні мати у всесвітньому письменстві „Метаморфози“ Овідія-Назона.

„Метаморфози“ чи „Переміни видів“ є безперечно не тільки кращий увір Овідія, де єго великий талант виявив ся в закінченій повноті та стиглости, але й оден з самих видатних утворів письменств взагалі. Тоді, як ми маємо від Древних чимало утворів історичних, у віршованій формі, які є Іліяда, Енеїда і т. д. — увір Овідія чи поема „Переміни видів“ містить в собі не тільки розкішну панораму мітольоґічних оповідань, але й збірку переконань сучасної Овідію суспільности про все, що існує. Тільки два в сему напрямку утвори і дійшли до нас з класичної древности, а іменно опріч поеми Овідія — Лукреціяєва поема про „Натуру річій“. Остання, філософський увір, заснована на невірї до мітольоґічних божеств, утворених людьми по їх образу та подобенству, на переконанні про всеильну могутність творчої вдачі, що по думці Люкреція є для себе самої і початок і предмет розвитку. Але поема геніяльного Люкреція, через те власне, що суха змістом, доступна розумінню людей тільки дуже освічених, тоді як Овідій в „Перемінах“ виложив і самі абстрактні переконання та істини в ясній, загально-доступній та повній грації формі.²⁾ Як з боку мови так і з боку змісту „Метаморфози“ видають з себе чарівливі оповідання, де, як ми сказали, ярко обмальовуєть ся весь древній сьвіт і хист поета. Чи малює він картину певного кохання, як в „Пірамі та Тізбе“ — Ромео та Юлія Шекспіра, чи передає хвилювання палу, як у „Медеї“, чи зображає життя бідолах, як в чудовій іділлі „Філемон та Бавкида“, роз'ярену пригоду, як у „Кейсеї та Галкіоні“ — всюди він зостаєть ся певним дійсности. Тільки рука справжнього художника могла намалювати нам такі повні чар та ваби картини! „Метаморфози“ є свого роду „Божественна комедія“ древности!³⁾

Вся поема складаєть ся з 15 пісень, зміст яких є такий:

Пісня I. З початку море, земля і небо виявляли хаос. Все було змішано, ніщо не мало свого виду і одно другому перешкоджало. Сему

¹⁾ Дивись, Передмову до Метаморфоз Овідія в перекладі на московську мову Фета.

²⁾ Клеванов — Передмова до перекладу Метаморфоз Овідія.

³⁾ „Алексєєвъ“ — Передмова до перекладу Метаморфоз Овідія.

III

становищу положив кінець Бог чи більш могутна натура. Він одмежував небо від землі, воду від землі і чисте повітря від туману. Коли все на землі було впорядковано, явились у воді риби, на землі явились звіри, а у повітрі птахи. За сим усім явилась людина. Перший вік на землі був золотий, а коли Сатурна закинуто було до некла, почавсь срібний вік, вік кермовання Юпітера; ему наступував більш важкий вік мідяний, що був замінений залізним, в який появили ся всякі злочинства. Гіганти, сини землі, обурюють ся проти богів. З їх крови, після того, як Юпітер ударив їх блискавкою, спородив ся нечестивий зажерливий рід. Нечестивішого з людей Лікаона Юпітер обернув у вовка, а останних людей знищив потопом. Девкаліон та жінка его Пірра, єдині люди, що вратувались від потопа на горі Парнасі, вивели з каміння нових людей. Межи звірами, що народились після потопа, був величезний змії Пітон, якого Аполльон забив стрілами і на спомин сего одоління встановив Пітійські грища, на яких побідник отримував дубову цвѣтку. Лявра тоді не було. Він явивсь, коли Аполльон обернув у се дерево німфу Дафне, що відкинула его кохання. Лявр став деревом Аполльона. Всі річки явились з сего приводу заявити свої бажання Пенееви, батькови Дафне, всі, опріч Інаха, що облакував дочку свою Іо, оганьблену Юпітером і повернену ним на телицю. Віддана Юноною до сховів стоокому Арґосу, вона ратуєть ся від него Меркурієм, що приспав его оповіданням про переміну німфи Сирінґи в ластівку і знову одержує нариси жінки. Від звязку з Юпітером у Іо родив ся син Ешаф, що збудив сварку з Фаетоном про дійсність спородження останнього від сонця чи Аполльона.

Пісня 2. Випрохавши в батька колісницю з огнистими кіньми, щоб доказати свій рід, але не умівши вправити ся з ними, Фаетон запалив землю, від чого почорніли Етіопи, Лібія обернулась у висхлу пустелю і всохло багато джерел та плес, а сам він упав у річку Ерідан. Сестер его Гелїяд за те, що вони оплакували смерть брата, Юпітер повертає на вільхи, а родича его по матери, Цікна, на птаха з тим-же іменням. Розглядаючи небо та землю, що постраждали від пожежі, Юпітер закохуєть ся в Аркадянку, мисливку Калісто, і задовольняє свій пал, за що Юнона перемінює Калісто в ведмедицю. Юпітер же перемінив її в зорю сего наймення, Велику Ведмедицю, а сина свого, що від неї родив ся, Аркада, в Малу Ведмедицю. Юнона, випрохавши в Океана та Фетиди, щоб нова зоря не купала ся в морі, дісталась на небо на навичих крилах з розмальованими через Арґусові очі хвостами. Така-ж переміна зробилась і з другим птахом, з вороном, що з білого став чорним, після того, як розповів Аполльонові про зраду его коханки Коронїди. Від сієї Коронїди та Аполльона вродив ся син Ескулапій, що був вихований у печері Кентавра Хирона, де єму Оціроя, дочка Центавра, напороочила

прийшло значіннє єго і була повернена за се в кобилу. Її батько даремне благав Аполлона, щó тим часом нас табуни в Елїді; захоплений коханнєм. Меркурїї скористував ся з сего любовного настрою пастуха, щóб украсти єго товар і єю крадіж зазначено було селянським дїдом Батом, якого Меркурїї повернув у камінь. Закохавшись потім у дочку Кекроуса Герзу, Меркурїї обертає задрісну її сестру в камяну статую. Хутко після сего єго покликав до себе батько, щó надав єму наказ пригнати до берега гурт волів Сидонського царя. Там бавилась дочка царя Агенора, яку Юпітер, перемінившись у вола, відвозить по морю в Криту.

Після 3. Кадм, посланий Агенором, розшукувати свою сестру, оселяєть ся в країні, яку називає Беотїєю, і засновує місто Теби. Щастє єго було потурбовано тим, щó вшук єго Актеон, за те, щó наумисне побачив голу Дїану, був повернутий на оленя і розшматований своїми-ж собаками. Не встигла Юнона порадіти з єго нещастя, щó обгорнуло невисиний їй дїм Агенора, коли взнає, щó дочка Кадма, Семела, зродила від Юпітера сина Вакха. Хитрощами відомстила Юнона і Семелї, щó згорїла від блискавки Юпітера. Коли в змаганні між Юноною та Юпітером Тїрезїї, запроханий розв'язати змагання, став на бік Юпітера, то Юнона зробила єго слїпим, а Юпітер нагородив єго дарунком пророкування. Сей дар пророкування він перш над усе прирядив до Нарциса, щó відкинувши кохання Луни та інших нїмф, виснажив ся на останку від кохання до самого себе і обернув ся в квітку. Пентей не йняв віри дарунку пророкування Тїрезїї, але той доказав єго, напроорокувавши єму сумну долю: себ то, Пентей за образу Вакха був розшматований Вакханками. Се стало ся приводом до святаковань в честь Вакха.

Після 4. Альцїтоя та інші дочки Орхоменського царя, Мінії, прядуть тоді, коли інші жінки справляють святадїї Бакхові і оповідають одна другій розмаїті оповідання: про нещасне кохання Пірама та Тїзбе, про кохання Марса та Венери, про кохання Сонця та Левкотої, Сальмацис та Гермафродита. За невизнання божества Вакха дої Мініїські повертають ся в кажанів, а їх прядиво в виноградній лозі. Юнона, обурена за таку могутність Вакха, спородженого від коханки Юпітера, переносить свою зловливість на Іно та її чоловіка Атаманта, щó вславляли вчинки Геркулеса. Атамант, замордований фурїями, убиває сина свого Леарха, вважаючи єго за лева, а Іно з сином своїм Мелїкертоп кидаєть ся в море. Сидонські соутницї Іно, щó оплакували їх смерть, повертають ся одні в скелї, другї в птахів. Кадм та жінка єго Гармонїя, покинувши Теби, де їх стежило нещастє, переносить ся до Ілїрії і там повертають ся в зміїв. Але Бакхови, єго внукови, всюди ставлять ся храми і розповсюджуєть ся почесьть до него. Єдиний Аргоський цар не хоче шанувати єго. Він не визнає за сина Юпітера і внука свого Персея,

що з за допомогою голови Медузи обернув у гору величтя Атлянта і, зра-тувавши Андромеду від морського дивогляду, взяв її собі за жінку.

Пісня 5. На весіллі Персея на него робить напад Фіней, перший заручник Андромеди; починаєть ся бійка між тим і другим, яка кінчаєть ся забиттям товаришів Фінея. Сам Фіней і ті, що zostались живими, товариші єго обертають ся з за допомогою голови Медузи, в каміння. Богиня Палляда одлина до Парнасу роздивитись на джерело, що одверлось від удару копитом Персеєвого коня Пегаса. Там Музи розповідають їй, як вони уникли від зусилля Фокідського царя Піренея, обернувшись у птахів; розповідають теж, як вони змагали ся з Піерідами, що сьпівали про обертання богів у звівірів і про те, як вони самі сьпівали про події богів. Калліона після запрошення богині, сьпіва про крадіжку Прозерпіни, про одшукування своєї доні Церерою і про ті обертання, що стосують ся до сих подій. На останку Калліона завважа, що після того, як за нею визна-ване було німфами одоління, незадовольнені сям Піеріди стали вимовляти лайки, за що і обернуті були в сорок.

Пісня 6. Палляда, ухваливши сьвіви Аонід та їх жорстокість до Піерід, загадала і сама покарати за шиху знамениту праху, Лідянку Арахну, і спорудивши змагання з нею, обернула свою штучну спірицю на наука. Не застережена сям Ніоба, що не хтіла поступити ся перед Лятоною, була обернена в камінь. Се примуше Лікян пригадати, що колись то Лікійські селяне були повернені Лятоною на ронавок і як з сатира Марсія, що змагав ся з Аполльоном на жоломіїці, була зідрана з живого шкура, а з сліз на ньому німф та сатирів утворила ся у Фрігії річка, Марсія. Ніобу почав облакувати Целон, ліве плече в якого було з слогової кістки. Потішати Тебійців з приводу смерти Амфіона, чоловіка Ніоби, не явились із грецьких міст тільки заступники Атен, що їх було обложено тоді барбарами. Їх вирятував Пірей, Тракійський цар одружений з Прокіною, дочкою Пандіона, царя Атенського. Але, закохавшись у жінчину сестру Філомену і повівши себе з нею хижо, він після відомсти дружини, обертаєть ся вкупі з нею та Фільомелою в роз-маїтих птахів. Пандіонові, що помер від сєї звістки, настуновує Ерех-тей, у якого Борей захоплює дочку Ортію. Від неї сей останній одер-жує двох синів, у яких потім виростають крила і які беруть участь у поході Аргонавтів.

Пісня 7. Язон, з за допомогою Медеї, опановує над золотою вовною в Кольхиді. Медея, прибувши в Грецію, повертає молодощі батькові Язона, Езонові, але тим же часом своїми каверзами губить Целію, Езо-нового брата, якого забили на смерть власні дочки, бажаючи повернути молодощі і єму. Тікаючи від шіжести Язона, вона прилинула на крилах змії у Атени до Егея і там з'єднала ся з ним шлюбом. Спроба отруїти

Тезея руками батька не виходить у неї і сама вона зрятувалась від кари тільки з допомогою своїх чар. Мінос погрожує Атенам війною за убивство Тезеем сина его Андроея. Але Атенському цареві допомагає Еак, цар Егінський, в якого після навислої над его царством морової язви, що знищила всю егінську оселю, появилася новий нарід з комашні священого дуба. Кефал, атенський посланець, росповідає, як Аврора вхопила его в жінки его Прокрїди, дочки Ерехтея; як він після натхнення Аврори, спокушаючи певність своєї дружини, не знайшов у ній непохитної чесноти, як він помирился з нею і як вона потім умерла, яко подання своєї підозрїлости.

Пісня 8. За часи облоги Міносом Меґари, дочка царя Меґари, Сциллія, закохується в Міноса і передає ему батьківське місто Відкинута Міносом, вона кидається в плин за его байдаком і обертається в жайворонка. Тезей убиває Мінотавра, дивогляда сина Міноса, з допомогою дочки Міноса, Ариядни, яку, взявши потім з собою, покидає вона на пустельницькому острові. З нею одружується Бакх, а після її смерти вінок її обертається в зірку. Дедал, художник, якому обридло мимовольне пробуття в Криті, винайшов крила, на яких і полинув вкупі з сином своїм Ікаром, що прильнувши близько до сонця, розтопив свої крила і упав у море, що було потім названо его імям. Сему порадила куропатка, в яку обернув ся небіж Дедала, штовхнутий сим останнім з муру після заздросности до его художного таланту; Тезей вкупі з Мелсаґром і дівчиною Аталантою убивають Калїдонського кнура. Мелсаґр після виниклої сварки зза добичі, убиває двох братів своєї матери, яка в образі запалює рочну довбешку, після запалу якого повинно було кінчити ся і життя Мелсаґра. Тезей повертається з полювання до Ахелоя, який переказує ему, що Еханїдські острови перш були німфами. Після зневірря Тезей оден з его супутників наводить ему на зразок Філемона та Бавкїду, обернених у дерева. До сего Ахелой додає показки на зразки перемиї Протея та дочки нечестивого Ерїзіхтона, так само, як і на те, що і він сам, Ахелой, є підлеглий перемиїнам.

Пісня 9. Ахелой оповідає про свою боротьбу з Геркулесом зза Деяніри, де він був переможений, повідає про загиб Несса, що хотів ухопити в Геркулеса Деяніру, але був уражений стрілою її чоловіка. Загибнутий потім від намоклої кровю одежі Несса, Геркулес був опісля взятий на небо. Алякмена, мати Геркулеса, повідає жінці онука, Іолї, про сподження Геркулеса і перемиїну її покоївки, Галянтїди в четверноногого зьвіра. Іола оповідає про перемиїну своєї сестри в кропиву. Годї являється до них Іолай, перемиїнений Гебою в юнака. Темїда пророкує, що діти Каллірої зроблять ся з малолїтних раптом повнолїтними. Дочка супротивника Міноса, Мілєта, Біблїс від нерозумного кохання до брата Кавка,

VII

переміняєть ся в джерело; а незабагато раніше Іфіс в день свого весілля повертаєть ся в чоловіка.

Пісня 10. Незабаром за сією останньою подією в Криті, Орфей зараз після шлюбу губить свою дружину Еврідіку. Облакуючи свою жінку, він так хороше грає на лірі, що его слухати збігають ся звірі і навіть вважають дерева. Він сьпівав про переміну Юпітера в орла для захоплення Ганімеда, про кохання Аполльона до Гіяцинта, що повернув ся після смерти в цвітку, про переміну Пропетід Венерою в каміння, Керастів, мешканців Кіпра, в волів, статуї Пігмаліона в живу дівчину, Мірри в дерево і Адоїса в квітку.

Пісня 11. Тракиянки, чуючи сьпіви Орфея, убивають его за нехтовання жінками, але за се обертають ся Бакхом у дерева. Перенесшиє до Фрігії, Бакх, після благання царя Мідаса, дає ему в нагороду за відкликанне Сілена, дар обертати все в золото через доторканне, а потім вислобоняє его від сего ральцю після благання самого-ж Мідаса, у якого і страва поверталась у золото. За нерозумне змаганне в музиці з Аполльоном Мідає отримує ослячі уха. За сим Аполльон пішов з Нептуном запомагати Ляомедонтови будувати троянські мури, але через те, що Ляомедонт не хтів заплатити ему по умові платні, сей останній затопляє всю сю місцевість. Дочку Ляомедонта, Гезіону, привязану до скелі задля морського дивогляду, виратовує Геркулес, а бере її собі в дружини его співратник Телямон. Пелей дружить ся з Темідою, ньенькою Ахілла, що довго не давалась ему, вдаючись до всяких перемін. Примушений вийти з батьківщини через убивство свого брата Фоки, він був прийнятий Цейксом, Трахінським царем, що облакував тоді брата Дедаліона, оберненого в кібця. Кеїке, загинувши в морі на пути до Кляроського оракула, так само як і дружина его Галкіона, повертають ся в птахів. Така-ж доля осягнула і Езака, сина Пріяма.

Пісня 12. Пріям не знаючи, що Езак живе в образі птаха, обплакував смерть его зо всіма синами, опріч Париса, який тим часом був у Греції, відкіля він привіз Єлену. Грецька флота, що погнала ся за ним, була затримана вітрами в Авліді. Присуджено було принести на подання Діянї Іфігенію, замісь якої богиня підложила серну. Чутка возвістила Троянцям за прибутте грецької флоти. В бійці з Цікном, якому не здолала принести шкоди зброя, Ахіль задушує его, але батько Цікна, Нептун, обертає его в лебедя. Слідує замирєнне. Випадок з Цікном дає Несторови привід розповісти історію Ценеї, що стала з жінки чоловіком і хоч була невразлива задля зброї, але задушена була Центаврами і потім обернена Нептуном у птаха. Мстючись за смерть Цікна, Нептун кличе Аполльона, що кермує стрілою Париса на Ахілля і тим складає кінець життю переможця Гектора.

Пісня 13. Аяке та Уліс змагають ся про зброю Ахілля. Коли Уліс узяв перевагу, Аяке настромляє ся на меча і обертає ся в квітку. Коли взято було Трою, Поліместор убиває останнього, що zostав ся живим, сина Пріяма, Полідора, що був у неї на вихованні. Поліксена, дочка Пріяма, приносить ся, яко поданне, пороху Ахілля. Боги торкнулись долею нещасної Гекуби, що згубила останних дітей — дочку та сина і повернулась на собаку. Аврора-ж більше побивалась за своїм сином Мемноном, з поцілу якого утворили ся птахи. Надії Трої уносять з собою Еней з сином. На острові Делосі їх приймає Аній, дочки якого, уникаючи грецького брану, обернуті Бакхом у голубів. Продовжуючи вандрівки, Еней прибуває в Сицилію, де погрожують єму Сицлія та Харібда. Сицлія перш була дівкою. Їй розповідає Гаятея про історію кохання до неї Цікльона Поліфема та Акіда, що убитий Цікльоном, повернув ся в річку. В Сицилію закохав ся Глявк, що обернув ся потім у морського бога.

Пісня 14. Цірцея, ревнуючи Сицилію до Глявка обертає її в навісного дивогляда. Потім Сицилія обернулась у скелю. За довгі вандрівки Еней прибуває до Італії і спускаєть ся з Кумскою Сівілью до Пекла, а потім зустрічає товариша Улісса — Макарея, що розмовляв з Ахамейдом, який між инчим ратував ся від Поліфема. Еней дізнаєть ся про перемену товаришів Улісса через чари Ціреї в свиний. Прибувши до Ляціум, Еней заводить війну з Турком за владання Лявінією. Статки Енея, підпалені Турном, повертають ся в німфи. Спалена Ардея, столиця Турна, повертаєть ся в птаха. Сам Еней стає богом. За царя Прока Вертуми залицяв ся до Помони, набуваючи розмаїтих нарисів і в нарисі баби повідав їй сумну історію з Анаксаретою, що відкинула кохання Іфіса і повернена була в скелю. Ромуль, засновник Риму, став богом з імям Квіріна, а жінка его Герзілія богинею з імям Гори.

Пісня 15. Наступник Ромуля, Нума, переносить ся до міста Кротона і слухає Пітагора, що вчив про переселення душ людей в зьвірів і про те, що в сьвітї все маєть ся в русї і все міняєть ся. Впорядкувавши державу мудрими законами, Нума помер. Жінка его, Етепія, невтішно облакуючи его, перемітила ся в джерело. Її не міг потішити Іпполіт оповіданням про свої нещастя і навіть повернений до життя Ескуляпієм під найменням Вірбія. З'являєть ся з землі Тагес, що навчив Етрусків ворожити за прийдешнє. З приводу мору Римляне привозять з Епідавра в нарисї змія Ескуляпія, що зупинив мор. Убитий Кесар повернув ся в зорю. Після него земля маєть ся під орудою Августа, для якого хай пізніше надійде день переселення на небо!^{*)}

^{*)} Виклади по історії римського письменства проф. Модестова.

Такий зміст відомих всій освіченій Європі Овідієвих *Метаморфоз*.

Переказуючи зміст сего коштовного утвору ми вкупі з тим розповімо і маленьку життєпись творця „*Метаморфоз*“, доля якого була така сумна і така цікава своїми внутрішніми обставинами.

Публій Овідій Назон родився в Сульмо, місті Ляція, в країні Пеллінів на 43-му році до Р. Хр. і належав до старого роду комонників. Вкупі з братом своїм Люцієм був він відправлений в Рим для вивчення риторики. Але-ж лекції риторів принесли йому мало користи, его захвачувала инша річ — се поезія. Після скінчення курсу він на сімнадцятому році пішов мандрувати по Греції та Малій Азії і на двадцятому році повернувся до Риму. Швидко він пішов до державної служби, але не винісши її, кинув задля письменства усе. Саме в той час в політично-громадському життю Риму виник великий переворот: республіканські державні форми замінилися монархічними і почалися втиски на живе слово, на живі думки письменників; але се зробилось не зразу, а покволом і деякий час Август був навіть меценатом красних штук у Римі; тоді-ж то і Овідій, що мав уже деяке письменницьке імя, був у прихильности Августа. Ему починало всміхати ся щастє, талан, тільки-ж швидко покінчило ся усе. Несподівано і невідомо, з якої причини Овідія схоплено і заслано на береги Чорного моря до міста Томі, перш грецьку кольонію в країні хижих Гетів, — се було на 9-му році після Р. Хр. Тут то по Чорноморських берегах, серед темного некультурного народу почало ся і кінчило ся життє славутного римського поета Овідія. Поезія стала єдиною втіхою его засмученого духа, бо вістки з Риму не радували Овідія, — всі обурились проти него, всі кричали на его імя, і хоч Август при кінці свого життя і хотів викликати его з заслання, але за его смертю се так і покінчилось нічим. Наступовець Августа Тіверій ненавидів его, яко прихильника Агіппи, що був претендентом на престол і Овідієви, забитому духовно і кліматично не довелось побачити любого свого краю — він вмер на 60-му році життя в Томах в 17-му році після Р. Х. Так в нудзї та скорботі закінчив свої дні „сьпівець кохання“ Овідій, імя якого ніколи не буде забуте.

До всего сего додамо на останку те, що переклади „*Метаморфоз*“ були зроблені на багатьох мовах — особливо їх багато на мові французькій. Перекладів московських повних є теж досить, власне стихотворних 3 — Осипова, Матвієва і Фета, але всі вони мають значінне тільки, яко проби, від яких до художнього перекладу дуже далеко.

Перекладчик.

ПОМИЛКИ ДРУКАРСЬКІ.

Пісня перша.

Вірш	Замість	Має бути
51	Дарив	Дарував
94	Пускалась	Пускались.
105	Шовковною	Шовковицю.
178	Й на берло обіперши ся	І на берло обперши ся
279	відчинить	відчинить
414	нея суспільна	спільная неня
452	Купідону	Купідона.
477	добувались	добивались
485	в тебе повік дівувать	в тебе повік дівувать! —
515	слугує	слугує;
538	то з надії — то з ляку	той з надії — та з ляку
541	кучер диханням	кучерів духом.
545	занадто	я надто
568	у нїм то	в ньому то
598	тод	тоді
646	вона	тільки
690	Сама	Сама.
695	і брали-б	вважали-б
706	От як	Доки
709	Дорогая, суспільним	дорога моя, спільним
729	то	та
731	невинних	невинних
738	форми свої	форми свої:
753	матір мовля	матір мовля:

Пісня друга.

37	Дай то	дай ти
43	не збрехала	не збрехала;
72	одон	оден
139	не звернуло	не звернув аж

Вірш	Замісць	Має бути
181	вбачав	вбачив
191	в перелазі	в переляці
228	Бачить й не сила ёму	бачить і сили нема
358	сцінило	сцінило
465	Чула про се вже	Чула про сеє усе
715	а понад ними кружляти	я почав понад ними кружляти
720	Актейскою муром і	Актейською баштою й
726	Звабивсь Юпітера сина й	Звабивсь Юпітера син і
751	З будунку	З будинку
784	напоіти	напої ти

П і с н я т р е т ь я .

274	В хмару Семели	в землю Семели
457	Не збажу я	Не збагну я
496	відповіда	відмовляє
501	Слова	Слово
536	неуговнії	неупиннії
565	пиху ёго	пиху з него

П і с н я ч е т в е р т я .

Заголовок: Пір і Тізбе	Пірам і Тізбе
81 зріблястїї	сріблястїї
55 Прям	Пірам
122 цїп	цінь
171 Прям	Пірам
218 завита	завітав
245 каже	кажуть
318 обдивила вона	обдивила ся
325 могутна тепер	могутна й тепер
392 загреміли	загреміли й
394 як зневірря бере	аж зневірря бере
399 в якую	якую
534 пожалуй	пожалкуй
560 із	з
603 Тамлять	тямлять
642 В мене тепер відпочить	Дай ти мені відпочить
642 Пригадав він	Пригадав той
724 зажерлих	зажерливих

П і с н я п я т я .

232 обличчя	обличчя:
245 має він	маєш ти
261 богине	Палляда
29 зразу у низ він метнувся	зразу він метнув ся вниз
307 сюди сюди прибули	сестри сюди прибули
386 — ёму;	— ёму; і
430 найтонче	найтонче
602 тим більш	чим більш

П і с н я ш е с т а .

Вірш	Замість	Має бути
1	дочула	дослухає
17	навіть	в неї
21	топчила	тончила
21	мов хмарини легенькая пара	мов хмарини була ота пара
37	божевільцо	божевільна
90	малює і	малює вона і
410	єму й	єму
419	різні моря	різні міста
650	дідівським	старовиннєм
667	на крилах, ти-б подумав	чи повіриш, на крилах
704	землю — все	землю — всю

П і с н я с е м а .

23	Тут же знайдеш	тут же ти знайдеш
325	Зорі	Зоря
511	Хай же буде	Хай же се буде.

З М І С Т .

Метаморфоз Пісня I—VII.

B-2048

1986

609853

702

B 2.048